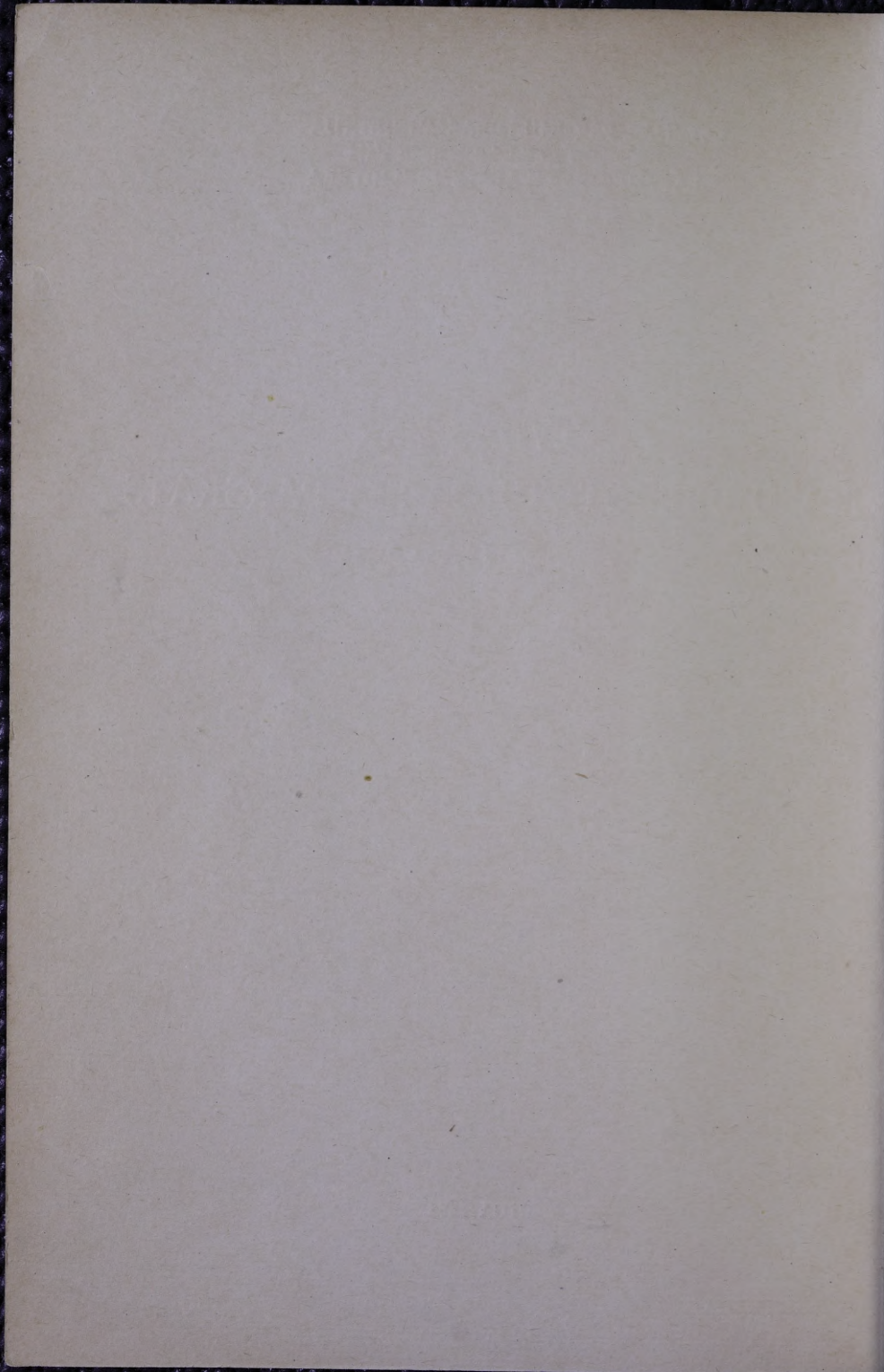

L 63-3
582

LATVIJAS PSR KULTŪRAS MINISTRIJA
Biblioteku un klubu iestāžu daļa
LATVIJAS PSR VALSTS BIBLIOTEKA

LATVIJAS PSR
MASU BIBLIOTEKU DARBA PĀRSKATS
1962. GADĀ

RIGĀ 1963.

63-3

582

LATVIJAS PSR KULTURAS MINISTRIJA
Biblioteku un klubu iestāžu daļa
LATVIJAS PSR VALSTS BIBLIOTEKA

Byss
L
0

LATVIJAS PSR
MASU BIBLIOTEKU DARBA PĀRSKATS
1962. GADĀ

RIGĀ 1963.

02
La 810

Latv. PSR Valsts bibliotēka
~~64-21.060~~

0308078768

ОБЗОР РАБОТЫ МАССОВЫХ
БИБЛИОТЕК В 1962 ГОДУ

На латышском языке

Par izdevumu atbild Z. Eglīte.

PRIEKŠVārds

Pārskatā raksturots republikas masu biblioteku darbs 1962. gadā. Biblioteku galvenais uzdevums bija izskaidrot darbaļaudim PSKP XXII kongresa materiālus, partijas Programu, PSKP CK marta un novembra plēnumu lēmumus, ar savu darbu sekmēt to īstenošanu. Darba virzienu noteica PSKP CK 1959. gada lēmums «Par biblioteku darba stāvokli un pasākumiem tā uzlabošanā». Biblioteku darbs analizēts atbilstoši šiem lēmumiem, vērtēts to veikums ģimeņu iesaistīšanā, lasītāju apkalpošanā un literatūras propagandā, fondu komplektēšanā un organizācijā. Aplūkots arī bibliogrāfiskais un metodiskais darbs.

Ievērojot atsevišķu biblioteku tipu darba īpatnības, pārskatā izvirzītas šādas galvenās nodaļas:

- I. Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkas.
- II. Ciemu bibliotēkas.
- III. Bērnu bibliotēkas.

Pārskats sastādīts, izmantojot statistiskās gada atskaites, vadītāju paskaidrojumus un informācijas pie gada atskaitēm, Valsts bibliotēkas metodiķu ziņojumus, kā arī citus materiālus par republikas biblioteku darbu.

Biblioteku nosaukumi minēti saskaņā ar teritoriālo dalījumu, kas noteikts 1962. g. 18. decembrī.

Pārskatu sastādījušas C. Caune, M. Leišupe, A. Mediņa un I. Novika.

1887

Received of the Treasurer of the
Board of Education the sum of
Twenty Dollars for the year
ending June 30, 1887.

Witness my hand and seal this
15th day of July, 1887.

John J. [Name]
Superintendent

I. RAJONU, PILSĒTU UN STRĀDNIĒKU CIEMATU BIBLIOTEKAS

1. IEDZĪVOTĀJU BIBLIOTEKĀRĀ APKALPOŠANA

Biblioteku tīkls. 1962. gada pirmajā pusē republikā darbojās 30 rajonu un 103 pilsētu (tai skaitā arī strādnieku ciematu) bibliotēkas. Sakarā ar rajonu apvienošanu samazinājās rajonu bibliotēku un palielinājās pilsētu bibliotēku skaits. 1962. gada beigās republikā bija 21 rajona un 111 pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkas.

Bez Latvijas PSR Kultūras ministrijas sistēmas bibliotēkām republikā darbojas arī arodbiedrību un citu sistēmu masu bibliotēkas, kuru darbs vēl joprojām maz koordinēts.

Zināmu darba daļu iedzīvotāju bibliotēkārājā apkalpošanā veikušas arī sabiedriskās bibliotēkas (8 — Rīgā, 1 — Daugavpili).

Republikas rajonu centros un pilsētās, izņemot lielās pilsētas, bibliotēkas izvietotas iespējami vienmērīgi un kopā ar pārvietojamām bibliotēkām, filiālēm un izsniegšanas punktiem visumā nodrošina iedzīvotāju apkalpošanu ar grāmatām. Lielajās pilsētās sakarā ar strauju dzīvokļu celtniecību nepieciešams atvērt stacionāras bibliotēkas jauno dzīvojamo namu rajonos, bet šis jautājums tiek risināts gausi. Tā Jūrmalā nav pieaugušo bibliotēkas Kauguru ciematā.

Arī Liepājā, pilsētas ziemeļu daļā nav nevienas bibliotēkas. Kādu laiku tur darbojās Liepājas 2. bibliotēkas filiāle, kas

gada beigās darbu pārtrauca nepiemērotu telpu dēļ. Arī Liepājas dienvidu daļā nav pieaugušo bibliotēkas.

Bez tam republikā ir izveidojies plašs pārvietojamo bibliotēku tīkls,

1961. g.

1962. g.

Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās kopā

946 pārv. b-kas

1010 pārv. b-kas

Pārvietojamās bibliotēkas ir visām rajonu un 98 pilsētu bibliotēkām. Tās galvenokārt vada sabiedriskie bibliotekāri, kuri daudz palīdzējuši masu bibliotēkām katras ģimenes iesaistīšanā par lasītājiem, literatūras propagandā un izsnieguma palielināšanā.

Rosīgi palīgi bibliotekāriem ir Jēkabpils pilsētas bibliotēkas, Daugavpils rajona Aknīstes strādnieku ciemata un citu pārvietojamo bibliotēku vadītāji.

Ģimeņu iesaistīšana. Lai īstenotu PSKP CK 1959. gada lēmumā izvirzīto uzdevumu — katru ģimeni iesaistīt par lasītājiem, 1962. gadā labus rezultātus guvušas daudzas bibliotēkas. Tā 6 (28,5%) rajonu bibliotēkas (Balvu, Cēsu, Gulbenes, Madonas, Saldus, Valkas) un 28 (26,1%) pilsētu bibliotēkas savā mikrorajonā iesaistījušas par lasītājiem ikvienu ģimeni. Vairākām bibliotēkām neiesaistīto ģimeņu procents ir neliels, piemēram, Dundagas ciemata bibliotēkai — 1,7%, Baldones ciemata — 1,9%, Ludzas rajona — 2%, Pāvilostas ciemata — 2,8%, Aizputes pilsētas — 4,3%, Līvānu pilsētas — 4,6%, Durbes pilsētas — 5,5% un Zilupes pilsētas — 7%. Labākie rezultāti ir nelielo pilsētu (strādnieku ciematu) un rajonu bibliotēkām, kur katras ģimenes iesaistīšana par lasītājiem vieglāk veicama.

Sekmīgāk ģimeņu iesaistīšana veicās bibliotēkām, kas aicināja talkā aktīvu, sadarbojās ar sabiedriskām organizācijām, iestādēm un uzņēmumiem.

Ģimeņu iesaistīšanā daudz palīdzējušas bibliotēku padomes, kā arī komjaunatnes un pionieru organizācijas. Piemēram, Apes bibliotēkā daudz jaunu lasītāju iesaistīja pionieri. Lai atvērtu visas pilsētas ģimenes, ikvienam bibliotēkas darbiniekam iedalīja savu mikrorajonu, par kura bibliotekāro apkalpošanu tas bija atbildīgs. Katrā mikrorajonā par palīgiem darbojās 2 pionieri, kas pienesa grāmatas mājās. Tādējādi līdz 1962. g. 1. martam Apē par lasītājiem bija iesaistīta ikviena lasītspē-

jīga ģimene. Skolēni daudz palīdzēja arī Lielvārdes un Ķeguma ciemata bibliotekām, kuras ģimeņu iesaistīšanu pabeidza 1962. g. aprīlī, kā arī Rūjienas, Mazsalacas, Siguldas, Rēzeknes pilsētas, Balvu rajona un daudz citām bibliotekām.

Ģimeņu iesaistīšanai izmantoti dažādi paņēmieni: dzīvokļu apgaita un grāmatu pienešana, grāmatu propagandas mēneši (dekādes vai nedēļas), kurus sarīkoja Liepājas rajonā, Madonā, Bauskā, Valkā, Zilupē, Rīgā un citur, kā arī atsevišķi masu pasākumi, bibliogrāfiski apskati individuālās pārrunas u. c. Izmantota arī vietējā prese, radiomezgli, televīzija. Par biblioteku darbu un grāmatām atgādināts dažādās sanāksmēs (skolotāju, propagandistu, lektoru un komjauniešu u. c.), izgatavoti īpaši plakāti, tipogrāfiski iespiesti uzaicinājumi kļūt par biblioteku lasītājiem. Šos uzaicinājumus izplatīja pastnieki, tos izdalīja reizē ar dzīvokļu īres maksas kvītiem, izsniedza kinoteātru kasēs kopā ar biļetēm u. c.

Lasītāju iesaistīšanā daudz strādājusi Alūksnes pilsētas biblioteka: sarīkoti masu pasākumi plašai literatūras propagandai, bibliotekas aktivisti darba vietās noskaidrojuši, kur lasa katrs strādājošais, pionieri iznēsājuši uzaicinājumus kļūt par biblioteku lasītājiem un pastāstījuši par biblioteku. Izlikti plakāti «Vai esat biblioteku lasītāji?», kuros norādītas pilsētas biblioteku adreses un darba laiks. Vietējā laikrakstā publicēti raksti par biblioteku darbu, kā arī veikts liels individuālais darbs ar iedzīvotājiem, kas nav nevienas bibliotekas lasītāji.

Katras ģimenes iesaistīšanu par lasītājiem ļoti sekmē arodbiedrību un citu sistēmu masu biblioteku piedalīšanās šai darbā. Piemēram, Alūksnē pilsētas bibliotekai ģimeņu iesaistīšanā palīdzēja skolotāju nama biblioteka, kas rūpējās par iedzīvotāju bibliotekāro apkalpošanu savā mikrorajonā. Gulbenē ģimeņu iesaistīšanu par lasītājiem veica arī Gulbenes dzelzceļa darbinieku arodbiedrības biblioteka.

Visumā tomēr arodbiedrību bibliotekas vēl maz uzmanības velti grāmatu propagandēšanai katrā ģimenē. Tā Daugavpili šai virzienā nemaz nestrādā apvienotā arodbiedrību biblioteka. Ģimeņu iesaistīšanas darbu atteikusies veikt arī 1/a «Sarkanā bāka» biblioteka Ventspilī.

Mazāk sekmīgs darbs katras ģimenes iesaistišanā bijis republikas lielajās pilsētās: Rīgā, Liepājā, Daugavpilī, Jelgavā, Ventspilī, kur tas tika ilgi novilcināts. Tas nesekmējās arī tādēļ, ka šai darbā ļoti maz piedalījās arodbiedrību un citu sistēmu bibliotēkas. Dzīvokļu apgaita, kam bija labi panākumi mazākās pilsētās un strādnieku ciematos ar samērā nelielu iedzīvotāju skaitu, nedeva vēlamos rezultātus lielajās pilsētās, kur daudz efektīvāka ir lasītāju iesaistišana darba vietās ar aktīvu arodbiedrību bibliotēku līdzdalību.

Ģimeņu iesaistišanu lasītāju skaitā darba vietās sākušas Rīgas pilsētas 8., 10., 13. un citas bibliotēkas.

Kaut gan darbs ģimeņu iesaistišanā par lasītājiem lielajās pilsētās nedeva vēlamos rezultātus, tomēr tam bija panākumi: palielinājās lasītāju skaits, tika izvēsta literatūras propaganda, kas galvenokārt sakāms par Rīgas pilsētas bibliotēkām.

Daļā bibliotēku uzdevums katras ģimenes iesaistišanā par lasītājiem veikts formāli, nav domāts par grāmatu propagandu tais ģimenēs, kas abonē periodiskos izdevumus, nav apsvērts, kā panākt, lai visi iesaistītie lasītāji būtu arī aktīvi bibliotēku izmantotāji, tāpat arī netiek veikts nopietns darbs, lai par lasītājiem iesaistītu ikvienu strādājošo.

Daudzās bibliotēkās uzrādīts liels neiesaistāmo ģimeņu skaits, tajā nereti ietilpst arī grūti iesaistāmās ģimenes. Dažās bibliotēkās te nepareizi ieskaitītas arī igauņu (Apes bibliotēkā) un lietuviešu (Subates bibliotēkā) ģimenes, kuras jāapgādā ar literatūru viņu dzimtajā valodā, ņemot pārvietojamās bibliotēkas no tuvākajām Igaunijas un Lietuvas PSR bibliotēkām.

2. LASĪTĀJU APKALPOSANA.

LITERATŪRAS PROPAGANDA

Pēdējos gados pēc PSKP CK lēmuma par bibliotēku darbu lasītāju apkalpošanai veltīta lielāka uzmanība. Īpaši tas sakāms par 1962. gadu, kas iezīmējas ar nopietnu darbu lasītāju iesaistišanā, pievēršanos individuālajam darbam ar lasītājiem un atsevišķu lasītāju grupu apkalpošanai.

Spraigais darbs ģimeņu iesaistīšanā devis labus rezultātus, lasītāju kopskaits rajonu un pilsētu bibliotēkās, salīdzinot ar 1961. gadu, pieaudzis par 17.5 tūkstošiem.

Lasītāju skaits (tūkstošos)

	1959. g.	1960. g.	1961. g.	1962. g.
Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās kopā	233,2	238,4	240,9	258,4

Vidējais lasītāju skaits caurmērā uz 1 rajona bibliotēku pieaudzis no 1620 (1961. gadā) uz 1734 (1962. gadā), bet uz 1 pilsētas bibliotēku — no 1867 (1961. gadā) uz 1911 (1962. gadā).

Lielākais lasītāju pieaugums ir Rīgas bibliotēkās, kopā par 9,8 tūkstošiem. Caurmērā katrā Rīgas bibliotēkā 1962. gadā bija par 363 lasītājiem vairāk nekā 1961. gadā. Tas izskaidrojams ar to, ka Rīgas pilsētā 1962. gadā darbs lasītāju iesaistīšanā un literatūras propagandā aktivizēts. Labi rezultāti gūti tehnikas un sabiedriskās politiskās literatūras dekādēs, ko Rīgā noorganizēja visas pilsētas mērogā.

Lasītāju skaits samazinājies visās Daugavpils un trijās Jūrmalas bibliotēkās (3., 4., 5.), kā arī Balvu un Valkas rajona, Kārsavas pilsētas (bij. rajona) un Cesvaines strādnieku ciemata bibliotēkās fondu pārbaudes, telpu remonta un citu iemeslu dēļ.

Kaut arī lasītāju skaits, salīdzinot ar 1961. gadu, nedaudz palielinājies, tas vēl joprojām ir neliels Vaiņodes strādnieku ciemata 2. (180) un 3. (144) bibliotēkā. Lai gan šo bibliotēku mikrorajonos nav daudz ģimeņu (174 un 206), tomēr Vaiņodes 2. bibliotēka iesaistījusi par lasītājiem tikai 73,5%, bet 3. bibliotēka pat vēl mazāk — 57,7%. Tas liecina, ka šīs bibliotēkas lasītāju iesaistīšanai nav pievērsušas nopietnu uzmanību.

Līdz ar lasītāju skaita pieaugumu no gada gadā aug arī kopējais literatūras izsniegums, un 1962. gadā tas, salīdzinot ar 1961. gadu, palielinājies par 686,8 tūkstoši vienībām, t. i., gandrīz 2,5 reizes vairāk nekā 1961. gadā.

Literatūras izsniegums (tūkstošos)

	1959. g.	1960. g.	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas 1962. g.	Apgrozība 1962. g.
Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās kopā	7683,7	7754,0	7824,8	8511,6	+686,8	2,36

	Lasāmība	
	1961. g.	1962. g.
Rajonu bibliotekās	30,2	31,7
Pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekās	33,1	33,1

Vidējais literatūras izsniegums uz 1 biblioteku palielinājies kā rajonu, tā pilsētu bibliotekās: ja 1961. gadā tas uz 1 pilsētas biblioteku bija 61,7, tad 1962. gadā — 65,1 tūkstoši vienību. Rajonu bibliotekās 1961. g. tas bija 48,8, bet 1962. gadā — 55 tūkstoši vienību.

1962. gadā biblioteku darbinieki vairāk uzmanības nekā līdz šim veltījuši individuālajam darbam ar lasītājiem un atsevišķu lasītāju grupu apkalpošanai.

Daudzās bibliotekās, it īpaši pilsētu biblioteku abonementos, no kopējā lasītāju skaita izdalītas atsevišķas lasītāju grupas, kuru apkalpošanai pievērš vairāk uzmanības. Grupās lasītāji sadalīti, ievērojot viņu vecumu, profesiju, izglītību.

Vairumā biblioteku kā galvenā izvirzīta jaunatnes grupa, īpaši tie jaunieši, kas strādā un nemācās. Jāpiezīmē arī, ka darbam ar jaunatni 1962. gadā veltīta daudz lielāka uzmanība nekā iepriekšējos gados. Tā jaunatnes grupa izdalīta daudzās Rīgas bibliotekās (Centrālajā, 3., 5., 6., 7., 10., 13., 15., 23., 29., 32. u. c.), Apes, Alūksnes, Smiltenes, Līvānu, Daugavpils 5. un Zilupes pilsētas, Cēsu, Gulbenes, Madonas, Saldus rajona u. c. bibliotekās.

Bibliotekās, kur lasītāju grupas atsevišķi nav izdalītas, lasītāju formulāros izdarītas īpašas atzīmēs, kas norāda, ka jauniešu lasīšanas vadībai pievēršama lielāka uzmanība.

Lielākajās pilsētu bibliotekās (Rīgas Centrālajā un 2.) ir organizēts grupu abonements, kur visi lasītāji sadalīti grupās un katru no tām apkalpo noteikts darbinieks. Tas palīdz viņam labāk iepazīt savas grupas lasītājus un mērķtiecīgāk veikt individuālo darbu ar tiem.

Apkalpojot lasītāju grupas, bibliotekās izmanto individuālās vai kolektīvās informācijas, sastāda lasīšanas plānus, sarīko dažādus pasākumus literatūras propagandai, piemēram, disputus, polemikas, konkursus, literāras tiesas, iekārto izstādes u. c.

Nopietnu vērību jaunatnes apkalpošanai veltī Alūksnes biblioteka, kuras abonementā izdalītas 2 lasītāju grupas:

- 1) jaunieši, kas strādā un nemācās,
- 2) jaunieši, kas strādā un mācās.

Pirmajā grupā ir 68 jaunieši, otrajā — 90. Bibliotēkas darbinieki labi pazīst katru jauniešu, zina viņa nodarbošanos, prot katram ieteikt vajadzīgu un interesantu grāmatu. Īpaši jauniešiem iekārtotas izstādes «Ko lasīt par komunistiskās morāles kodeksu?», «Jaunā cilvēka audzināšana — neatliekams komunisma celtniecības uzdevums», «Jaunatne, tev pieder nākotne!», «Draudzība pārvar tāles» u. c., organizēta kinoskatītāju konference par filmu «Bet ja nu tā ir mīla?», tikšanās ar Helsinku festivāla dalībniekiem. Bibliotēka sadarbojas ar Tautas universitātes jaunatnes fakultāti, piedaloties tās nodarbībās ar literatūras izstādēm. Lai labāk iepazītu lasītājus, viņu intereses un mērķtiecīgāk varētu veikt lasīšanas vadību, izdarīta jaunatnes grupas lasītāju formulāru analīze.

Lasītāju formulāri analizēti arī citās bibliotēkās. Tā Rīgas 3. bibliotēkā analīze pierādīja, ka jaunieši maz lasa sabiedriski politisko, tehnikas un dabzinātņu literatūru. Ludzas rajona bibliotēkā šādā veidā konstatēja, ka jaunieši nepietiekami interesējas par zinātniski ateistisko, medicīnas un ģeogrāfijas literatūru. Lai kontrolētu, kā veicies individuālais darbs, lasītāju formulāri analizēti Siguldas pilsētas, Madonas rajona, Cesvaines strādnieku ciemata u. c. bibliotēkās.

Tomēr individuālais darbs ar lasītājiem bibliotēkās vēl nav izvērstis, notiek no gadījuma uz gadījumu, nav iepriekš pārdomāts un to galvenokārt veic, padziļinot lasītāju vispārīgo kultūras līmeni, maz vērības veltījot lasītāju sabiedriski politisko un profesionālo zināšanu papildināšanai. Netiek praktizēta arī dziļa un vispusīga lasīšanas analīze. Arī darbs ar lasītāju grupām dažkārt tiek veikts formāli, iedalot grupās lasītājus, kam īpaša lasīšanas vadība nav vajadzīga, bet neievērojot tos, kuriem lasīšanas vadība nepieciešama.

Individuālais darbs ar lasītājiem un atsevišķu lasītāju grupu apkalpošana vēl ir tikai iesākti. Ikvienā bibliotēkā tas jāpaplašina un jāpadziļina, izmantojot gan savas, gan citu bibliotēku pieredzi, apspriežot to un ieviešot arvien jaunas metodes šī darba pilnveidošanai.

Salīdzinot ar 1961. gadu, brīvās pieejas organizācija bibliotēkās ir uzlabojusies, ir sevišķi pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās. Fondu saturs atklāts pilnīgāk, lasītāji, izvēloties grāmatas, vieglāk orientējas un prot literatūru labāk izmantot. Brīvās pieejas plauktos bieži iekārtotas nelielas tematiskas izstādes. Lai pievērstu lasītāju uzmanību atsevišķām literatūras nozarēm, piemēram, sabiedriski politiskajai, tehnikas, lauk-

saimniecības u. c., tās novieto priekšplānā labi pārredzamā vietā, lietojot krāsainus, ilustrētus plauktu daleņus, piemēram, Jēkabpils rajona, Limbažu pilsētas u. c. bibliotekās. Iekārtojot un uzlabojot brīvo pieeju grāmatām, līdz ar to arī lasītāju apkalpošanu, daudzas bibliotekas veikušas lielu darbu. Tā Rīgas 3. un 7. biblioteka pēc telpu remonta sagatavoja un brīvai pieejai nodeva visu fondu. Brīvās pieejas apstākļos ļoti pārdomāti lasītāju grupas apkalpo Rīgas Centrālā, 2., 5., 10. biblioteka. Lai palīdzētu lasītājiem labāk orientēties brīvās pieejas fondā un izvēlēties vajadzīgo literatūru, Rīgas 10. bibliotekas darbinieki magnetofona lentē ierunā attiecīgu tekstu, ko atskaņo apmeklētājiem. Labi iekārtotā brīvā pieeja ar interesantām plauktu izstādēm ir Jūrmalas 2., Zilupes un Varakļānu pilsētas, Balvu rajona, Saulkrastu strādnieku ciemata u. c. bibliotekās.

Tomēr ne visās bibliotekās brīvās pieejas plauktus iespējams pienācīgi iekārtot, visbiežāk šauru telpu dēļ (piemēram, Jūrmalas 1., Liepājas 2., Ventspils 3., Strenču pilsētas u. c. bibliotekās). Tas ir arī iemesls, kāpēc daļa biblioteku (Rīgas 29., Auces, Mazsalacas, Smiltenes pilsētas, Cēsu un Ogres rajonu, Elejas, Jaunpiebalgas, Kalnciema strādnieku ciemata u. c.) brīvai pieejai varējušas atklāt tikai nelielu fonda daļu.

Sakarā ar brīvo pieeju bijis iespējams uzlabot lasītāju apkalpošanu, lielāku uzmanību veltīt nozaru literatūrai un tādējādi palielināt literatūras izsniegumu (piemēram, Neretas strādnieku ciemata, Kārsavas pilsētas, Daugavils 5. bibliotekā). Iespēja lasītājiem pašiem izvēlēties literatūru pie plauktiem ir arī viens no galvenajiem faktoriem, kāpēc palielinājās lasītāju skaits un literatūras izsniegums Bauskas rajona bibliotekā.

Tomēr brīvās pieejas organizācijā un ieviešanā ir šādi trūkumi:

1) atsevišķu biblioteku brīvās pieejas fondos vēl atrodama novecojusi literatūra;

2) maz iniciatīvas un izdomas, lai panāktu racionālu fondu novietojumu, tuvinātu radniecīgās literatūras nozares un uzskatāmāk atklātu fondu saturu;

3) lasītāji netiek pietiekoši apmācīti katalogu un bibliogrāfijas izmantošanā.

Masū darbs. Bibliogrāfiskais darbs. PSKP XXII kongresa lēmumi, partijas Programa, PSKP CK marta un novembra plēnumu lēmumi, partijas un valdības vadītāju runas tiekoties ar

literatūras un mākslas darbiniekiem iezīmēja galvenās līnijas pilsētu, rajonu un strādnieku ciematu biblioteku literatūras propagandā. Zinātnes, tehnikas un kultūras uzplaukums mūsu zemē, aktivitāte politiskajā dzīvē un ražošanā izraisa iedzīvotāju lielu interesi par literatūru, jaunākajām zinātnes atziņām un par pirmrindas pieredzi.

Literatūras propagandas pasākumu tematika ir paplašinājusies — 1962. gadā galvenā uzmanība veltīta sabiedriski politiskajai, lauksaimniecības literatūrai un daiļliteratūrai.

Paaugstinājies masu pasākumu idejiskais līmenis, pastiprinājies cīņa pret formālismu pasākumu organizēšanā, izveidojušās ciešākas saites starp individuālo un masu darbu ar lasītājiem. Iepriekšējos gados masu pasākumu tematika daudzos gadījumos nebija aktuāla, sabiedriski politiskās un kultūras dzīves nozīmīgākie notikumi vēlu parādījās literatūras propagandā, bet tagad bibliotekāri savlaicīgi atsaucas uz aktuāliem tematiem un ātri ieklausās lasītāju balsis. Masu pasākumi vairāk tiek organizēti atsevišķām lasītāju grupām. Tie bieži notiek ārpus bibliotēkas telpām — skolās, rūpnīcās, kolhozu un padomju saimniecību fermās, brigādēs un sarkanajos stūrīšos. Pasākumi ārpus bibliotēkas stiprina saites ar uzņēmumiem un iestādēm, kā arī popularizē bibliotēkas darbu.

Tā Jūrmalas pilsētas 1. bibliotēka masu pasākumus organizē skolā, namu pārvaldē, autotransporta kantorī, kokzāģētavā u. c. Šajās vietās tiek lasīti arī literatūras apskati. Cēsu rajona bibliotēka organizēja izstādes Cēsu rajona rūpkombinātā, Cēsu celtniecības pārvaldē un kultūras namā.

Grāmatu izstādes ārpus bibliotēkas ieinteresēja minēto iestāžu darbiniekus, un vairāki no viņiem pēc tam kļuva par bibliotēkas lasītājiem. Rīgas 7. bibliotēka izstādi, veltītu PSKP XXII kongresam, organizēja Ilģuciema stikla fabrikā un 1. mēbeļu kombinātā, kā arī pārvietojamās bibliotēkās. Arī jauno grāmatu apskatus bibliotekāri lasa rūpnīcās.

Masu pasākumu tematika cieši saistīta ar apkalpojamā rajona un pilsētas dzīvi. Šajā ziņā interesanta ir Gulbenes rajona Alūksnes pilsētas bibliotēkas pieredze. Kopā ar novadpētniecības muzeja tika organizēts tematisks vakars «Ja novads, pilsēta tev sveši būs, vai lielo Dzimteni tad mīlēt spēsi?», kur lasītāji iepazīna savas pilsētas nākotni PSKP XXII kongresa lēmumu gaismā.

Arī uzskates aģitāciju bibliotēkas cenšas tuvināt dzīvei. Jēkabpils pilsētas bibliotēka jaunajiem komunisma cēlājiem

veltīja stendu «Paši mēs no uzceļamā komunisma esam dzīva, elpojoša daļa». Stendā blakus grāmatām un rakstiem par mūsu republikas labākajiem jauniešiem bija arī materiāli par Jēkabpils 1. vidusskolas un Biržu internātskolas jauniešiem, kuri jau otro gadu strādā kolhozā «Draudzība» un Neretas padomju saimniecībā.

Daudzveidīgākas kļuvas masu darba formas. Pārsvaru gūst tādi pasākumi kā dispuṭi, mutvārdu žurnāli, literāras tiesas. Uzmanība pievērsta arī literārajiem konkursiem, neklātieņu konferencēm un citiem pasākumiem, kuri iepriekšējos gados nenotika. Daudzās pilsētās un rajonos sekmīgi noritēja literatūras propagandas mēneši un dekādes. Tā Ventspilī grāmatu propagandas mēnesī 1. pilsētas bibliotēkā pierakstījās 115 jauni lasītāji.

Lai uzlabotu masu pasākumus un ieviestu jaunas darba formas PSKP XXII kongresa lēmumu propagandā, republikā notika masu pasākumu konkurss, kura nobeigumā Latvijas PSR Kultūras ministrijas Bibliotēku un klubu iestāžu daļa un Latvijas PSR Valsts bibliotēka organizēja bibliotēku pieredzes apmaiņas stafeti. Saskaņā ar nolikumu Latvijas PSR rajonu bibliotēkas sadalīja pa zonām, izsūtīja albumus, kuros katrs rajons ar aprakstiem un foto attēliem atspoguļoja labākos masu pasākumus, to organizēšanu un norisi. Stafetē piedalījās 450 bibliotēkas. Stafetes albumi liecina, ka bibliotēkas izvēlējās nozīmīgus un aktuālus pasākumu tematus.

Tomēr daudzas bibliotēkas aizraujas tikai ar daiļliteratūras propagandu un pilnīgi aizmirst zinātņu nozaru literatūru. Piemēram, Piltēnes pilsētas 2. bibliotēka 1962. gadā organizējusi 3 pasaku pēcpusdienas, vienu literāru vakaru Jāņa Raiņa piemiņai un literāru tiesu brālim Teodoram no V. Lāča romāna «Zvejnieka dēls». Arī Talsu rajona Sabīles pilsētas bibliotēka organizējusi 4 masu pasākumus, kuros popularizēta tikai daiļliteratūra.

Vēl arvien vērojama pasākumu atrautība no literatūras propagandas, kura ir bibliotēkas darba galvenā sastāvdaļa. Meklējot interesantākas un saistošākas masu darba formas, grāmata bieži tiek atvirzīta pēdējā plāksnē. Lielos masu pasākumus parasti organizē kopā ar citām iestādēm un organizācijām. Tomēr sadarbojoties bibliotēkas bieži aizmirst grāmatu propagandu, it īpaši, ja bibliotēka pati nav iniciatore, bet tikai pievienojas pasākumam, kuru organizē klubs, kolhoza valde, kultūras nodaļa vai kāda cita iestāde un organizācija (piem.,

Lielvārdes strādnieku ciemata 1. biblioteka). Tādos gadījumos pasākums attālinās no specifiskajiem bibliotēkas uzdevumiem un tuvojās klubu darba formām. Tas raksturīgi literāriem un tematiskiem vakariem, pieredzes apmaiņas, jautājumu un atbilžu vakariem un citiem pasākumiem.

Masu pasākumi dažkārt organizēti ārēji pārāk svinīgi, bet satura ziņā ne vienmēr bijuši dziļi un lietišķi.

Vēl joprojām bibliotēkas organizē vispārīga rakstura izstādes (Ludzas un Preiļu rajona bibliotēka). Literatūras klāsts tajās ir nabadzīgs. Nav arī eksponēti svarīgākie žurnālu un avīžu raksti. Bieži vien izstādēs ir literatūra, kas zaudējusi aktualitāti. Par izstādēm netiek informēti lasītāji. Tā Ķarsavas pilsētas bibliotēkā izstāde «Mēs ceļam komunisma materiāli tehnisko bāzi» netika papildināta ar jaunāko literatūru vairāk nekā pusgadu. Tāds pats stāvoklis bija Rīgas pilsētas 22. bibliotēkā.

Visās bibliotēkās izlikts komunisma cēlāju morāles kodekss, tomēr bieži vien nav nekādu norādījumu, kāda literatūra par morāles kodeksu ir bibliotēkā (Jēkabpils rajona Līvānu bibliotēkā, Daugavpils rajona Aknīstes bibliotēkā, Valmieras rajona Rūjienas bibliotēkā).

Vairāk uzmanības jāpievērš arī plakātiem. Bibliotēkās ir daudz plakātu, kuri popularizē sabiedriski politisko, lauksaimniecības, zinātniski ateistisko un citu nozaru literatūru. Tiem pievienoti literatūras saraksti, kabatiņas vai bloknoti ar ieteicamo literatūru. Tomēr, aplūkojot ieteikto literatūru, jākonstatē, ka trūkst jaunāko grāmatu un rakstu. Bibliotekāri nav papildinājuši literatūras sarakstus (Daugavpils raj. bibliotēkā u. c.).

Sabiedriski politiskās literatūras propagandā kā galvenie izvirzīti temati PSKP XXII kongresa lēmumu un partijas Programmas popularizēšanai un izskaidrošanai iedzīvotāju vidū, PSKP CK marta un novembra plēnuma lēmumu propagandai, kā arī citu mūsu zemes un visas pasaules svarīgāko notikumu apspriešanai. Lielu popularitāti ieguvuši vakari un mutvārdu žurnāli par tematiem: «Mūsu pilsēta vai ciemats septiņgadē», «Strādāt un dzīvot komunistiski», «Cilvēku labā, cilvēku labklājībai», «Par dzīvi — labu un skaistu», «Mūsu darbs — dižās nākamības ķīla» u. c.

Sevišķi rosīgi literatūru par šiem tematiem popularizē Liepājas bibliotēkas. Piemēram, bibliotēkas lasītāji un pilsētas

iedzīvotāji aktīvi piedalījās zinātniskās bibliotēkas disputā «So-dien un 1982. gadā».

Labi ir veidots 3. bibliotēkas stends «Liepājas rītdienai», kur skaitlisko raksturojumu papildina Liepājas jaunceltņu attēli un citi materiāli. Stendā parādīts arī, cik liels būs grāmatu fonds Liepājas bibliotēkās 1965. gadā.

Bibliotēkas organizējušas tādas interesantas izstādes kā «Pasākumi un sasniegumi komunisma materiāli tehniskās bāzes radīšanā mūsu zemē», «Kō mums dod viena minūte» (Liepājas zinātniskā bibliotēka), «Kongresa lēmumus — mūsu darbā» (Liepājas 1. bibliotēka).

Lielu atsaucību guva Rīgas pilsētas Centrālās bibliotēkas (vad. A. Daugaviete) un pilsētas komjaunatnes komitejas tematiskais vakars «Komunisms ir pasaules jaunība un to uzcelš jaunatne». Tajā piedalījās 8. Vispasaules jaunatnes festivāla dalībnieki, komjaunatnes pilsētas komitejas pirmais sekretārs P. Vilks. Viņš pastāstīja par starptautisko jaunatnes cīņu par mieru, kā arī ieteica literatūru, kur plašāk atspoguļots šis temats. Savās atmiņās par sabiedriski politiskās literatūras izplatīšanu buržuāziskajā Latvijā kavējās vecais revolucionārs Leibcs. Bibliotēkas darbinieki bija sagatavojuši interesantu jaunākās sabiedriski politiskās literatūras apskatu. Vakarū papildināja plaša literatūras izstāde «Lielo sasniegumu gads», kā arī reprodukciju izstāde «Padomju cilvēka tēls mākslā».

Lielu uzmanību bibliotēkas veltīja Sociālistiskā Darba Varones N. Zagladas vēstules popularizēšanai, organizējot mutvārdu žurnālus, tematiskus vakarus, kuros apsprieda dižās zemkopes ierosmi, kā arī pārrunāja ikviena darba darītāja iespējas aktīvi piedalīties komunistiskās sabiedrības veidošanā.

Valkas rajona Apes pilsētas bibliotēka vienu mutvārdu žurnālu no cikla «Gribam visu zināt» veltīja N. Zaglādai un rīkoja Oškalna kolhozā. Žurnālam «Parunāsim par zemkopja godu un sirdsapziņu» bija šādas lappuses: 1. «Turēsim augstu zemkopja godu;» 2. «Ja visi strādātu kā viņi;» 3. «Aģitbrigādes koncerts».

Ogres rajona Lielvārdes strādnieku ciemata bibliotēka tematiskā vakara «Dzirdi, tur jaunatne soļo» II daļu veltīja N. Zagladas aicinājuma apspriešanai. Aizputes pilsētas bibliotēka iekārtoja izstādi «Sekosim viņu piemēram», kurā eksponēja rakstus, kas publicēti sakarā ar vērtīgo ierosmi.

Ar katru gadu vairāk pastiprinās darbaļaužu interese par citām valstīm un tautām, par to ekonomisko stāvokli, cīņu par

mieru un laimi. Sakarā ar to arī bibliotekām vairāk jāpopularizē literatūra, kā arī jāorganizē masu pasākumi, kuros lasītāji varētu plašāk iepazīties ar sociālistisko valstu uzplaukšanas ceļu, kā arī ar koloniālo tautu cīņu par brīvību. Jāatzīmē, ka vēl maz masu pasākumu par šo tematu. Literatūrai par aizrobežu valstīm pievērsusies Pļaviņu pilsētas 1. biblioteka, organizējot mutvārdu žurnālu «Pa Čehoslovākiju», Limbažu pilsētas biblioteka, rīkojot tematisku vakaru «Mazs ceļojums pa Vācijas Demokrātisko Republiku,» un Ventspils pilsētas 3. biblioteka, organizējot neklātienas ceļojumu pa VDR. Rīgas 3. biblioteka organizēja konkursu «Ko jūs zināt par sociālistiskās noietnes valstīm». Sabiedriski politiskās literatūras izsniegums 1962. g. aprīlī bija palielinājies par 238 vienībām, salīdzinot ar to pašu laiku iepriekšējā gadā.

1962. gadā visa pasaule satraukti vēroja varonīgo Kubas cīņu par savu neatkarību. Arī lasītāji neatlaidīgi sekoja laikrakstiem un daudz interesējās par Kubu. Vairums biblioteku apmierinājās ar literatūras izstādēm un stendiem: «Kuba — jā!», «Varonīgās Kubas cīņtāji» u. c., bet Jēkabpils pilsētas biblioteka drosmīgajai Kubas tautai veltīja mutvārdu žurnālu. Ar Kubas vēsturi lasītājus iepazīstināja partijas rajona komitejas lektors Grudulis. Bibliotekas aktivists Novadpētniecības muzeja direktors Cirsis pastāstīja par Kubas brīvības cīņām un tagadējo ekonomiski politisko stāvokli. Pēc literatūras apskata par Kubu lasītāji noskatījās dokumentālu filmu. Mutvārdu žurnālu papildināja Jēkabpils 2. vidusskolas literārā pulciņa dalībnieki.

Pārāk maz uzmanības bibliotekas velta literatūrai par PSRS tautu draudzību, neiepazīstina lasītājus ar dzīvi brālīgajās republikās. Tikai Saldus rajona biblioteka organizējusi mutvārdu žurnālu «Mūsu brālīgajās republikās» ar lappusēm: 1) Kaukāzs, 2) Saulainā Vidusāzija, 3) Lejup pa Volgu. Katru lappusi papildināja grāmatu apskats.

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 1962. gadā bibliotekāri masu pasākumos pievērsušies vēsturiskiem notikumiem un jubilejām, mūsu Dzimtenes varonīgajai pagātnei. Tematisku vakaru «1812. gada tradīciju turpinājums līdz mūsu dienām» organizēja Rīgas pilsētas 8. biblioteka, bet Jūrmalas pilsētas 3. bibliotekas lasītāji iepazīnās ar plašu izstādi «150 gadu kopš Tēvijas kara».

Bibliotekas plaši propagandē literatūru par revolucionāro

pagrīdnieku un partizāņu cīņu. Bibliotēku darbinieki šajos pasākumos aicina piedalīties pagrīdes cīņu un partizāņu kustības dalībniekus. Atzinību pelna Liepājas zinātniskās bibliotēkas veco revolucionāru aktīvs, kas palīdz vākt atmiņas par revolucionāriem pagrīdniekiem un ar lielu entuziasmu piedalās visos masu pasākumos.

Lielu uzmanību PSKP XXII kongress veltīja jaunā cilvēka audzināšanai. Bibliotēkas savā darbā ievērojušas ideoloģiskā darba galvenos uzdevumus — audzināt darbaļaudis komunistisku attieksmi pret sabiedrisko īpašumu un darbu, pilnīgi iznīcināt buržuāzisko uzskatu paliekas, harmoniski vispusīgi attīstīt cilvēka personību. 1962. gadā populāri bijuši temati: «Kā mēs strādāsim un dzīvosim komunismā» (Ventspils 3. bibliotēka), «Vai esi gatavs dzīvot komunismā» (Valkas rajona bibliotēka, Daugavpils zinātniskā bibliotēka, Balvu rajona Viļakas bibliotēka, Jūrmalas 2. bibliotēka, Valkas rajona Apes bibliotēka u. c.), «Komunistiskās nākotnes cilvēks veidojas šodien» (Madonas rajona Lubānas ciemata Indrāņu bibliotēka), «Kāds būs cilvēks komunistiskajā sabiedrībā» (Rīgas 3. bibliotēka) u. c.

1962. gada oktobrī Rīgas bibliotēkas rīkoja sabiedriski politiskās literatūras dekādi. Sabiedriski politiskās literatūras mēnesi rajona mērogā organizēja arī Liepājas rajons. Tā laikā sapulcēs, aktīva sanāksmēs, lektoru un propagandistu semināros bibliotēku darbinieki nolasīja sabiedriski politiskās literatūras apskatus.

Salīdzinot ar 1961. gadu, sabiedriski politiskās literatūras izsniegums rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās kopā ir pieaudzis.

	Sabiedriski politiskās literatūras izsniegums		Izmaiņas (tūkstošos)	Aproģzība
	1961. g. (tūkstošos)	1962. g. (tūkstošos)		
Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās kopā	865,1	1009,7	+144,6	1,2

Ievērojami sabiedriski politiskās literatūras izsniegumu palielinājušas

	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
Rīgas Centrālā biblioteka	46.675 vien.	53.112 vien.	+6.437
Cēsu rajona biblioteka	16.788 vien.	21.044 vien.	+3.397
Valkas rajona Smiltenes pilsētas biblioteka	12. 579 vien.	15.976 vien.	+4.256

Tik lielu lasītāju interesi par sabiedriski politisko literatūru bibliotēkas radījušas, aktīvi propagandējot šo literatūru. Tā Valkas rajona Smiltenes bibliotēka gada laikā organizējusi vairākus masu pasākumus par sabiedriski politiskiem tematiem: mutvārdu žurnālu «Lai darba lielumam ir tavā sirdī daļa» (par PSKP CK marta plēnumu), tematiskus vakarus «Īstenosim PSKP CK marta plēnuma lēmumus», «Komjaunatnes 44 gadi», «Jauni ceļi — jauni sasniegumi» (par PSKP CK novembra plēnumu), tikšanās ar žurnāla «Liesma» redakcijas darbiniekiem. Par sabiedriski politiskās literatūras jaunumiem nolasīti 5 bibliogrāfiski apskati, lasītāji varēja iepazīties ar 60 interesantām izstādēm. Atzinību pelnījuši Cēsu rajona bibliotēkas darbinieki, kas sabiedriski politisko grāmatu popularizēšanai plaši izmantoja literatūras uzskatāmās propagandas formas. Izstādēs eksponēts bagāts literatūras klāsts. Lasītāju uzmanību visvairāk saistīja tādas izstādes kā «Cilvēkā visam jābūt skaistam», «Komunisms un darbs ir nešķirami», «Rītdiena sākusies šodien», «Mūsu mērķis — komunisms», «Āfrika būs brīva», «Augsim komunistiski apzinīgi» u. c. Bibliotēka centās tuvināt grāmatu lasītājiem, tādēļ, atzīmējot V. I. Ļeņina 92. dzimšanas dienu, kā arī laikraksta «Pravda» 50 gadu jubileju, izstādes iekārtoja rūpkombinātā. Izstāde «Kā dzīvo un strādā Vācijas Demokrātiskās Republikas darbaļaudis» bija organizēta Cēsu celtniecības pārvaldē un rajona kultūras namā.

Atzīmējot daudzu bibliotēku aktīvu darbību sabiedriski politiskās literatūras popularizēšanā, jāmin arī bibliotēkas, kas nestrādā pietiekami spraigi ar šo literatūru. Tā Preiļu rajona bibliotēkā sabiedriski politiskās literatūras izsniegums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, samazinājies par 86 vienībām, Talsu rajona Dundagas strādnieku ciemata bibliotēkā — par 39 vienībām.

Dundagas biblioteka 1962. g. gan organizēja 6 masu pasākumus, bet tajos popularizēta tikai daiļliteratūra. Preiļu rajona bibliotēkā pirmajā pusgadā nav noticis neviens masu pasākums.

Sabiedriski politiskās literatūras propagandā vēl ir trūkumi. Vērojama šaura tematika. Maz rīkoti masu pasākumi par starptautisko stāvokli, ekonomiku, par padomju patriotismu un tautu draudzību. Daudzas bibliotēkas aprobežojas tikai ar uzskatāmās propagandas formām (literatūras izstādēm, stendiem, plakātiem), bet nerīko plašus masu pasākumus (tematiskus vakarus, disputus, konkursus u. c.).

Dabzinātņu un zinātniski ateistiskās literatūras propaganda ir viens no svarīgākajiem bibliotēku masu darba uzdevumiem, kas saistīts ar darbaļaužu ateistisko audzināšanu, materiālistiskā pasaules uzskata nostiprināšanu un padomju zinātnes sasniegumu popularizēšanu.

1962. gadā bibliotēkas nedaudz aktivizēja darbu ar dabzinātņu literatūru, tomēr vērojama tikai niecīga izsnieguma palielināšanās.

	Dabzinātņu literatūras izsniegums (tūkstošos)		Izmaiņas (tūkstošos)	Apgrozība
	1961. g.	1962. g.		
Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās kopā	234,7 vien.	258,1 vien.	+23,4 vien.	1,7

Ievērojams dabzinātņu literatūras izsnieguma pieaugums ir

	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
Rīgas pils. 26. bibliotēkai	1984	4542	+2558
Dobeles raj. Auces pils. bibliotēkai	4401	6804	+2403
Rīgas raj. Siguldas pils. bibliotēkai	2903	3808	+ 905

Šīs bibliotēkas aktivizējušās literatūras propagandas darbu, pieaudzis masu pasākumu skaits, dažādāka kļuvusi to tematika.

Labākais dabzinātņu literatūras izsniegums ir Rīgas pilsētas bibliotēkām:

	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
Rīgas pils. 10. bibliotekai	8.263	13.252	+4.989
Rīgas pils. 3. bibliotekai	10.660	10.920	+ 260
Rīgas pils. Centrālajai bibliotekai . .	8.858	10.765	+1.907

Bibliotēkas dabzinātņu un zinātniski ateistiskās literatūras propagandai organizējušas jautājumu un atbilžu vakarus, mutvārdu žurnālus, tikšanās ar bijušajiem garīdzniekiem, izstādes u. c. Interesanti dabzinātņu literatūru propagandē Jēkabpils pilsētas bibliotēka (vad. L. Ozoliņa). Jēkabpils kultūras nams, novadpētniecības muzejs un bibliotēka, kopīgi sadarbojoties, pilsētā nodibināja ateistu klubu. Šī kluba organizētajos tematiskajos vakaros un pārrunās dažādos pilsētas uzņēmumos bibliotēkas darbinieki nolasa zinātniski ateistiskās literatūras apskatus, iekārto grāmatu izstādes, kā arī izsniedz grāmatas lasītājiem.

Pārruna «Zinātne un kristietība par dzīvības izcelšanos» notika pilsētas dārzniecībā, strādnieki ar interesi apskatīja grāmatu izstādi. Ar grāmatām «Komunistiskās partijas un Padomju valdības attieksme pret reliģiju un baznīcu», P. Skujas «Kas ir krusts», J. Birziņa «Dvēseļu zvejošana», K. Beļajeva «Sadzīve un reliģija» bibliotēkas darbinieki iepazīstināja rajona rūpkombināta šuvēju ceha strādnieces, nolasot šīs literatūras apskatu. Dundagas strādnieku ciemata bibliotēka iekārtoja zinātniski ateistiskās literatūras stūrīti «Pret reliģijas tumsas varu». Stūrīti sakopota literatūra par šādiem tematiem: 1) kas ir reliģija, 2) reliģisko svētku un rituālu kaitīgums, 3) vai dabā ir brīnumi, 4) PSRS sasniegumi kosmosa iekarošanā, 5) ķīmija kalpo cilvēkam, 6) sadzīvei jaunas padomju tradīcijas, 7) rakstnieki cīņā pret reliģiju u. c.

Liepājas rajona bibliotēka zinātniski ateistisko propagandu apvieno ar sabiedriski politiskās un dabzinātņu literatūras popularizēšanu. Lasītāji var iepazīties ar izstādēm «Kosmosa pētījumi atmasko bībeles pasakas», «Vai dievs ir?», «Mūsdienu jaunatnes attieksmes pret reliģiju». Kuldīgas rajona bibliotēka kopā ar rūpnīcu «Vulkāns» organizēja konkursu «Reliģijas izcelšanās».

Sistemātiski dabzinātņu un zinātniski ateistisko literatūru popularizē Liepājas zinātniskā bibliotēka. 1962. gadā bibliotēka organizēja jautājumu un atbilžu vakaru «Kā mēs domājam», tematisku vakaru «Komunisms un kristietība par morāli», kā arī citus pasākumus.

Lasītāju zinātniskā pasaules uzskata nostiprināšanu sekmējuši biblioteku organizētie literārie vakari par antirelīģiskiem tematiem (sk. daiļliteratūras propagandu).

Neskatoties uz dažu biblioteku teicamo darbu, dabzinātņu literatūras propaganda tomēr netiek veikta sistemātiski. Zinātniski ateistiskās literatūras propagandas vēriens un saturs neatbilst PSKP XXII kongresa lēmumu un mūsdienu dzīves prasībām. Zinātniski ateistiskā audzināšana nav mērķtiecīga un nesasniedz ticīgos. Bieži bibliotekas sarīko kādu masu pasākumu, iekārto izstādi un ar to apmierinās. Tā Mazsalacas pilsētas bibliotēkā tikai uzzīmēts plākāts «Kam zinātne, tam reliģija nav vajadzīga», bet Ludzas rajona Zilupes pilsētas bibliotēka apmierinājusies ar vienu izstādi. Nepietiekoši bibliotekas propagandē populārzinātnisko literatūru, piemēram, par ķīmijas un fizikas pamatiem, par Zemi, tās uzbūvi, par augu dzīvi.

Nereti dabzinātņu literatūras propaganda tiek novērtēta pēc masu pasākumu un literatūras izstāžu skaita, bet ne pēc tā, kā literatūra izsniegta lasītājiem un kā tā viņus ietekmējusi. Tā Liepājas 3. bibliotēka organizēja jautājumu un atbilžu vakaru «Kāpēc mēs ticam dievam». Vakarū apmeklēja daudzi bibliotēkas mikrorajona iedzīvotāji, arī ticīgi, kas uzdeva referentam jautājumus. Liepājas 1. vidusskolas ķīmijas pulciņa dalībnieki uzskatāmi parādīja, kā baznīca rāda «svētos brīnumus». Vakara nobeigumā tika demonstrēta mākslas filma «Mākoņi pār Borsku». Taču literatūras propaganda šai vakarā bija aizmirsta, apmeklētāji netika ieinteresēti par grāmatām. Grāmatu izstāde «Zinātne un reliģija» atradās nevis sarīkojuma telpās, bet lasītavā.

No rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekām, Liepājas 3. bibliotēkai ir viszemākais dabzinātņu literatūras izsniegums — 23 grāmatas gadā.

Kopējo dabzinātņu literatūras izsniegumu pamazina arī citu biblioteku nelielie izsniegumi, piemēram:

	1961. g.	1962. g.
Ogres raj. Kokneses strādnieku ciemata bibliotēkai	26 vien.	54 vien.
Kuldīgas raj. Skrundas pils. bibliotēkai	68 vien.	81 vien.
Rīgas raj. Baldones strādnieku ciemata bibliotēkai	66 vien.	96 vien.
Kuldīgas raj. Alsungas ciemata bibliotēkai	99 vien.	100 vien.

Tehnikas literatūras propaganda rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekās nedaudz aktivizējusies. Biblioteku darbinieki centās palīdzēt strādniekiem un vietējās rūpniecības speciālistiem īstenot septiņgades plānu, diferencēti apkalpot novatorus, komunistiskā darba brigāžu locekļus u. c. Par to liecina tehnikas literatūras izsnieguma palielināšanās.

	Tehnikas literatūras izsniegums		Izmaiņas	Apgrozība
	1961. g. (tūkstošos)	1962. g. (tūkstošos)		
Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekās kopā	528,3 vien	597,1 vien.	+68,8 vien.	3

Lai aktivizētu tehnikas literatūras propagandu, Rīgas bibliotēkas 1962. gada decembrī rīkoja tehnikas literatūras dekādi. Arī Daugavpils bibliotēkas rīkoja tehnikas literatūras nedēļu. Daugavpils zinātniskā bibliotēka (vad. M. Murāne) organizēja tematisku vakaru «Tehnika šodien un rīt». Lasītāji noklausījās zinātnieku stāstījumu par tehnikas sasniegumiem un perspektīvām komunisma celtniecības periodā, kā arī noskatījās Rīgas kinostudijas dokumentālo filmu «Cilvēks ieiet varavīksnē». Apmeklētāji apskatīja plašo literatūras izstādi un iegādājās jaunāko tehnikas literatūru.

Daugavpils zinātniskā bibliotēka tehnikas literatūru propagandē ne tikai pašā bibliotēkā, bet arī vietējās rūpnīcās un uzņēmumos. Bibliotēka palīdz Zinātnes un tehnikas nama darbiniekiem pirmrindas pieredzes vakaru sarīkošanā. Iekārtotas šādas literatūras izstādes: «Jaunajam strādniekam par ražošanas ekonomiku», «Studējiet pirmrindas pieredzi», «Studējiet savas rūpnīcas ekonomiku». Izliktas izstādes atslēdzniekiem, štancētājiem, elektriķiem un citu profesiju strādniekiem.

Rīgas 13. bibliotēkas lasītāji tikušies ar apkārtējo rūpnīcu novatoriem, bet Rīgas 9. bibliotēka organizējusi tikšanos ar rūpnīcas «Sarkanā zvaigzne» pirmrindniekiem. Tomēr, analizējot visumā pirmrindas pieredzes propagandu, jāatzīst, ka vairums bibliotēku nav pievērsušās šim jautājumam vajadzīgo uzmanību.

Tematiskus vakarus vai mutvārdu žurnālu atsevišķas lappuses bibliotēkas veltījušas jaunākajiem tehnikas sasniegu-

miem. Bieži vien šiem pasākumiem ir vispārīgs raksturs. To liecina tādi masu pasākumi kā mutvārdu žurnāls «Jaunākais tehnikā un medicīnā» (Balvu rajona biblioteka), tematisks vakars «Jaunākā tehnika» (Valkas rajona biblioteka) u. c. Lielāku atsaucību guvuši masu pasākumi, veltīti kādai noteiktai tehnikas nozarei. Interesantu tematisku vakaru «Sintētiskās šķiedras un plastmasas» organizēja Rīgas 3. biblioteka. Ķīmijas zinātņu doktore E. Gudriniece savu saistošo stāstījumu ilustrēja ar sintētisko šķiedru un plastmasu paraugiem. Rīgas 32. biblioteka šūšanas ateljē rīkoja tematisku vakaru «Jaunākais mūsu profesijā». Organizējot vakarus dažādām profesijām, jāievēro visas galvenās profesijas bibliotekas mikrorajonā.

Gulbenes rajona biblioteka apskatos iesaka tehnikas literatūru. Sakarā ar to krasi palielinājies tehnikas literatūras izsniegums (1961. g. — 2153 vien., 1962. g. — 4161 vien.) Ilūkstes pilsētas, Liepājas un Jēkabpils rajonu bibliotekas ievieto rajona laikrakstos tehnikas literatūras apskatus atsevišķām lasītāju grupām: šoferiem, mehanizatoriem, celtniekiem u. c. Rīgas 9. biblioteka organizējusi izstādes «Vai tu proti vadīt automobili?», «Varenaiss atoms» u. c.

Labs tehnikas literatūras izsniegums ir

	1961. g.	1962. g.
Liepājas Zinātniskajai bibliotekai	15.923 vien.	25.200 vien.
Rīgas pils. 10. bibliotekai	18.984 vien.	24.797 vien.
Rīgas pils. Centrālajai bibliotekai	21.414 vien.	23.468 vien.
Daugavpils Zinātniskajai bibliotekai	10.665 vien.	17.766 vien.
Cēsu rajona bibliotekai	9.850 vien.	10.858 vien.
Gulbenes rajona Alūksnes pils. bibliotekai	9.182 vien.	10.208 vien.
Gulbenes rajona bibliotekai	2.153 vien.	4.161 vien.

Ciešākas kļuvušas saites ar rūpniecības uzņēmumiem, kas sekmē tehnikas literatūras popularizēšanu. Piemēram, Rīgas 7. biblioteka sadarbojas ar Stikla rūpnīcu, Rīgas 10. biblioteka ar kombinātu «Avangards», rūpnīcu «Elektra», Elektropiederumu rūpnīcu, Liepājas 2. biblioteka — ar rūpnīcu «Sarkanais metalurģis» u. c.

Tomēr ir vēl bibliotekas, kas necenšas nostiprināt saites ar vietējām rūpnīcām. Preiļu rajona bibliotekas darbinieki reti iegriežas Linu fabrikā, Aizputes pilsētas biblioteka maz sadar-

bojas ar Durvju apkalumu rūpnīcu, Jūrmalas pilsētas 4. biblioteka nepietiekamu uzmanību veltī Slokas rūpnīcām.

Sadarbības trūkuma un masu darba nozīmes nepietiekama novērtējuma dēļ bibliotekās tehnikas literatūras izsniegums ir neliels.

	1961. g.	1962. g.
Kuldīgas rajona Alsungas ciemata bibliotekai	201 vien.	124 vien.
Valkas rajona Strenču pils. bibliotekai	240 vien.	194 vien.
Liepājas pils. 3. bibliotekai	167 vien.	196 vien.
Jūrmalas pils. 4. bibliotekai	649 vien.	624 vien.

Bibliotekās vēl joprojām izjūtams tehnikas literatūras trūkums. Nepietiekami zinātniski populāru brošūru ir mazāk sagatavoti lasītājiem. Tā Valkas rajona bibliotekas lasītāji aizrāda, ka mūsdienu tehnikas progresa laikā izdevniecība pārāk maz izdod grāmatas par jaunākajām mašīnām, par celtniecību un citiem jautājumiem. Arī Rīgas biblioteku darbinieki izjūt lielu jaunākās tehnikas literatūras trūkumu un nevar apmierināt strādājošo, skolu audzēkņu prasības pēc tehnikas grāmatām.

Tehnikas literatūras propagandā vēl maz mērķtiecības, tā dažkārt neatbilst uzdevumiem, ko izvirzīja PSKP CK 1962. gada novembra plēnums. Arī sadarbību ar partijas rūpnieciskās ražošanas komitejām vēl visas bibliotekas nav uzsākušas.

Jaunāko zinātnes atziņu un pirmrindās pieredzes popularizēšanā lauksaimniecībā lielāko ieguldījumu devušas ciemu bibliotekas. Taču 1962. gadā palielinājās arī rajonu, strādnieku ciematu un pilsētu biblioteku darba nozīme **lauksaimniecības literatūras propagandā**. Salīdzinot ar 1961. gadu, lauksaimniecības literatūras izsniegums rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekās ir pieaudzis.

	Lauksaimniecības literatūras izsniegums		Izmaiņas (tūkstošos)	Apgrozība
	1961. g. (tūkstošos)	1962. g. (tūkstošos)		
Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekās kopā	132,5 vien.	136,9 vien.	+ 4,4 vien.	0,9

Rajonu biblioteku nozīme lauksaimniecības literatūras propagandā palielinājās pēc tam, kad noorganizēja teritoriālās ražošanas pārvaldes rajonu centros. Labi ar padomju saimniecību un kolhozu teritoriālo ražošanas pārvaldi sadarbojas Madonas rajona biblioteka. Katrā kvalifikācijas celšanas seminārā kāds pārvaldes darbinieks pastāsta par konkrētiem uzdevumiem lauksaimniecības literatūras un pirmrindas pieredzes propagandā. Ražošanas pārvaldes telpās biblioteka iekārtojusi pastāvīgus standus un vitrīnas, kuros eksponē jaunāko literatūru.

Rajonu bibliotēkas organizējušas lielus masu pasākumus visa rajona mērogā: neklātienēs konferences, lauksaimniecības literatūras dekādes, konkursus par labāko masu pasākumu u. c. Tā Madonas un Valmieras rajonos notika lauksaimniecības literatūras mēneši. Liepājas rajona bibliotēka rīkoja konkursu par labāko lauksaimniecības literatūras konferenci.

Rajonu, kā arī pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkas iekārtojušas lauksaimniecības pirmrindnieku pieredzes stūrīšus un kabinetus, kur sakopota literatūra un materiāli par rajona pirmrindniekiem, diagramas, plakāti u. c. Bagātīgs materiālu klāsts ir Jēkabpils pilsētas bibliotēkas lauksaimniecības kabinetā. Tur atrodas lauksaimniecības literatūra, žurnāli «Druva», «Dārzs un Drava», «Сад и огород» u. c. Grāmatu plauktos izlikta tematiskas izstādes par aktuālākajiem uzdevumiem lauksaimniecībā, piemēram, «Pākšaugu nozīme lopkopībā», «Cukurbiešu sējumu kopšanas mehanizācija», «Lauksaimniecības tehnikas saglabāšana» u. c. 1962. gadā tika iekārtotas daudzas plašākas izstādes. Kā interesantākās var minēt «Dārzu un puķu audzēšana bez augsnes», «Tehniku uz starta», «Saglabāsim ražu». Izstādes papildināja ar jaunāko literatūru un periodisko izdevumu rakstiem. Speciālās mapēs sakopoja rajona pirmrindnieku pieredzes rakstus lopkopībā un laukkopībā. Jau vairākus gadus labāko slaucēju vidū izceļas kolhoza «Komunārs» slaucēja L. Brangale, kas apbalvota ar Darba Sarkanā Karoga ordeni. Ar viņas darba pieredzi var iepazīties, apskatot bibliotēkas izgatavoto plakātu. Tajā blakus L. Brangales fotoattēlam ievietots viņas darba apraksts.

Madonas rajona Cesvaines ciemata bibliotēka (vad. J. Mača) cieši sadarbojas ar Cesvaines padomju saimniecību. Viens no kopējiem masu pasākumiem bija mutvārdu žurnāls «Skats nākotnē» ar šādām lappusēm: 1. «Lielā programma cīņā par komunisma uzvaru;» 2. «Ieviesīsim augsttražīgākas kultūras Cesvaines padomju saimniecībā;» 3. Mūsu ciemata izaugsme;»

4. «Ko lasīt brīvajā laikā;» 5. «Aģitkolektīva koncerts, veltīts saimniecības labākajiem strādniekiem, aktīvākajiem lasītājiem.»

Katru žurnāla lappusi ilustrēja literatūras izstādes: «Ceļā uz komunismu», «Cīnīsimies par lauksaimniecības produktu pārpilnību» u. c.

Bibliotekas masu pasākumos propagandējušas gan svarīgākos partijas un valdības lēmumus lauksaimniecībā, gan jaunāko zinātnisko un pirmrindas pieredzes literatūru. Kā piemēru var minēt Daugavpils rajona Aknīstes strādnieku ciemata bibliotekas un kolhoza «Komunārs» lasītāju konferenci «Celsim piena izslaukumu», kur pieredzē dalījās tuvāko kolhozu labākās slaucējas. Dobeles rajona Elejas strādnieku ciemata bibliotēkā sapulcējās tehnisko kultūru audzētāji pirmrindnieki tematiskajā vakarā «Varoņkultūrām brīvu ceļu».

Tomēr vajadzīgo uzmanību lauksaimniecības literatūras propagandai nepievērš visas bibliotekas, tāpēc arī lauksaimniecības literatūras izsniegums atsevišķās bibliotēkās vēl ir neliels. Piemēram:

	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
Bauskas rajona bibliotēkā	350	318	—32
Preiļu rajona bibliotēkā	481	547	+66

Vāji lauksaimniecības literatūru popularizē Viļānu un Ilūkstes pilsētu bibliotēkas, kā arī Daugavpils, Ludzas un Preiļu rajonu bibliotēkas.

Rajonu bibliotēkas vēl maz sadarbojas ar ražošanas pārvalžu darbiniekiem, viņu vidū plaši nepopularizē lauksaimniecības un citu nozaru literatūru, kā arī neaicina viņus talkā lauksaimniecības literatūras propagandā. Arī masu pasākumi rajona mērogā par lauksaimniecības literatūru vēl rīkoti nepieņemami. Pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkas, kurās apkalpo lauku iedzīvotājus, maz organizējušas pasākumus apkārtnējos kolhozos un padomju saimniecībās.

Daiļliteratūras un mākslas literatūras propagandā bibliotēkas galvenokārt pievēršas tad, kad parādās jauni latviešu un krievu padomju daiļdarbu izdevumi, kā arī sakarā ar ievērojamu literatūras un mākslas darbinieku atceres dienām un atsevišķu tautu mākslas un literatūras nedēļām (krievu, kazahu, vācu). Lasītāji sevišķi iecienījuši tikšanās ar rakstniekiem un māksliniekiem. Arvien veiksmīgāk un interesantāk

noris literārās tiesas, polemikas, neklātienes konferences, dis-
puti un konkursi.

1962. gadā visbiežāk izlirzātie darbi ir V. Lāča romāns «Pēc negaisa», Z. Skujiņa «Kolumba mazdēli», D. Zigmontes «Dod roku rītausmai», A. Brodeles «Uzticība», A. Kuzņecova «Leģendas turpinājums», G. Nikolajevas «Kauja ceļā», V. Mikolaiša-Putina «Altāru ēnā» u. c. Tomēr vēl vērojama šaura tematika, maz propagandē citu padomju tautu literatūru, nepietiekama uzmanība veltīta Ļeņina prēmijas laureātu darbiem, maz aplūkoti progresīvo aizrobežu tautu autoru darbi. Tā no bagātā brālīgo republiku literatūras klāsta bibliotēkas organizējušas tikai literāru tiesu par V. Mikolaiša-Putina romānu «Altāru ēnā» un polemiku par L. Metsāra romānu «Sapņi nemirst».

No aizrobežu tautu literātu darbiem vairākas bibliotēkas izvēlējušas vienīgi L. Franka romānu «Matilde». Klasīku darbus propagandē tikai atceres dienās, rīkojot izstādes vai atceres vakarus.

Teicamu novērtējumu izpelnījušās Talsu rajona bibliotēkas (vad. J. Tāle) literārās tiesas par D. Zigmontes romānu «Dod roku rītausmai» un V. Mikolaiša-Putina romānu «Altāru ēnā». Jaunu pasākumu — neklātienes konferenci rīkoja Durbes pils. bibliotēka par V. Čačina grāmatu «Jums, romantīķi» un Rīgas 15. bibliotēka neklātienes polemiku par V. Lāča romānu «Pēc negaisa».

Daiļliteratūras izsniegumu raksturo šādi skaitļi:

	Daiļliteratūras izsniegums		Izmaiņas (tūkstošos)	Apgro- zība
	1961. g. (tūkst.)	1962. g. (tūkst.)		
Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās kopā	3699,9 vien.	3880,4 vien.	+180,5 vien.	2,4

1962. gadā bibliotēkas pastiprinājušas mākslas literatūras propagandu. Rosīgi mākslas grāmatu popularizē Daugavpils 3. bibliotēka, Ventspils 3. bibliotēka, Apes pilsētas bibliotēka, Gulbenes rajona bibliotēka u. c. Daugavpils 3. bibliotēka savākusi vairāk nekā 2.000 reprodukciju, sistemātiski propagandē estētiskās zināšanas, organizējot pārrunas un lasot apskatus.

Sadarbojoties ar klubu «Boļševiks», tika organizēts vakars «Mākslu dzīvē». Lasītājiem bibliotēka izsniegusi 5580 mākslas grāmatu.

Apes pilsētas bibliotēka rūpīgi vāc avīžu izgriezumus par tematiem: «Kultūras un mākslas dzīve mūsu republikā», «Gau-mīgam skatam, praktiskam prātam, čaklām rokām», «Parunā-sim par sadzīvi, audzināšanu, mīlestību», «Būsim pazīstami», «Ko redzēsim uz ekrāniem», ««Padomju Jaunatnes» dziesmu albumis».

Arī Gulbenes rajona bibliotēka (vad. Bauere) lielu vērību veltī estētiskajai audzināšanai un mākslas literatūras propa-gandai. 1962. gadā rīkotas izstādes I. Šiškina, K. Miesnieka, V. Purviša atceres dienām. Lasītājiem patika tematiskais va-kars «Ģeniālais vācu komponists Ludvigs Bēthovens», kurā varēja iepazīties ar izcilā muziķa dzīvi un daiļradi, kā arī no-skatīties filmu «Varoņsimfonija».

Jēkabpils rajona bibliotēka organizēja Valsts Tretjakova galerijas jubilejas vakaru. Lasītāji noklausījās lekciju, iepazī-nās ar gleznu reprodukcijām. Interesi izraisīja arī plašā māks-las literatūras izstāde un viktorīna «Vai jūs pazīstat glezno-tājus un viņu darbus». Vakara nobeigumā demonstrēja filmu «Krievu māksla 19. gs. 2. pusē».

Tomēr iespējas lasītāju estētiskajā audzināšanā bibliotēkas izmanto nepilnīgi, nepietiekamu uzmanību veltī padomju māks-las popularizēšanai. Bibliotēkām enerģiskāk jācinās par pagātnes palieku izskaušanu lasītāju apziņā, pret mums sve-šas ideoloģijas ietekmi mākslā un literatūrā, pret miēpilso-nību darbaļaužu sadzīvē un gaumē.

Partijas ideoloģiskajā darbā estētiskā audzināšana pēdējos gados ieguvusi sevišķi lielu nozīmi. Bibliotēkām jāuzlabo un jāaktivizē darbs estētiskajā audzināšanā, jārod estētisko zinā-šanu propagandai arvien iedarbīgākas metodes, šajā darbā jā-ievēro PSKP XXII kongresa un PSKP CK 1963. g. jūnija plē-numa lēmumi, kuros izcelta literatūras un mākslas milzīgā nozīme darbaļaužu komunistiskajā audzināšanā.

Sekmīga lasītāju apkalpošana un literatūras propaganda ir cieši saistīta ar **bibliotēku bibliogrāfisko uzzīņu** aparāta stā-vokli. Lielāko tiesu visām Latvijas PSR pilsētu, rajonu un strādnieku ciematu bibliotēkām ir alfabētiskais un sistēmātiskais katalogs, žurnālu un avīžu rakstu kartoteka un tematiskas kartotēkas par aktuālākajiem tematiem.

Bibliotēkas iekārtojušas arī savas republikas, pilsētas, rajona

novadpētniecības kartotekas. Tā Daugavpils 5. biblioteka organizējusi kartoteku «Daugavpils šodien un rīt», Apes pils biblioteka — kartoteku «Iepazīsti dzimto novadu», Gulbenes rajona Alūksnes pilsētas biblioteka — kartoteku «Mūsu rajonā». Daugavpils zinātniskā biblioteka sastādījusi bibliogrāfisku rādītāju «Pilsēta Daugavas vārdā».

Bibliotekas sakopo vienā vietā ieteicošās bibliogrāfijas izdevumus, ieteicamās literatūras sarakstus, lasīšanas plānus, informācijas bibliogrāfiju. Lai patstāvīgi izvēlētos literatūru, bibliotekās ir tādi uzziņas materiāli kā vārdnīcas, enciklopēdijas, tehniskās un citu zinātņu nozaru rokasgrāmatas, kā arī bibliogrāfiskie materiāli, ko izdod V. I. Ļeņina PSRS Valsts biblioteka, M. Saltikova-Ščedrīna Valsts publiskā biblioteka, Latvijas PSR Valsts un citas bibliotekas. Speciālu bibliogrāfiskās literatūras stūrīti iekārtojusi Jūrmalas 3. biblioteka, kurā izlikti visi uzziņu literatūras izdevumi.

Sakarā ar brīvu pieeju fondiem bibliotekāri cenšas bagātināt grāmatu plauktus ar ieteicošās bibliogrāfijas materiāliem: literatūras sarakstiem, lasīšanas plāniem, literatūras rādītājiem, tematiskām kartotekām (Rīgas 7. un 9. bibliotekas).

Pieaudzis nolasīto bibliogrāfisko apskatu skaits (Rīgas 10. bibliotekā pāri 100, Rīgas 3. bibliotekā ap 76).

Paplašinājusies apskatu tematika un ievērojami uzlabojusies to kvalitāte. Agrāk pārsvarā bija vispārīgi jaunumu apskati, bet tagad pirmajā vietā izvirzīti tematiskie literatūras apskati. Tā Liepājas rajona bibliotekā nolasīja 11 apskatus par lauksaimniecības jautājumiem. Lūk, daži no tiem: «Ko jaunu lasīsim par cukurbietēm», «Ko stāsta jaunākais «Сельский механизатор» numurs» utt.

Apskatus lasa ne tikai bibliotekas telpās, bet izmanto arī vietējo radiomezgli, vietējā laikraksta slejas, kinoteātrus, rūpnīcas, to ceļus un sarkanos stūrišus. Kā piemēru var minēt Saldus rajona biblioteku, kur 1962. gadā nolasīti 33 bibliogrāfiski apskati, plaši izmantojot vietējo radiomezgli un kinoteātri.

Rīgas 2. bibliotekas darbinieki nolasījuši 39 apskatus rūpnīcas «Meteors» ceļos un radiomezglā, fabrikas «Aurora» klubā, kinoteātrī «Oktobris» u. c.

Apskату lasīšanā tiek iesaistīti arī vietējo rūpnīcu un uzņēmumu speciālisti, skolotāji u. c. Daugavpils zinātniskās bibliotekas darbinieki paši lasa apskatus tikai bibliotekas lasītāvā. Bet katrā vietējā uzņēmumā vai fabrikā ir 2—3 inženieri informatori, kas lasa literatūras apskatus.

Līdzās bibliotekām, kas rosīgi strādājušas ar kartotekām, izpildījušas bibliogrāfiskās uzziņas, lasījušas literatūras apskatus, vēl ir ne mazums tādu biblioteku, kas nepievērš šim darbam vajadzīgo uzmanību. Tā Talsu rajona Piltenes 2. bibliotekai nav ne alfabētiskā, ne sistematiskā kataloga, nav kartoteku, bet Talsu rajona Sabīles pilsētas bibliotekā nolasīti tikai 2 jaunākās literatūras apskati gada sākumā.

Nepietiekami bibliotekas propagandē lasītājiem bibliogrāfiskās zināšanas, kā arī neizkopj iemaņas patstāvīgam darbam ar grāmatu. Par šiem jautājumiem reti notiek pārrunas un lekcijas, kaut gan lasīšanas kultūras jautājums ir ļoti aktuāls un svarīgs kā lasītājiem, tā arī bibliotekāriem.

Vairumā biblioteku nav organizēta bibliogrāfiskā darba uzskaite. Tas traucē šī darba analīzi un novērtējumu.

3. FONDI. KATALOGI

Kopējais grāmatu fonds uz 1963. gada 1. janvāri rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekās ir 3625,7 tūkstoši vienību. Gada laikā norakstītas kā novecojušas un izslēgtas no biblioteku fondiem 210,5, bet no jauna iegādātas 318,7 tūkstoši vienību.

Kaut gan kopējais grāmatu fonds 1962. gadā palielinājies gandrīz proporcionāli lasītāju skaitam (1961. gadā bibliotekās uz 1 lasītāju caurmērā ir 14,6 grāmatas, bet 1962. gadā — 14), tomēr tas vēl arvien nespēj pilnīgi apmierināt lasītāju pieprasījumus.

Fondu sastāvs pa nozarēm uz 1963. g. 1. janvāri

(tūkstošos)

	Sabiedriski polit. literatūra		Dabzinātņu literatūra		Tehnikas literatūra	
	Vien. skaits	% no kop. fonda	Vien. skaits	% no kop. fonda	Vien. skaits	% no kop. fonda
Rajonu bibliote- kās	125,9	21,2	21,9	3,7	25,4	4,3
Pilsētu un strādnieku cie- matu bibliotekās	625,4	20,6	114,5	3,8	166,0	5,5

	Lauksaimniecības literatūra		Daiļliteratūra		Mākslas literatūra	
	Vien. skaits	% no kop. fonda	Vien. skaits	% no kop. fonda	Vien. skaits	% no kop. fonda
Rajonu bibliotēkās	36,2	6,1	269,7	45,4	25,6	4,3
Pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās	116,9	3,8	1352,6	44,6	82,6	2,7

Analizējot fondu sastāvu, redzam, ka arī 1962. gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, nav jūtamu izmaiņu — vēl arvien bibliotēku fondos maz grāmatu atsevišķās zinātņu nozarēs, kā tehniskā, dabzinātnēs, lauksaimniecībā. Jaunās tehnikas un dabzinātņu literatūrās trūkums sevišķi jūtams lielo pilsētu bibliotēkās.

Bibliotēkas grāmatas komplektē Bibliotēku kolektorā. Tikai atsevišķas bibliotēkas (Rīgas 2., 18., 29., Apes, Aizputes, Daugavpils 2., Liepājas 2., Strenču, Valdemārpils, Zilupes pilsētas u. c.) grāmatas papildus iegādājušās arī grāmatnīcās. Nepilnības fondu sastāvā ir vēl tāpēc, ka Bibliotēku kolektorā ne vienmēr ir pietiekoši bibliotēkām vajadzīgās literatūras krājumi. Literatūras sadale dažkārt notiek formāli — ja literatūras nepietiek visu bibliotēku pieprasījumu apmierināšanai, katra bibliotēka saņem pa vienam pieprasītās grāmatas eksemplāram, neskatoties uz lasītāju sastāvu un ražošanas profilu mikrorajonā. Arī daļa bibliotēku darbinieku maz dara fondu sastāva uzlabošanā.

Tomēr ne vienmēr izlietotas visas iespējas literatūras krājumu papildināšanai. Grāmatu apmaiņas fondu organizācija un izmantošana rajonos noris samērā gausi. Nereti bibliotēku plauktos ir liels skaits atsevišķu darbu izdevumu, kurus lasītāji neizmanto (Kandavas pilsētas bibliotēkā). Grāmatas netiek nodotas arī citām bibliotēkām, kurām tās ļoti noderētu.

Fondu apgrozība

	1961. gadā	1962. gadā
Rajonu bibliotēkās	1,87	1,94
Pilsētu un strādnieku ciematu bibliotēkās	2,33	2,42

Kaut gan novecojušo literatūru 1962. gadā no rajonu un pilsētu bibliotēku fondiem izslēdza apmēram trīs reizes vairāk nekā 1961. gadā, tomēr šis darbs vēl netika pilnīgi paveikts. Bibliotēku fondos vēl arvien daudz nenorakstītas novecojušas literatūras, kuru lasītāji praktiski nevar izmantot. Tāpēc arī daudzos gadījumos fondu apgrozība ir mazāka nekā tas ir faktiski (piemēram, Strenču, Zilupes, Pļaviņu pilsētas, Kalnciema strādnieku ciemata u. c. bibliotēkās).

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, katalogu organizācija rajonu un pilsētu bibliotēkās uzlabojusies: katalogu ārējā apdare kļuvusi glītāka, ar roku rakstītās kartītes un starpkartes aizstātas ar tipogrāfijā iespiestajām, tāpēc arī mazāk kļūdu grāmatu aprakstos un klasifikācijā.

Vairumā bibliotēku ir abi katalogi — kā sistemātiskais, tā alfabētiskais. Katalogus vēl veido Baldones, Lubānas, Zilākalna strādnieku ciematu, Pļaviņu HES, Varakļānu pilsētas, u. c. bibliotēkās. Liels darbs katalogu pilnveidošanā vēl jāveic arī Gulbenes, Madonas rajona u. c. bibliotēkās. Daudzās bibliotēkās vēl nav pabeigta visu sistemātiskā kataloga nodaļu pārklasificēšana pēc jaunās klasifikācijas shēmas. Katalogi rūpīgi jāredīgē, no tiem nekavējoties jāizņem visas novecojušās literatūras kartītes, jāuzlabo katalogu ārējā apdare.

4. SABIEDRĪBAS PIEDALĪSANĀS BIBLIOTĒKU DARBĀ

Ar katru gadu vairāk bibliotēku darbā piedalās sabiedrība, nodibinās sabiedriskās bibliotēkas, palielinās pārvietojamo bibliotēku skaits, pieaug bibliotēku padomju loma.

Aktīvistiski drošāk ieņem savu vietu gan bibliotēkas masu, gan tehniskajā darbā. Tā 1962. gada beigās Rīgas pilsētā pie namu pārvaldēm darbojās 5 pieaugušo sabiedriskās bibliotēkas. To fondi komplektējas no iedzīvotāju dāvinājumiem, masu bibliotēku apmaiņas fondiem un pārvietojamo bibliotēku literatūras. Arī namu pārvaldes un citas organizācijas piedalās sabiedrisko bibliotēku grāmatu un periodisko izdevumu iegādē. Sabiedriskajās bibliotēkās strādā galvenokārt pensionāri sava darba entuziasti. Lasītāju skaits Rīgas sabiedriskajās bibliotēkās ir no 40 līdz 100 lasītājiem, kuri bieži vien ir tieši to vai tuvāko māju iedzīvotāji, kur darbojas sabiedriskā bibliotēka (69. namu pārvaldes bibliotēkā). Sabiedrisko bibliotēku fondu sastāva uzlabošanā vēl maz tiek izmantoti organizāciju un iestāžu līdzekļi, kā arī valsts masu bibliotēku fondi.

Katrai bibliotēkai ir prāvs aktīvistu skaits, kas palīdz bibliotēkāriem veikt ikdienas darbu, apkalpot lasītājus, organizēt masu pasākumus un literatūras izstādes, labot saplēstās vai nolietotās grāmatas. Pārvietojamo bibliotēku vadītāju un grāmatu pienesēju nozīmīgo palīdzību ir atzinusi lielākā daļa pilsētu, rajonu un ciematu bibliotēku. Tie lielākoties ir jaunieši, slaucējas, mehanizatori, brigadierī un vecāko klašu skolēni. Plašs aktīvs ir Dobeles rajona Auces pilsētas bibliotēkai (64 cilvēki); deviņi no tiem palīdz organizēt masu pasākumus. Arī Valmieras rajona Rūjienas pilsētas bibliotēkas aktīvs palīdz sagatavot masu pasākumus. Ludzas rajona bibliotēkas aktīvists pensionārs grāmatsējējs Narņickis sabiedriskā kārtā izlabojis 670 bibliotēkas grāmatas.

Bibliotēku darbā liela nozīme ir padomei. Raksturīgi, ka labi strādā bibliotēkas, kurām rosīgi darbojas padomes. Šādu piemēru ir daudz — Liepājas Zinātniskā, Rīgas Centrālā bibliotēka, Rīgas 3., 7. u. c., Saldus, Cēsu, Madonas rajonu bibliotēkas, Jūrmalas pilsētas bibliotēkas u. c.

Darbīga ir Smiltenes pilsētas bibliotēkas padome, kas kļuvusi par ievērojamu spēku un palīgu visos bibliotēkas darbos. Padomē ir 14 locekļi, kas pulcējas kopā reizi mēnesī.

Tādās bibliotēkās kā Preiļu, Daugavpils rajonu bibliotēkās, Ilūkstes pilsētas bibliotēkā padomes neveic savus uzdevumus, arī šo bibliotēku darbā vēl ir trūkumi.

1962. gadā daudzas republikas bibliotēkas pārorganizēja savu darba laiku — samazināja lasītājiem slēgto dienu skaitu nedēļā vai arī sāka strādāt bez brīvdienām. Tā Saldus rajona un Rīgas Centrālā bibliotēka lasītājiem atvērta visas dienas nedēļā. Daļa bibliotēku sagatavoja bibliotēkāju sabiedriskos vietniekus. Mazsalacas pilsētas bibliotēkā nepieciešamības gadījumos jau strādā aktīvistī, Gulbenes rajona Alūksnes pils. bibliotēkā vasaras brīvlaikā 3. vidusskolas audzēknes strādāja abonementā un lasītāvā.

Sabiedriskajiem bibliotēkāriem notiek apmācības. Piemēram, instruktorus sabiedriskajām bibliotēkām apmāca Rīgas 18. bibliotēka, Daugavpils zinātniskajā bibliotēkā darbojas sabiedrisko bibliotēkāju skola. Rīgas sabiedriskajiem bibliotēkāriem semināru organizēja kultūras pārvalde.

Tomēr vēl pagaidām sabiedrisko bibliotēkāju apmācības nav pietiekami izvērstas. Nav sabiedrisko profesiju skolu, kas ir zināma kadru rezerve bibliotēkām.

Biblioteku darba pieredze rāda, ka jāmeklē arvien jauni ceļi ciešākai sadarbībai ar vietējiem uzņēmumiem un sabiedriskajām organizācijām.

SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI DARBA UZLABOSANAI

1962. gadā rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekas darbu uzlabojušas, pālfelinājušies darba galvenie rādītāji. Aktīvāk veikta lasītāju iesaistīšana. Lasītāju skaita pieaugumu sekmēja sadarbība ar iestādēm, organizācijām un uzņēmumiem, biblioteku aktīvistu palīdzība, kā arī pārvietojamo biblioteku tīkla izveidošana (Balvu, Cēsu, Gulbenes, Madonas, Saldus un citos rajonos). Vairāk nekā līdz šim uzmanības bibliotekas veltījušas lasītāju grupu diferencētai apkalpošanai un individuālajam darbam ar lasītājiem (Rīgas, Jūrmalas un citās pilsētās). Uzlabojot jaunatnes grupu apkalpošanu, bibliotekas sekmējušas jauniešu komunistisko audzināšanu un sniegušas palīdzību viņu pašizglītībā (Rīgas Centrālā, Rīgas 5., 10. u. c.). Uzlabota brīvās pieejas organizācija, fondu saturs atklāts pilnīgāk, līdz ar to lasītāji var vairāk un labāk izmantot biblioteku grāmatu krājumus (Jēkabpils rajona, Limbažu pilsētas, Jūrmalas 2. biblioteka u. c.).

Literatūras propagandas pasākumu tematika ir paplašinājusies un kļuvusi aktuālāka. Tie veltīti sabiedriski politiskās, laukorganizēti dispuṭi, mutvārdu žurnāli, literāras tiesas un tematis-ganizēti dispuṭi, mutvārdu žurnāli, literāras tiesas un tematis-ki vakari. Tie notikuši skolās, rūpnīcās, klubos, un tā nostipri-nājusies biblioteku sadarbība ar citām iestādēm un uzņē-mumiem.

Lai rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu biblioteku turpmā-kais darbs kļūtu vēl mērķtiecīgāks un būtu ciešāk saistīts ar ko-munistiskās celtniecības uzdevumiem, nepieciešami:

- 1) ikvienā bibliotekā darbus plānot un veikt saskaņā ar uz-devumiem, ko mūsu zemei izvirza PSKP Programa, PSKP CK 1962. gada marta, novembra, 1963. gada jūnija plēnumu le-mumi;

- 2) padziļināt individuālo darbu ar atsevišķiem lasītājiem un lasītāju grupu apkalpošanu, sevišķu uzmanību veltījot lasītāju sabiedriski politisko un profesionālo zināšanu papildināšanai;

- 3) literatūras propagandas pasākumos lielāku uzmanību veltīt sabiedriski politiskās, lauksaimniecības, tehnikas un dab-zinātņu literatūras popularizēšanai, masu pasākumus saistīt

ar sava rajona, pilsētas uzņēmumu un iestāžu, padomju saimniecību un kolhozu uzdevumiem, plašāk ieviest jaunākās un interesantākās masu darba formas neklātienas konferences, polemikas, disputus u. tml.

4) uzlabot biblioteku fondu sastāvu literatūras iegādē vairāk ievērot sava rajona, pilsētas, ciemata ražošanas īpatnības, atsevišķu literatūras nozaru komplektēšanu koordinēt ar sava rajona, pilsētas, ciemata citām bibliotekām;

5) aktīvistiem ierādīt lielāku un plašāku vietu biblioteku darbā, rosinot biblioteku padomju, pārvietojamo biblioteku, grāmatu pienesēju, bibliotekāru sabiedrisko vietnieku darbu;

6) uzlabot darbu ar katalogiem, tos rūpīgi rediģēt, regulāri ievietot jauno grāmatu kartītes, izņemt novecojušus izdevumus, sniegt padomus lasītājiem katalogu izmantošanā.

II. CIEMU BIBLIOTEKAS

1. IEDZIVOTĀJU BIBLOTEKĀRĀ APKALPOSANA

Biblioteku tīkls. 1962. gadā republikā darbojās 861 ciemu biblioteka un 132 kolhozu bibliotēkas. No jauna tika atvērtas divas ciemu bibliotēkas Krāslavas un Preiļu rajonā.

1962. gadā saskaņā ar Latvijas PSR Ministru Padomes lēmumu tika pārkārtots biblioteku tīkls, 190 ciemu bibliotēkas nodeva kolhoziem un padomju saimniecībām. Jau iepriekšējos gados tika konstatēts, ka daudzos ciemos tā sauktās otrās bibliotēkas neattaisno stacionārās bibliotēkas eksistenci nelielā lasītāju skaita un mazā darba apjoma dēļ. Piemēram, 1962. gadā Kuldīgas raj. Alsungas c. Bērzkalnu bibliotēka apkalpoja 68 lasītājus:

Madonas raj. Ļaudonas c. Kalnvīrsas b-ka apkalpoja 83 lasītājus;

Ogres raj. Plāteres c. Vērenes b-ka apkalpoja 93 lasītājus.

Tāpēc dažkārt ciemos, kur darbojās 1. un 2. bibliotēka, tās abas apvienoja un iekārtoja grāmatu izsniegšanas punktus vai pārvietojamās bibliotēkas otro bibliotēku vietā. Daļa ciemu bibliotēku tika nodotas ekonomiski spēcīgiem kolhoziem un padomju saimniecībām. Tīkla reorganizācija tika saskaņota ar rajona kultūras nodaļām, ievērojot katra rajona ekonomiku un bibliotēku tīklu.

Kultūras nodaļām un rajonu bibliotēkām arī turpmāk jāvada un pārsniedz metodiskā palīdzība šīm bibliotēkām, lai nodotās bibliotēkas veiktu tos pašus uzdevumus, ko pārējās.

Iedzīvotāju bibliotekārā apkalpošanā svarīga nozīme ir **pārvietojamām bibliotekām**, kuru skaits ciemu bibliotekās ir palielinājies par 146, salīdzinot ar 1961. gadu. 754 ciemu bibliotekām 1962. gadā bija 2646 pārvietojamās bibliotekas. Labākās pārvietojamās bibliotekas rosīgi darbojas ģimeņu iesaistīšanā, lasītāju skaita un literatūras izsnieguma kāpināšanā, kā arī palīdzēja masu darbā.

Pārvietojamo biblioteku skaitu krasi palielinājušas Tukuma rajona bibliotekas.

1961. g. darbojās 84 pārviet. bibliotekas

1962. g. darbojās $\frac{154 \text{ pārviet. bibliotekas}}{+ 70 \text{ pārviet. bibliotekas}}$

Tas sekmēja ģimeņu iesaistīšanu.

Atsevišķas ciemu bibliotekas izvērsušas ļoti aktīvu darbu ar pārvietojamām bibliotekām. Tā Talsu rajona Tārgales ciema Ventas bibliotekai darbojās 13 pārvietojamās bibliotekas. Tāds pat pārvietojamo biblioteku skaits bija arī Dobeles rajona Bīkstu ciema bibliotekai. Liepājas rajona Dunalkas ciema 9 pārvietojamās bibliotekās lasa 304 ģimenes. Saldus rajona Sātiņu ciema biblioteka sevišķi plašu pārvietojamo biblioteku ir iekārtojusi Sātiņu astoņgadīgajā skolā. Skolēni ne tikai paši izmanto šo biblioteku, bet arī pienes grāmatas mājās 145 ģimenēm, kas dzīvo bibliotekas apkalpojamo 3 kolektīvo saimniecību robežās.

Pārvietojamo biblioteku darbu lielā mērā sekmē pareizs izvietojums, veiksmīga sabiedriskā bibliotekāra izvēle, komplektēšana atbilstoši apkalpojamā mikrorajona lasītāju prasībām un regulāra grāmatu apmaiņa. Labākās republikas bibliotekas ir tuvinājušas pārvietojamās bibliotekas iedzīvotāju darba vietām, komplektē tās ar visu zinātņu nozaru literatūru, galveno vērību veltījot literatūrai par ražošanas darba jautājumiem. Liepājas rajona Nīcas ciema bibliotekai (vad. A. Ozola) pārvietojamās bibliotekas izkārtotas katrā brigādē un katrā fermā. Visi pārvietojamo biblioteku vadītāji ir vai nu lauksaimniecības speciālisti, vai arī strādā ražošanā. Lauksaimniecības speciālisti, izsniedzot grāmatas, pastāsta, kā grāmatu, padomes izmantot konkrētos darba apstākļos. Tā pirmās brigādes pārvietojamās bibliotekas vadītāja brigadiere agronome Vagnere ieinteresējusi visus savus lasītājus par lauksaimniecības literatūru. Dārzkopības brigādē literatūru par dārzkopības jautājumiem labi propagandē strādniece Egleja. Lopkopības brigādē pārvie-

tojamo biblioteku vada lopkopības brigadiere zootehniķe Beigarte. Melioratore Utikāne, pārvietojamās bibliotekas vadītāja, vislabāk zina, kāda literatūra vajadzīga viņas kolektīvam tehnisko zināšanu paplašināšanai.

1962. gadā 107 ciemu bibliotekas strādāja bez pārvietojamām bibliotekām. Tas ir nopietns trūkums šo biblioteku darbā, jo labi apkalpot ikvienu ģimeni ar grāmatām bez pārvietojamām bibliotekām nav iespējams.

Ģimeņu iesaistīšana par lasītājiem bija jāpabeidz 1962. gadā. Pirmie šo darbu paveica Rīgas, Rēzeknes, Tukuma rajoni. Tiem sekoja Talsu, Saldus, Madonas, Cēsu, Jēkabpils, Krāslavas un Gulbenes rajoni. Tomēr visumā 1962. gadā republikā PSKP CK lēmums par ģimeņu iesaistīšanu netika izpildīts. Uz 1963. g. 1. janvāri vēl nelasīja 2,8% ģimeņu. Tas tādēļ, ka daļa rajonu šo darbu uzlūkoja kā kampaņu un pēdējā laikā tam veltīja mazāku uzmanību. Piemēram, 1962. gada vidū Dobeles un Balvu rajonu ciemu bibliotekās bija neliels neiesaistīto ģimeņu skaits, tomēr līdz gada beigām visas ģimenes netika iesaistītas. Balvu rajonā pēdējā ceturksnī no 29 ģimenēm iesaistīja tikai 19 ģimenes. Gausi ģimeņu iesaistīšana noritēja arī Valmieras un it īpaši Preiļu rajonā.

Ģimeņu iesaistīšanā kā galvenais darba paņēmieni laukos bija grāmatu pieešana mājās, aicinot talkā bibliotekas aktīvu. Ļoti labus panākumus guva Dobeles rajona Austrumu ciema bibliotekas vadītājs Putns, plaši organizējot grāmatu pieešanu mājās (4457 grāmatas) un tā iesaistot par lasītājiem 640 ģimenes.

Labi palīgi bibliotekām bija skolotāji un skolēni. Tā Dobeles rajona Valgundes astoņgadīgās skolas pionieri un komjaunieši bija čakli ciema bibliotekas talcinieki. Ciema kartē iezīmēja katra pioniera un komjaunieša apkalpojamo mikrorajonu. Bibliotekāre I. Siliņa informēja skolēnus par literatūras jaunumiem. Jaunāko klašu skolēnu darbu plānoja kopā ar klašu audzinātājiem. Lielākos attālumus veica un smagākās somas nesa skolas komjaunieši. Darbs deva labus rezultātus — ciemā lasa visas ģimenes. Tagad šī ierosme kļuvusi par sabiedriskā darba formu, kā iedzīvotājus regulāri apgādāt ar grāmatām.

Valgundes ciema bibliotekas darbā aktīvi piedalījās arī ciema padomes deputāti. Ikviens deputāts izstaigāja savu vēlēšanu apgabalu un veica lasītāju iesaistīšanu. Deputāti iepazīstināja ciema iedzīvotājus ar Jelgavas (bijušā) rajona un vietējā kolhoza sociālistiskajām saistībām un to izpildi, kā arī ar

literatūru par pirmrindnieku pieredzi. Deputāti palīdzējuši arī daudzū citu ciemu bibliotekām.

Veicot bibliotekāro apkalpošanu, Valkas rajona Grundzāles biblioteka grāmatu propagandas mēnesī nodibināja orgkomiteju, kuras locekļiem tika sadalīti pienākumi. Sevišķi aktīvi strādāja pasta darbinieki. Viņi apkalpoja lielāko daļu ģimeņu.

Cēsu rajona Kūduma ciema Stalbes bibliotēkas (vad. V. Pumpura) apkalpojamā teritorija tika sadalīta 5 zonās, katrai zonai izraudzīja atbildīgās personas no komjauniešu un jauniešu vidus, kas rūpējās par savas zonas ģimeņu iesaistīšanu. Tā ar plaša aktīva atbalstu panāca, ka tika iesaistītas visas ģimenes.

Bibliotēkas ģimeņu iesaistīšanai izmantojušas grāmatu propagandas mēnešus, dekādes, lauku iedzīvotāju sanāksmes, vietēja radio mezglu raidījumus. To sekmēja arī bibliotēku individuālais un masu darbs.

Atsevišķos rajonos dažu ciemu bibliotēku dēļ kavējās visa rajona ģimeņu iesaistīšanas plāna izpilde. Piemēram, Preiļu rajona Riebiņu ciema bibliotēkai 1962. gadā no 556 ģimenēm par lasītājiem nebija iesaistītas 200 ģimenes.

Dažas bibliotēkas uzrādījušas ļoti lielu neiesaistāmo ģimeņu skaitu, tāpēc šo ģimeņu saraksts vēlreiz jāpārskata. Atsevišķa rajona robežās neiesaistāmo ģimeņu skaits ciemu bibliotēkās ir ļoti dažāds. Sajā ziņā raksturīgi piemēri ir Valkas rajonā. Tā Birzuļu ciema bibliotēkai nav neiesaistāmo ģimeņu; Gaujienas ciema bibliotēka no 347 ģimenēm nevarēs iesaistīt 7; turpretī Grundzāles ciema bibliotēka no 602 ģimenēm nevarēs iesaistīt 158;

Blomes ciema bibliotēka no 440 ģimenēm nevarēs iesaistīt 110.

Bibliotēkām ģimeņu iesaistīšana nav jāuzlūko kā kampaņa, bet turpmāk jāveic sistematisks darbs ar ikvienas ģimenes lasītājiem. Sevišķi jāstrādā ar ģimenēm, kuras nesen iesaistītas lasītāju skaitā un kurās nav regulāru grāmatu lasītāju.

2. LASITĀJU APKALPOŠANA. LITERĀTURAS PROPAGANDA

1962. gadā lasītāju apkalpošana ciemu bibliotēkās ir uzlabojusies. Tā iezīmējas ar nopietnu darbu lasītāju iesaistīšanā, pievēršanos individuālajam darbam ar lasītājiem un atsevišķu lasītāju grupu apkalpošanai. 1962. gadā par labu lasītāju apkalpošanu 8 ciemu bibliotēkām tika piešķirts teicama darba bibliotēkas nosaukums.

Lasītāju kopskaits ciemu bibliotekās 1962. gadā, salīdzinot ar 1961. gadu, pieaudzis par 27,4 tūkstošiem.

Lasītāju skaits (tūkstošos)

	1959. g.	1960. g.	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas 1962. g.
Ciemu bibliotekās	222,1	227,4	245,9	273,3	+27,4

Organizējot plašu pārvietojamo biblioteku tīklu, piesenot grāmatas un veicot citus lasītāju iesaistīšanas pasākumus, vairākas ciemu bibliotekas gandrīz divkāršojušas lasītāju skaitu. Piemēram:

Lasītāju skaits

	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas 1962. g.
Cēsu raj. Raunas ciema bibliotekai	781	1102	+321
Liepājas raj. Pērkones ciema bibliotekai	282	712	+430
Dobeles raj. Zaļenieku ciema bibliotekai	265	597	+332
Jēkabpils raj. Ābeļu ciema bibliotekai	267	447	+180

Neraugoties uz to, ka 1962. gadā gan biblioteku darbinieki, gan pārējā sabiedrība rosīgi strādāja ģimeņu iesaistīšanā, daudzās bibliotekās lasītāju ir mazāk nekā iepriekšējos gados. Tā lasītāju skaits samazinājies Kuldīgas rajona 11 ciemu bibliotekās, Dobeles rajona 9 ciemu bibliotekās, Krāslavas rajona 9 ciemu bibliotekās. Šīs bibliotekas maz darijušas jaunu lasītāju iesaistīšanā un sava darba propagandā. Dažās bibliotekās lasītāju skaita samazināšanās notikusi biežās darbinieku maiņas dēļ.

Kopējais literatūras izsniegums ciemu bibliotekās 1962. gadā palielinājies par 276,8 tūkstošiem, salīdzinot ar 1961. gadu.

	Literatūras izsniegums (tūkstošos)				Izmaiņas 1962. g.	Apgrozība 1962. g.
	1959. g.	1960. g.	1961. g.	1962. g.		
Ciemu bibliotekās	4028,7	4189,7	4281,9	4558,7	+276,8	1,0

Caurmērā tomēr grāmatu izsniegums nav palielinājies atbilstoši lasītāju skaitam: cīnoties par lasītāju iesaistišanu, mazāk vērības vēltis, lai visi reģistrētie lasītāji kļūtu aktīvi grāmatu izmantotāji. Ja 1961. gadā katrs ciema bibliotēkas lasītājs caurmērā izlasīja 17,4 grāmatas, tad 1962. gadā — 16,7 grāmatas. Vidējā lasāmība ir samazinājusies. Nav palielinājusies arī vidējā fondu apgrozība (1,0).

Atsevišķām bibliotekām lielas svārstības darba rādītājos, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Piemēram, Bauskas raj. Taurkalnes ciema bibliotēka

	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas 1962. g.
Lasītāju skaits	287	413	+126
Literatūras izsniegums	5393	2960	-2433

Bibliotēkas atskaitē nav atrodami paskaidrojumi, kāpēc lasītāju skaits krietni pieaudzis, bet samazinājies izsniegums. Pretēji fakti ir Dobeles rajona Bērzes ciema Pienavas bibliotēkai

	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
Lasītāju skaits	385	184	-201
Literatūras izsniegums	4118	4220	+102

Līdzīgi piemēri ir arī citos rajonos.

Faktu, ka literatūras izsniegums nepalielinās atbilstoši lasītāju skaitam, bibliotēkas izskaidro ar to, ka, palielinoties lasītāju skaitam, nav iespējams apgādāt ar jaunāko literatūru visus lasītājus. Jauno grāmatu trūkumu sevišķi izjuta bibliotēkas, kurām ciemu padomes regulāri nepārskaitīja līdzekļus. Tā Talsu rajona Balgales ciema bibliotēkai no paredzētajiem 120,-rubļiem ciema padome pārskaitīja tikai 60,-. Ludzas rajona Kristiņku ciema bibliotēkai līdzekļu nepārskaitīšanas dēļ Bibliotēku kolektors grāmatas atsūtīja tikai 1963. gada janvārī. Rezultātā literatūras izsniegums ir samazinājies. Tomēr ir bibliotēkas, kur darbs nav pasliktinājies arī nelabvēlīgos apstākļos. Gulbenes rajona Jaunlaicenes ciema I bibliotēka līdzekļu trūkuma dēļ 1962. gadā iegādājās tikai 36 grāmatas. Tomēr apkalpojamā rajonā visas ģimenes ir iesaistītas un literatūras izsniegums ir palielinājies.

Cienu bibliotēkās vērojams sākums atsevišķu lasītāju grupu diferencētai apkalpošanai. Visbiežāk cienu bibliotēkās izda-

litas lopkopju, mehanizatoru, lauksaimniecības speciālistu, kā arī jaunatnes grupas. Atskaitēs gan bibliotekāri sniedz ļoti skopas ziņas par darbu ar grupām. Padziļināts individuālais darbs vērojams Cēsu, Gulbenes, Madonas, Liepājas rajonu ciemu bibliotekās. Liepājas rajona Gramzdas ciema Aizviķu biblioteka (vad. I. Sudmalis) panāca, ka katrs mehanizators kļuva par bibliotekas lasītāju. Bibliotekārs gan individuāli, gan ar literatūras apskatiem informē mehanizatorus par jaunāko literatūru.

Medzes ciema bibliotekas vadītājas Hibneres individuālā darba rezultātā kolhoznieces Ekšteines ģimene, kur 3 ģimenes locekles ir slāucējas, kļuvusi par aktīvu lasītāju, 1962. gadā izlasījusi 80 grāmatas. Prasmīgi strādājot ar cilvēkiem, Liepājas bibliotekāri ieteic interesantākās grāmatas lasītāju politiskā redzes loka paplašināšanai un cīņai pret reliģiju. Informācijām par grāmatām un jaunākajiem rakstiem bibliotekāri izmanto lopkopju, laukkopju sanāksmes un vietējos radio- mezgļus.

Bauskas rajona Codes ciema, Valkas rajona Kārķu ciema u. c. bibliotekas atsevišķām lasītāju grupām (mehānizatoriem, laukkopjiem, lopkopējām) izgatavo ieteicamās literatūras sarakstus. Gulbenes rajona Lejasciema Dūres bibliotekā lasītāju grupām sastādītas šādas kartotekas:

Ko lasīt slaucējām, cūkkopjiem, jaunlopu audzētājiem, mehānizatoriem, kukurūzas audzētājiem, cukurbiešu audzētājiem, pākšaugu audzētājiem.

Ipaša uzmanība pievērsta arī jauniešu apkalpošanai. Piemēram, jaunatnes grupa izdalīta Cēsu rajona Raiskuma ciema bibliotekā, Liepājas rajona Tadaiku ciema bibliotekā, Valkas rajona Trapenes ciema I bibliotekā. Individuālajā darbā ar jaunatni izmantoti ieteicamās literatūras rādītāji «Audzināt komunistiskās sabiedrības cilvēku», «Strādāt un dzīvot komunistiski» u. c. Jauniešiem rīkots tematisks vakars «Kādam jābūt istam biedram un draugam».

Jaunatnes audzināšanai organizēti pulciņi. Liepājas rajona Tadaiku ciema bibliotekā 20 jaunieši piedalās estētikas pulciņā. Nodarbībās apspriež izlasītās grāmatas, noskatītās izrādes, diskutē par sadzīves jautājumiem.

Lai ieinteresētu jauniešus par literatūru, Gulbenes rajona Malienas ciema biblioteka komjauniešu jauniešu sanāksmēs organizē pārrunas par grāmatām, kuras sanāksmes dalībnieki lasījuši iepriekšējā mēnesī. Interesanti pasākumi jauniešiem

rikoti Kuldīgas rajona Sudrabkalna ciema, Cēsu rajona Liepas ciema, Talsu rajona Īves ciema u. c. bibliotekās.

Tomēr jāsecina, ka individuālais darbs ar atsevišķu grupu lasītājiem tiek veikts nepietiekami, netiek analizēta lasīšana, neievēro atsevišķu lasītāju intereses, neorganizē lasīšanu pēc plāniem. Atbilstoši lasītāju sastāvam tiek rīkoti masu pasākumi: mehanizatoru vakari, lopkopju vakari u. c. Lai individuāli vadītu lasīšanu, bibliotekāriem labāk jāpārzina literatūra, jāizmanto bibliogrāfija un katalogi, jāapmāca lasītāji izmantot šos palīglīdzekļus grāmatu vai rakstu izvēlē.

Masu darbs. Bibliogrāfiskais darbs. Organizējot literatūras propagandas pasākumus, ciemu bibliotekas pievērsās PSKP XXII kongresa lēmumu un partijas Programmas studēšanai un popularizēšanai iedzīvotāju vidū, kā arī sekmēja to īstenošanu. Masu pasākumu tematiku noteica arī PSKP CK marša un novembra plēnumi. Pasākumu tematika bija plaša — gan par sabiedriski politiskiem, gan lauksaimniecības jautājumiem. Pasākumi vairāk rīkoti kolhozu un padomju saimniecību brigādēs un fermās.

Masu pasākumu skaits 1962. gadā pieaudzis.

	Masu pasākumu skaits		
	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
Ciemu bibliotekās	10933	14172	+ 3239

Mērķtiecīgāka kļuvusi uzskates aģitācija. Izstāžu skaits palielinājies.

	Izstāžu skaits		
	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
Ciemu bibliotekās	20511	21009	+ 498

Labākās ciemu bibliotekas izstādes iekārto ne tikai bibliotekā, bet arī klubos, kolhozu kantoros, kā arī telpās, kur notiek komjauniešu sapulces lopkopju un citu darbinieku sanāksmes u. c.

Bibliogrāfiskie apskati nolasīti vietējā radio mezglā, pirms kino seansiem, lauku darbaļaužu sanāksmēs. Bibliogrāfiskos apskatos lasītāji iepazīstināti ar literatūru par dažādiem sabiedriski politiskiem, lauksaimniecības u. c. jautājumiem.

Aizvien redzamāku vietu pasākumos ieņem jaunās masu darba formas — dispuṭi, konkursi, literārās tiesas, polemikas,

derīgo padomu stundas u. c. Literatūras izsnieguma palielināšanu sekmējuši dažādu nozaru literatūras propagandas mēneši, dekādes, nedēļas, piemēram, sabiedriski politiskās literatūras mēnesis Liepājas rajonā, lauksaimniecības literatūras propagandas mēneši Valmieras un Madonas rajonos, antireliģiskās literatūras mēnesis Madonas rajonā.

Vispusīgs masu darbs bijis lielākajā daļā Liepājas, Madonas, Cēsu, Gulbenes rajona biblioteku. Bagāti satura un formas ziņā masu pasākumi organizēti Talsu rajona Tārgales ciema Ventas bibliotēkā, Gulbenes rajona Alsviķu ciema I un III, Veclaicenes ciema bibliotēkā, Balvu rajona Susāju un Lieparu ciema bibliotēkās, Daugavpils rajona Pilskalnes, Eglaines ciemu un Prodes ciema Ilzes bibliotēkās, kur panākts labs literatūras izsniegums visās zinātņu nozarēs. Piemēram, Liepājas rajona Pērkones ciema bibliotēkā

	Izsniegts	
	1961. g.	1962. g.
Sabiedriski polit. literatūra	100	371 vienības
Lauksaimniecības „	199	458 „
Tehnikas „	99	201 „

Turpretī Ludzas, Preiļu, Valkas rajona ciemu bibliotēkās masu pasākumiem un uzskates aģitācijai neveltī vajadzīgo uzmanību, pasākumos vāji propagandē literatūru.

Bieži vien tematiskie vakari, mutvārdu žurnāli un citi pasākumi noris bez literatūras popularizēšanas, tajos nav ietverti grāmatu apskati un nav organizētas izstādes. Masu pasākumu dalībnieki pat nepiemin grāmatu (piemēram, Ludzas rajona Zaļesjes ciema bibliotēkā tematisks vakars «Mēs ceļam komunismu»). Grāmatu izstādes ir vispārīga rakstura, literatūras klāsta ziņā nabadzīgas, tās netiek papildinātas ar svarīgākajiem žurnālu un avīžu rakstiem. Vērojama masu darba formu vienveidība, nepietiekoši izvērsta sabiedriski politiskās, lauksaimniecības un ateistiskās literatūras propaganda kā arī estētiskā audzināšana. Tāpēc arī, piemēram, Ludzas rajona Ranču ciema II bibliotēkai ir neliels literatūras izsniegums atsevišķās nozarēs:

	Izsniegts 1962. g.
Sabiedriski politiskā literatūra	19 vienības
Dabaszinātņu „	2 „
Tehnikas „	7 „
Lauksaimniecības „	13 „

Ļoti mazs literatūras izsniegums atsevišķās nozarēs ir arī Ludzas rajona Puškina ciema I, Krivandas ciema bibliotēkās, Preiļu rajona Aizkalnes ciema Raudaukas, Bindaru, Lomu, Pienēņu, Rudzētu ciema Vidu, Silajāņu ciema un daudzās Krāslavas rajona bibliotēkās. Jājautā, kādu gan ieguldījumu darbaļaužu komunistiskajā audzināšanā devusi Daugavpils rajona Dvietes, kā arī pārējās bibliotēkas, kas gadā nav sarīkojušas nevienu plašāku masu pasākumu.

Sabiedriski politiskās literatūras propagandā galvenie pasākumi bija veltīti PSKP XXII kongresa lēmumu un partijas programmas padziļinātai izskaidrošanai iedzīvotājiem. Temati par komunisma materiāli tehnisko bāzi saistīti ar PSKP CK marta un novembra plēnumu materiālu propagandu. Masu pasākumos un uzskates aģitācijā redzama vieta ierādīta arī literatūraj par komunistiskās sabiedrības cilvēka audzināšanu. Gada otrajā pusē pastiprināti propagandēta literatūra par komunistisko apzinīgumu sakarā ar Sociālistiskā Darba Varones N. Zagladas ierosmi.

Paveiktā darba rezultātā sabiedriski politiskās literatūras izsniegums, salīdzinot ar 1961. gadu, pieaudzis.

	Izsniegums (tūkstošos)				
	1961. g.	1962. g.	Izmaiņas	Apgrozība	
				1961. g.	1962. g.
Ciemi bibliotēkās	238,2	264,3	+26,1	0,3	0,3

Tomēr fonda apgrozība joprojām ir zema. Galvenokārt tas ir tādēļ, ka bibliotēkās ir daudz novecojušas literatūras, kura no fondiem jāizņem.

Visumā veikts interesants darbs ar sabiedriski politisko literatūru.

Konkursā par labāko masu pasākumu PSKP XXII kongresa materiālu propagandai, kā arī pieredzes apmaiņas stafetē piedalījās daudzas ciemu bibliotēkas. Labu novērtējumu saņēma 33 ciemu bibliotēkas. Konkursa pasākumos bibliotēkas popularizēja sabiedriski politisko literatūru, literatūru par lauksaimniecības sasniegumiem un pirmrindnieku pieredzi, kā arī daiļliteratūru.

Propagandējot literatūru par komunisma materiāli tehnisko bāzi un komunistiskās sabiedrības cilvēka audzināšanu, daudzās bibliotēkās rīkotas izstādes par tematu «Mēs ceļam ko-

munismu». Kā viena no labākajām atzīmējama Liepājas rajona Gramzdas ciema bibliotēkas plašā izstāde ar apakšnodaļām: «Komunisms — visas cilvēces gaišā nākotne», «Komunistiskās sabiedrības cilvēka audzināšana».

Plaša izstāde par šo pašu tematu iekārtota Cēsu rajona Stalbes ciema bibliotēkā, kurā ietilpināta arī nodaļa «Pasaules tautu cīņa par mieru» un kartoteka «Mūsu mērķis — komunisms».

Cēsu rajona Raunas ciema bibliotēka rīkoja tematisku vakaru ciklu «Par mūsu rītdienu, kas krāšņā aust».

Tematiskie vakari un mutvārdu žurnāli rīkoti arī par temi-
tiem «Visu cilvēka labā, cilvēka labklājībai», «Cilvēkā visam jābūt skaistam».

Disputi visvairāk notikuši par tematiem «Vai tu esi gatavs dzīvot komunismā», «Ko ņemsim līdzī komunismā» un tamlīdzīgi. Mutvārdu žurnālu un disputu trūkums ir tas, ka dažkārt tie maz saistīti ar literatūras propagandu. Atsevišķas bibliotēkas atskaitēs pastāsta, kā rīkoti pasākumi sekmējuši lasītāju skaita un literatūras izsnieguma kāpināšanu. Piemēram, Daugavpils rajona Aužguļānu ciema I bibliotēkā pēc tematiskās konferences «Padomju jaunatne — komunisma cēlāja» no jauna pierakstījās 11 lasītāji, Preiļu rajona Rušonu ciema bibliotēkā (vad. Grebeža) pēc disputa «Ko ņemsim līdzī komunismā» iestājās 9 vecākās paaudzes lasītāji.

Lai sekmētu sabiedriski politiskās literatūras lasīšanu, Liepājas rajona bibliotēkas organizēja šīs nozares literatūras propagandas mēnesi, Cēsu rajona Ineša ciema bibliotēka rīkoja konkursu «Labākais sabiedriski politiskās literatūras lasītājs». Bibliotēka 1962. gadā izsniedza 453 sabiedriski politiskās literatūras vienības.

Bibliotēkās, kurās vāji organizēts masu darbs, literatūras izsniegumi bijuši nelieli. Piemēram,

Dobeles raj. Lielplatones ciema Abelītes bibliotēkā —	32 vienības
Rēzeknes raj. Rečīnas c.	„ — 31 „
„ „ Sakstagala c.	„ — 14 „
„ „ Slobodas c.	„ — 7 „
Valkas raj. Plāņu c.	„ — 9 „

Darbā ar lauksaimniecības literatūru galvenie uzdevumi bija sekmēt PSKP CK marta plēnuma lēmumu izpildi, palīdzēt kolhoziem un padomju saimniecībām īstenot ražošanas plānus un sociālistiskās saistības, popularizēt jaunākās zinātnes atziņas un pirmrindnieku pieredzi. Galvenokārt tika propagandēta literatūra par sējumu struktūras radikālu izmaiņšanu, ieviešot zālāju vietā graudaugu, rušināmaugu un pākšaugu kultūras.

Ciemi bibliotēkās lauksaimniecības literatūras izsniegums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājās par 15,3 tūkstošiem.

Izsniegums (tūkstošos)

1961. g.	1962. g.	Izmaiņas
242,9	258,3	+15,4

Bibliotēkas propagandējušas lauksaimniecības literatūru ar visdažādākajiem darba paņēmieniem.

1962. gadā apmēram 500 republikas ciemu bibliotēkās bija iekārtoti pirmrindas pieredzes stūrīši un kabineti. Tajos sākoti materiāli par vietējā kolhoza, padomju saimniecības ražošanas plāniem un to izpildi, apraksti par pirmrindnieku darbu, pieredzes apmaiņas un cita literatūra. Stūrīšos novietota arī bibliogrāfija un tematiskas kartotēkas. Labi iekārtots ir Madonas rajona Kusas ciema Oļu bibliotēkas pirmrindas pieredzes kabinets, Liepājas rajona Tadaikšu ciema, Tukuma rajona Tumes ciema bibliotēku pirmrindas pieredzes stūrīši. Labākās bibliotēkas tajos rīko lauksaimniecības darbinieku sanāksmes un masu pasākumus. Tomēr lielākajā daļā stūrīšu jaunāko lauksaimniecības atziņu un pirmrindas pieredzes popularizēšana norit vāji, nenotiek apskati un pārrunas par stūrīti ievietotajiem materiāliem. Literatūras propagandas darbs, kas jāveic stūrīšos, nav iekļauts ciema lauksaimniecības zināšanu propagandas plānā. Stūrīši bieži vien ir iekārtoti formāli. Ir izlikti sociālistisko saistību rādītāji, aicinājumi sekot pirmrindniekiem, bet maz ir darba pieredzes aprakstu. Literatūras atlase nav mērķtiecīga.

Atsevišķas bibliotēkas Dobeles un Madonas rajonā sākušas strādāt pēc ciema apvienotā kultūras darba plāna. Piemēram, Dobeles rajona Bērzes ciema teicamā darba bibliotēka darba plānu sastāda kopīgi ar partijas organizāciju un ciema padomi. Darba plāni tiek apspriesti kluba un bibliotēkas padomes sēdē. Visi masu pasākumi tiek organizēti sadarbībā ar kolhozu un ciema sabiedriskajām organizācijām.

Lai veicinātu lauksaimniecības literatūras lasīšanu, Madonas un Valmieras rajonos rīkoti lauksaimniecības literatūras mēneši. Liepājas rajonā notika konkurss par labāko lauksaimniecības literatūras konferenci. Šāds pasākums sekmēja plašu lauksaimniecības grāmatu propagandu. Aktuāla uzskates aģitācija, masu darbs — viss kalpoja vienam mērķim — sekmēt ražošanas uzdevumu izpildi.

Vairākos rajonos rīkoja lopkopju darba pieredzes apmaiņas dienas. Piemēram, Preiļu rajona Kūrsiņu ciema bibliotēkas (vad. L. Medusone) lopkopju dienā piedalījās kolhozu «Draudzīgais maijs» un «Vienība» atbildīgie darbinieki, speciālisti un lopkopji. Pasākuma darba kārtībā bija arī lasītāju konference «Celsim lopkopības produktivitāti». Konferences sagatavošanas laikā tika izsniegtas 64 lauksaimniecības grāmatas un raksti. Bibliotēka noorganizēja 3 bibliogrāfiskos apskatus, izlika izstādi, izgatavoja stendu un goda plāksni «Mūsu ciema labākie lopkopji».

Daudzās bibliotēkās notika pirmrindas pieredzes apmaiņas vakari atsevišķām lauksaimniecības darbinieku grupām. Piemēram, Talsu rajona Ances ciema bibliotēkā šādi vakari rīkoti slaucējām, cūkkopjiem un mehanizatoriem.

Atsevišķām lasītāju grupām sastādīti ieteicamās literatūras saraksti un iekārtotas kartotēkas. Pirmrindnieku pieredze sekmīgi popularizēta bibliotēku rīkotajos mutvārdu žurnālos.

Bibliotekāri lauksaimniecības literatūras popularizēšanai centās ieviest arī jaunas formas. Tā Madonas rajona Lubānas ciema Indrānu bibliotēka ar sekmēm organizē derīgo padomu stundas, Valmieras rajona Umurgas ciema Augstrozēs bibliotēkā iekārtots uzziņu galds «Te runā mūsu pieredze un darbs». Dobeles rajona bibliotekāri komplektē lauksaimniecības pirmrindas pieredzes ceļojošās bibliotēkas fermām, brigādēm.

Veicot vispusīgu darbu, atsevišķas ciemu bibliotēkas panākušas ļoti labus lauksaimniecības literatūras izsniegumus. Piemēram, Dobeles rajona Bērzes ciema, Gulbenes rajona Sinoles ciema I un Galgauskas ciema bibliotēka, Rīgas rajona Ķekavas ciema, Daugmales, Lēdurgas, Salas ciema, Talsu rajona Tārgales ciema Ventas bibliotēka u. c. Šīs bibliotēkas 1962. gadā izsniegušas no 1000—2000 lauksaimniecības literatūras vienības.

Tomēr lauksaimniecības literatūras popularizēšanai vajadzīgo uzmanību neveltī visas bibliotēkas. Vājš darbs šajā laukā daudzās Ogres, Valmieras, Ludzas rajonu ciemu bibliotēkās. Piemēram, Ludzas rajona Kārsavas ciema I, Zaļesjes, Istras,

Goliševas bibliotēkas gada pirmajos 3 ceturkšņos nav organizējušas nevienu masu pasākumu lauksaimniecības literatūras propagandai. Ļoti zems lauksaimniecības literatūras izsniegums ir, piemēram, Kuldīgas rajona Alsungas ciema Bērzkalnu — 35, Ludzas rajona Ranču ciema II — 13, Zaļesjes ciema — 52, Preiļu rajona Silajāņu bibliotēkā — 5 u. c.

Cienu bibliotēkās kopumā audzis literatūras izsniegums arī pārējās nozarēs: **dabzinātņu, tehnikas, mākslas un daiļliteratūras.**

	1961. g. (tūkstošos)	1962. g. (tūkstošos)	Izmaiņas (tūkstošos)	Apgrozība
Dabzinātņu literatūra izsniegums	95,8	97,2	+1,4	0,6
Tehnikas literatūras izsniegums	126,2	129,9	+3,7	0,8
Daiļliteratūras izsniegums	2.361,3	2.525,8	+164,5	1,4

Tomēr atsevišķas bibliotēkas dabzinātņu un tehnikas literatūras propagandai pievērsušas maz uzmanības, piemēram, Bauskas rajona Jaunsvirlaukas ciema 2., Misas ciema, Dobeles rajona Ūkru ciema, Rēzeknes rajona Sakstagala ciema 1., Valakas rajona Plāņu ciema, Valmieras rajona Katvaru ciema, Pociema u. c. bibliotēkās. Tāpēc šajās bibliotēkās darba rādītāji ir ļoti zemi. Turpmāk bibliotēkām, plānojot darbu, jāraugās, lai tiktu propagandētas visas zinātņu nozares, un rūpīgi jāpārdomā, kādus pasākumus rīkot katrai literatūras nozarei.

Labākai lasītāju apkalpošanai cienu bibliotēkas veikušas arī uzziņu **informācijas un ieteicošās bibliogrāfijas** darbu. Bibliotekāri izsnieguši uzziņas par dažādiem sabiedriski politiskiem, juridiskiem, lauksaimniecības literatūras un mākslas jautājumiem. Lasītāju informēšanai vietējās radiopārraidēs pirms kinoseansiem, lauku darbinieku sanāksmēs, fermās un citur, kur pulcējas ļaudis, tika nolasītas informācijas un bibliogrāfiskie apskati gan par jaunāko literatūru, gan par svarīgiem sabiedriski politiskās dzīves un lauksaimniecības jautājumiem, gan par citiem tematiem. Lasīšanas vadībai un lasītāju informēšanai sastādīti ieteicamās literatūras saraksti un lasīšanas plāni.

Uzziņu darbam atsevišķās bibliotekās plauktā izdalīta atiecīgā literatūra vai iekārtots uzziņu galds. Piemēram, Valkas rajona Palsmanes ciema I bibliotekā uzziņu galds darbojas jau 5 gadus. 1962. gadā biblioteka izsniegusi 53 uzziņas. Liepājas rajona bibliotekas uzziņu galdus iekārtojušas ciemu padomēs. Uzziņu sniegšanai bibliotekas izmanto paligaparātu: enciklopēdijas, vārdnīcas, rokasgrāmatas, likumu krājumus, preses hronikas, Latvijas PSR Valsts bibliotekas un citu lielo biblioteku metodiskos un bibliogrāfiskos materiālus, katalogus un kartotekas.

Informācijas par bibliotekā ienākušajiem jaunumiem bibliotekāri nolasa vietējā radiomezglā, sanāsmēs, fermās, pirms kinoseansiem, kā arī individuāli informē lauksaimniecības speciālistus. Līdzīgi nolasa arī bibliogrāfiskos apskatus. Piemēram, Valmieras rajona Kocēnu ciema biblioteka informē lauksaimniecības speciālistus par jaunāko lauksaimniecības literatūru un regulāri vismaz 1 reizi mēnesī nolasa bibliogrāfiskus apskatus vietējās radiopārraidēs, Kocēnu atonģadīgajā skolā, brigāžu sapulcēs, pārvietojamās bibliotekās u. c. Preiļu rajona Riebiņu ciema bibliotekā ir daudz lauksaimniecības žurnālu. Par jaunākajiem žurnāliem bibliotekāre informē speciālistus. Bibliogrāfiskos apskatus par lauksaimniecības literatūru nolasa atsevišķām lauksaimniecības darbinieku grupām. Sastādot informācijas un bibliogrāfiskos apskatus, bibliotekāri izmanto informatīvo biļetenu «Jaunās Grāmatas», iespiesto anotēto kartīti, anotētos literatūras sarakstus un rādītājus. Bibliotekāri arī paši sastāda ieteicamās literatūras sarakstus. Balvu rajona Lieparu ciema bibliotekā sastādīti šādi saraksti:

- Ko lasīt par PSKP XXII kongresu;
- Ko lasīt politpulciņu klausītājiem,
- Kā sagatavot skābbarību un rupjo barību;
- Sējas laikā tehnikai pilnu slodzi!

Valkas rajona Palsmanes ciema I biblioteka sastādīja 10 ieteicamās literatūras sarakstus atbilstoši kolhoza ražošanas darbu periodiem. Temāti ieteicamās literatūras sarakstiem parasti ir izvēlēti veiksmīgi, tomēr ir kļūdas literatūras atlasē un izkārtojumā. Ne katreiz ir norādīta jaunākā un labākā literatūra, tāpēc šādiem literatūras sarakstiem trūkst mērķtiecības.

Bibliotekas iekārtojušas tematiskas žurnālu un avīžu rakstu kartotekas, visvairāk par komunisma celtniecības, morāles kodeksa un lauksaimniecības jautājumiem. Atsevišķas bibliotekas organizējušas novadpētnieciska rakstura kartotekas.

Piemēram, kartoteka «PSKP XXII kongress» organizēta Gulbenes rajona Mārkalnes ciema I bibliotēkā.

Kartotekas: «Ko lasīt par komunistisko morāli», «PSKP marta plēnuma materiāli», «Zālāju vietā rušināmās kultūras» iekārtotas Gulbenes rajona Bejas ciema bibliotēkā.

Bibliotēkas iekārto kartotekas arī atsevišķām lasītāju grupām. Tā Daugavpils rajona Nicgales ciema bibliotēkā iekārtotas kartotekas: «Ko lasīt slaucējām», «Ko lasīt mehanizatoriem», «Ko lasīt pionieriem».

Retāk ciemu bibliotēkās organizētas sistemātiskās žurnālu un avižu rakstu kartotekas, piemēram, atsevišķās Gulbenes, Bauskas u. c. rajonu bibliotēkās. Šādas kartotekas jāorganizē visām bibliotēkām.

Visumā analizējot bibliogrāfisko uzzīņu darbu ciemu bibliotēkās, jāsecina, ka darbs vēl ir jāizvērs. Vairums bibliotēku bibliogrāfisko darbu veic vāji, citas — darbu veic, bet to neuzskaita.

3. FONDI. KATALOGI

Ciemo bibliotēkās grāmatu fondi, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājušies par 224,3 tūkstošiem vienību.

	1960. g.	1961. g.	1962. g.
Grāmatu fonds	4022,7	4264,5	4488,8

Ciemo bibliotēkās caurmērā literatūras pieaugums nav liels. Tas izskaidrojams ar to, ka bibliotēkas no fondiem izslēdza daudz novecojušās literatūras, sevišķi sabiedriski politisko un lauksaimniecības literatūru.

Vairums bibliotēku grāmatas komplektē bibliotēku kolektorā, kā arī iepērk grāmatnīcās. Tomēr kļūdas komplektēšanā pieļauj kā bibliotēku kolektors, tā arī pašas bibliotēkas. Bibliotēku kolektors nepietiekami apgādā vajadzīgās grāmatas, literatūras sadalī reizēm izdara formāli, neievērojot bibliotēku pieprasījumus. Bibliotēkas grāmatnīcās galvenokārt iepērk daļlīteratūru, mazāk vērības veltījot literatūras piekomplektēšanai atsevišķās zinātņu nozarēs.

Piekomplektēšanā ciemo bibliotēkas tikai retos gadījumos izmanto apmaiņas fondus un sabiedrības dāvinājumus. Apsvei-

cama ir Preiļu rajona Rušona ciema bibliotēkas vadītājas Grebežas enerģiskā rīcība. Viņa vērtīgu fondu papildinājumu atrada Rīgas 5. bibliotēkas apmaiņas grāmatu krājumos.

Lielākā daļa ciema bibliotēku grāmatas komplektē tikai no budžeta asinējumiem, maz saņem citu organizāciju un iestāžu līdzekļus.

Grāmatu iegādei papildlīdzekļus saņēma, piemēram, Valmieras rajona Kocenu ciema bibliotēka no Ļeņina kolhoza — 150,— rubļu; Talsu rajona Laucienes ciema bibliotēka no padomju saimniecības arodbiedrības — 100,— rubļu; Talsu rajona Lībagu ciema bibliotēka no kolhoza — 100,— rubļu; Tukuma rajona Milzkalnes ciema bibliotēka no Ceļu celtniecības rajona — 50,— rubļu u. c.

Vēl novērojami atsevišķi gadījumi, kad ciemu padomes savlaicīgi nepārskaita budžetā paredzētos līdzekļus. Piemēram, Ludzas rajona Kristiņķu ciema bibliotēka 1962. gadā līdzekļus grāmatu iegādei nesaņēma, tāpēc arī literatūras izsniegums šī bibliotēkā samazinājies. Arī Talsu rajona Balgales ciema bibliotēkai no paredzētajiem 120,— rubļiem ciema padome pārskaitīja tikai 60,— rubļus. Bibliotēkai palīdzēja kolhozs «Kurzeme» un no kultūras fonda piešķīra 42,— rubļus. Piemēram, Bauskas rajona Jaunsvirlaukas ciema I bibliotēka 1962. gadā varēja iegādāties tikai 36 grāmatas.

Gandrīz nemaz netiek koordinēts komplektēšanas darbs starp bibliotēkām ciema mērogā. Tas turpmāk jādara, jo grāmatu produkcija mūsu zemē strauji pieaug un visu vajadzīgo iepirkt ir neiespējami. Ja ciemā ir vairākas bibliotēkas, tad jāvienojas, kādas nozares literatūru katra bibliotēka pastiprināti iepirks vai kādus periodiskus izdevumus izrakstīs. Piemēram, viena ciemā esošā bibliotēka pēc iespējas pilnīgāk komplektēs dabzinātņu un tehnikas literatūru, otra — literatūrzinātnes un mākslas literatūru un tamlīdz. Ciema bibliotēka abonēs daļu lauksaimniecības periodisko izdevumu, padomju saimniecības vai kolhoza bibliotēka — pārējos.

Viens no galvenajiem ciemu bibliotēku uzdevumiem ir pietiekami apgādāt iedzīvotājus ar lauksaimniecības literatūru. Lai šo literatūru varētu iegādāties vajadzīgā eksemplāru skaitā, bibliotēkām jācenšas panākt, lai papildus līdzekļus piešķirtu kolhozi un padomju saimniecības.

Grāmatu krājumu papildināšanai jāizmanto arī apmaiņas fondi. Neapšaubāmi, ka daudzās bibliotēkās kāda daļa grāmatu netiek pilnīgi izmantota, tajā pašā laikā tā ir vajadzīga citai

bibliotekai. Bibliotekām vispirms jāapmainās ar grāmatām sava rajona robežās, pēc tam atlikušā daļa jānodod republikas apmaiņas fondam. Līdz šim bijuši tikai atsevišķi literatūras apmaiņas gadījumi, kaut gan nepieciešams plašs un sistematisks darbs apmaiņā.

Biblioteku komplektēšanu traucē nepietiekami izdots grāmatu klāsts atsevišķās zinātņu nozarēs. Sevišķi maz grāmatu latviešu valodā dabzinātņu un tehnikas jautājumos. Lauku iedzīvotāju prasības neapmierinā iznākusi literatūra lauksaimniecības mehanizācijā. Nav literatūras par jaunākajām lauksaimniecības mašīnām, kuras jau izmanto mūsu laukos. Maz grāmatu un brošūru par lauksaimniecības darba pirmrindniekiem.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ciemu bibliotekas brīvas pieejas organizāciju maz uzlabojušas. Brīvā pieeja grāmatām daudzās bibliotekās joprojām ir formāli iekārtota. Brīvas pieejas fondos vēl daudz novecojušās literatūras, sevišķi sabiedriski politiskā un lauksaimniecības nozarē. Tas kavē lasītājus izraudzīt labāko un vērtīgāko.

Nepilnīgi atklāts fondu saturs, izlikti tikai nodaļu nosaukumi un plauktu daļēni. Nav tuvinātas radniecīgās literatūras nozares. Labākās bibliotekas iekārto tematiskās plauktu izstādes, katras literatūras nozares grāmatām pievieno bibliogrāfiskos izdevumus. Piemēram, Tukuma rajona Aizdzires ciema bibliotēkā, Valkas (bij. Alūksnes) rajona Virešu ciema bibliotēkā u. c.

Cienu bibliotekas pēdējos gados darbu ar katalogiem veic nepilnīgi, netiek ievietotas jauno grāmatu kartītes, katalogi pārblīvēti ar veco literatūru, nav rediģēti. Slikts katalogu stāvoklis ir Preiļu, Ludzas, Krāslavas, daļā Dobeles, Jēkabpils, Bauskas rajonu ciemu bibliotekās.

Bibliotekāri aizbildinās, ka katalogu nozīme brīvās pieejas apstākļos esot mazinājusies, bet tajā pašā laikā paši neko nedara, lai mācītu lasītājus katalogus izmantot.

Labāko biblioteku pieredze liecina, ka šāds uzskats ir nepareizs. Biblioteku darbiniekiem darbs ar katalogiem jāuzlabo, kā arī jāapmāca lasītāji katalogu lietošanā.

4. SABIEDRIBAS PIEDALĪŠANĀS BIBLIOTEKU DARBĀ

Bibliotekārā darbā aizvien lielāku lomu ieņem sabiedrība. Sabiedriskā darba formas kļuvušas daudzveidīgākas. Biblioteku padomes un pārējais aktīvs ir ne tikai jaunu ieceru ierosinātāji,

padomdevēji un palīgi atsevišķu darbu veikšanā, bet tie ir arī kolektīvi biblioteku darba vadītāji. Uz sabiedriskiem pamatiem darbojas bibliotekas, strādā bibliotekāru sabiedriskie vietnieki.

1962. gadā viens no centrālajiem biblioteku padomju un lasītāju aktīva uzdevumiem bija palīdzēt bibliotekām propagandēt un izskaidrot PSKP Programu, PSKP CK marta un novembra plēnumu lēmumus. Aktīvisti palīdzēja propagandēt literatūru par komunisma materiāli tehnisko bāzi, par komunistiskās sabiedrības cilvēka audzināšanu, gan nolasot bibliogrāfiskus apskatus, gan palīdzot citus masu pasākumus, gan izraugot literatūru lasīšanas plāniem un ieteicamās literatūras sarakstiem. Piemēram, Gulbenes rajona Annas ciema bibliotekā masu pasākumu sarīkošanā aktīvi piedalījās komjaunieši un skolotāji. Ar dažādām darba formām bibliotekas popularizēja literatūru par tematu «Ļeņina idejas šodien». Lai palīdzētu Gulbenes rajona Zeltiņu ciema bibliotekai, bibliotekas draugu pulciņš kopā ar aktīvistiem padomes locekles skolotājas R. Priedītes vadībā veica priekšdarbus Ļeņina istabas iekārtošanai bibliotekā.

Lielu palīdzību bibliotekām sniegušas vietējās partijas organizācijas, norādot svarīgākos jautājumus, kādi jārisina bibliotekām, tematus masu pasākumiem u. c. Tā Kuldīgas rajona Sudrabkalna ciema bibliotekas darbā sevišķi atsaucīga ir partijas pirmorganizācijas sekretāre Doniņa.

Raiti darbs veicas bibliotekām, kuru aktīvisti ir skolotāji, lauksaimniecības speciālisti, ārsti u. c. Viņi ieteic tematus bibliotekas masu pasākumiem, nolasa apskatus, palīdz piekomplektēt un izņemt novecojušo literatūru no grāmatu fondiem, palīdz sagatavot materiālus uzskates aģitācijai. Piemēram, laba sadarbība ir Balvu rajona Susāju ciema bibliotekai (vad. V. Zovka) ar skolotājiem un speciālistiem. Tāpēc arī biblioteka 1962. gadā varēja sarīkot 5 lasītāju konferences, 2 disputus, 1 pirmrindnieku vakaru, 4 bērnu rītus, nolasīt 9 bibliogrāfiskus apskatus un veikt citus pasākumus. Speciālisti palīdzējuši izņemt no fondiem novecojušo literatūru.

Svarīgs biblioteku uzdevums 1962. gadā bija pabeigt ikvienas ģimenes iesaistīšanu lasītājos. Šai lielajā darbā piedalījās pārvietojamo biblioteku vadītāji, biblioteku padomju locekļi, deputāti, lauksaimniecības speciālisti, pasta darbinieki, komjaunieši, skolotāji un skolēni u. c. aktīvisti. (Sk. nodaļu ģimeņu iesaistīšana)

Lielu ieguldījumu bibliotekārā darbā devušas pārvietojamās bibliotēkas. (Sk. nodaļu «Bibliotēku tīkls») Labi strādājušas tās pārvietojamās bibliotēkas, kurām prasmīgi izvēlēti kadri no lauksaimniecības speciālistu, darba pirmrindnieku, komjauniešu un citu aktīvāko lasītāju vidus.

Republikas laukos maz aktivizēts sabiedrisko bibliotēku darbs. Tikai Ludzas rajonā darbojas 2 sabiedriskās bibliotēkas.

1962. gadā daudzas bibliotēkas sāka strādāt bez brīvdienām vai arī pagarināja lasītāju pieņemšanas stundas. Bibliotēkas bija atvērtas kultūras darbinieku semināru dienās, kā arī bibliotēku vadītāju kursu un atvaļinājumu laikā. Bibliotēku darbiniekus aizstāja sabiedriskie vietnieki gan no pieaugušo, gan skolēnu vidus. Piemēram, Bauskas rajona Vecumnieku ciema bibliotēkā darbojas 4 sabiedriskie bibliotekāri un 8 skolēni bibliotekāri instruktori. Visi šie ļaudis ir apguvuši bibliotekārā darba iemaņas un strādā patstāvīgi.

Bibliotekāru instruktoru sagatavošanai Krāslavas rajona Ezeriņu ciema bibliotēkā noorganizēts jauno bibliotekāru pulciņš. Arī Bauskas rajona Vecumnieku, Valmieras rajona Kauguru ciema I., Talsu rajona Tārgales ciema Ventas, Gulbenes rajona Annas u. c. bibliotēkās skolēniem cenšas iemācīt pionieru pakāpēs paredzētās iemaņas bibliotēku darbā. Skolēni mācās apstrādāt jaunās grāmatas, salabot nolietotās, sakārtot grāmatas plauktos, izsniegt grāmatas lasītājiem, izlikt izstādes, sakārtot laikrakstus, izgatavot lozungus.

Talsu rajona Tārgales ciemā Ventas skolas 8. klases komjaunieši uzņēmušies šefību par Ventas bibliotēku, tāpēc bibliotēka var strādāt bez brīvdienām.

Tā bez brīvdienām strādā vairākas bibliotēkas Bauskas, Saldu, Talsu, Valkas un citos rajonos.

Dažas republikas bibliotēkas, atzīmējot savu palīgu nopelnus bibliotekārā darbā, parādījušas aktīvistu veikumu uzskates aģitācijā: plakātos, albumos, fotovitrinās u. c. Dobeles rajona Bikstu ciema bibliotēka izgatavoja fotovitrīnu «Kultūras dzīves rosinātāji», kurā attēlos un aprakstos parādīti kolhoznieki, skolotāji, skolēni, kas aktīvi piedalījušies ciema kultūras dzīvē.

Tomēr ne visām bibliotēkām ir cieša sadarbība ar aktīvu. Piemēram, Valmieras rajona Staiceles ciemata Rozēnu bibliotēkas darbā sabiedrība nepiedalās. Ludzas rajona Kārsavas ciema I bibliotēka nav noorganizējusi bibliotēkas padomi, nav arī aktīva. Bibliotēkas padome slikti strādā Dobeles rajona Cenu ciema II bibliotēkā. Vājas saites ar aktīvu ir arī Preiļu rajona

ciemu bibliotekām. Tāpēc arī Preiļu rajonā bibliotekās nelasa vēl 1332 ģimenes.

Daudzās bibliotekās padomes gan ir ievēlētas, bet praktiski nedarbojas vai arī darbojas tikai atsevišķi locekļi. Padomes nesānāk regulāri, tādēļ biblioteku praksē bieži ir tā, ka atsevišķi padomes locekļi un aktivisti veic bibliotekārā darba sīkākus procesus, bet praktiski netiek risināti svarīgi, plaša mēroga bibliotekārā darba jautājumi, piemēram, par biblioteku tīklu ciemā, par vienotiem ciema kultūras iestāžu lauksaimniecības pirmrindas pieredzes popularizēšanas plāniem, par biblioteku pareizu komplektēšanu, par jaunāko individuālajā un masu darbā u. c.

Visas ciemu bibliotekas vēl nav panākušas vajadzīgo sadarbību ar partijas un komjaunatnes organizācijām, kolhozu un padomju saimniecību ražošanas pārvaldēm, kas lielā mērā varētu sekmēt biblioteku darba centrālo jautājumu risināšanu.

SECINAJUMI UN PRIEKŠLIKUMI DARBA UZLABOŠANAI

Vērtējot republikas ciemu biblioteku darbu 1962. gadā, jāsecina, ka vairums biblioteku aktīvi propagandēja PSKP XXII kongresa lēmumus, partijas Programu, PSKP CK marta un novembra plēnuma lēmumus un citus vadošos materiālus. Popularizējot literatūru, bibliotekas sekmējušas sava apkalpojama rajona ražošanas uzdevumu izpildi.

Īstenojot PSKP CK lēmumu «Par biblioteku darba stāvokli un pasākumiem tā uzlabošanā», gūti panākumi literatūras propagandā un ikvienas ģimenes iesaistišanā lasītāju skaitā. Rajonos, kur bibliotekas aicināja palīgā sabiedrību, darbs veicies labi. Tomēr PSKP CK lēmumu ģimeņu iesaistišanā par lasītājiem neizpildīja Bauskas, Daugavpils, Dobeles, Kuldīgas, Liepājas, Ludzas, Preiļu un Valkas rajonos.

Lai turpmāk ciemu bibliotekas strādātu vēl rosīgāk un kļūtu par ciema kultūras dzīves centriem, lai kultūras darbs stimulētu ekonomikas tālāko augšupeju, 1963. gadā bibliotekām ir šādi uzdevumi:

1. Savs darbs jāplāno pēc PSKP Programas, PSKP CK 1962. gada marta, novembra un PSKP CK 1963. gada jūnija plēnumu lēmumu izvirzītajām prasībām;

2. Jāpaplašina tematika sabiedriski politiskās literatūras popularizēšanai un jāievieš jaunas darba formas;

3. Darbs lauksaimniecības zināšanu un pirmrindas pieredzes propagandā jāveic pēc ciema partijas organizācijas, kolhozu un padomju saimniecību un kultūras iestāžu kopīgi sastādītā plāna;

4. Jāpadziļina individuālais darbs atsevišķu lauksaimniecības darbinieku grupu (speciālistu, lopkopju, laukkopju, mehānizatoru) apkalpošanā;

5. Masu pasākumi ciešāk jāsaista ar bibliotēkas apkalpojamo kolhozu un padomju saimniecību uzdevumiem;

6. Strādājot ar lauksaimniecības un tehnisko literatūru, lielāka vērība jāveltī pirmrindas pieredzes propagandai. Jāaktivizē pirmrindas pieredzes stūrīšu un kabinetu darbs. Jāpanāk, lai tie nebūtu tikai plašu materiālu sakopojums, bet lai tie darbotos. Jāpanāk, lai stūrīšu materiālu popularizēšanā piedalītos lauksaimniecības speciālisti;

7. Bauskas, Daugavpils, Dobeles, Kuldīgas, Liepājas, Ludzas, Preiļu un Valkas rajonu bibliotekām jāpabeidz visu ģimeņu iesaistīšana lasītāju skaitā. Visos rajonos jānostiprina sasniegumi ģimeņu iesaistīšanā. Jāpanāk, lai no jauna iesaistītie lasītāji kļūtu par īstiem grāmatu draugiem;

8. Lai labi apkalpotu lasītājus, nepieciešams rūpīgi un pareizi komplektēt literatūras fondu. Pirmkārt, fondi jānodrošina ar sabiedriski politisko literatūru, kā arī ar apkalpojamā rajona ražošanas profilam atbilstošu literatūru. Šīs literatūras iegādei jāizmanto arī kolhozu, padomju saimniecību un citu iestāžu vai organizāciju asignējumi. Literatūras krājumus ieteicams papildināt no sava rajona un republikas bibliotēku apmaiņas fondiem. Fondi jāatbrīvo no novecojušās literatūras, sevišķi sabiedriski politiskās un lauksaimniecības nozarēs. Arī darbs ar katalogiem jāveic sistemātiski;

9. Jāaktivizē sabiedrības loma bibliotēku darbā. Pie ikvienas bibliotēkas jādarbojas bibliotēkas vai bibliotēkas un kluba padomei un aktīvam. Lai bibliotēkas varētu strādāt bez brīvdienām, no aktivistu vidus jāizvirza sabiedriskie bibliotēkāra vietnieki;

10. Sevišķa vērība jāveltī kolhoziem un padomju saimniecībām nodoto un apvienoto bibliotēku darbam. Jāpanāk, lai šajās bibliotēkās ritētu normāls darbs, lai tās strādātu pēc plāniem un sniegtu pārskatu par darbu kultūras nodaļai. Šo bibliotēku darbiniekiem arī jāpiedalās kultūras un izglītības darbinieku semināros.

III. BĒRNU BIBLIOTEKAS

Atzīmējamu ieguldījumu jaunās paaudzes veidošanā devuši mūsu republikas bērnu biblioteku darbinieki.

Salīdzinot ar 1961. gadu, 1962. gadā daudzu bērnu biblioteku darbs kļuvis mērķtiecīgāks, rūpīgāk pārdomāts, labāk veikti tie uzdevumi, kurus bibliotekām izvirzījusi partija un valdība.

Atzīmējot Rīgas pils. 11. (vad. S. Stepanova), Liepājas pils. 1. (vad. E. Jansone), Saldus pils. (vad. D. Vanaga) un Baldones ciemata (vad. A. Lanka) bērnu biblioteku neatlaidīgo darbu un sasniegumus, V. I. Ļeņina pionieru organizācijas 40. gadadienā, 1962. g. 19. maijā, šīm bibliotekām piešķirts nosaukums «Teicama darba biblioteka».

Rosīgs ir arī Liepājas 2., Kuldīgas, Ogres, Cēsu un daudzu citu bērnu biblioteku darbs.

Bērnu bibliotekas ievērojušas LPSR Izglītības ministrijas un LPSR Kultūras ministrijas kolēģiju lēmumā izteikto kritiku, daudzus trūkumus novērsušas un ievērojami uzlabojušas darbu.

Labāk sākusi strādāt arī Jaunjelgavas bērnu biblioteka.

1962. g. republikā darbojās 83 bērnu bibliotekas. 1962. g. atvērtas divas jaunas bērnu bibliotekas: viena Stendes strādnieku ciematā, otra Rīgā. Bijusī Ventspils rajona bērnu biblioteka pārveidota par Ugāles ciemata II biblioteku, pārcelta uz Ugāles vidusskolu un apkalpo bērnus. Uz skolu telpām pārcēlušās arī Neretas un Viesītes bērnu bibliotekas.

1962. gadā republikas bērnu bibliotekas apkalpojušas 78.700 lasītāju, t. i., par 4400 lasītājiem vairāk nekā 1961. gadā.

No lielo pilsētu bērnu bibliotekām visvairāk lasītāju 1962. g. bija

Rīgas pils. 11. bērnu un jaunatnes b-kā	— 6105 lasītāji.
Daugavpils pils. 1. bērnu bibliotekā	— 5203 lasītāji.

No rajonu centrā esošajām bērnu bibliotekām vislielāko lasītāju skaitu apkalpojušas

Cēsu raj. bērnu biblioteka	— 1.466 lasītāju
Ludzas pils.	— 1.370 „
Krāslavas raj.	— 1.240 „
Saldus pils.	— 1.222 „

Samērā liels lasītāju skaits ir arī dažās ciematu bērnu bibliotekās:

Limbažu	— 789 lasītāji
Viļānu	— 724 „
Viesītes	— 669 „

Salīdzinot ar 1961. gadu, 1962. gadā lasītāju skaits visvairāk pieaudzis Liepājas pils. 1. bērnu bibliotekā (par 426 lasītājiem), Krāslavas raj. bērnu bibliotekā (par 416 lasītājiem), Cēsu rajona bērnu bibliotekā (par 403 lasītājiem). Pieaudzis lasītāju skaits arī Alojās un Alsungas ciematu bērnu bibliotekās, kurās iepriekšējā gadā nebija pat 300 lasītāju.

Lasītāju skaits pieaudzis bibliotekās tādēļ, ka biblioteku darbinieki daudz strādājuši, lai **iesaistītu par lasītājiem visus skolēnus**. Bērnu biblioteku propagandai ievietoti raksti presē, notikušas radiopārraides, skolās nolasīti jaunāko grāmatu un tematiski literatūras apskati, rīkotas pārrunas par grāmatu nozīmi.

Vairākas bērnu bibliotekas lasītāju iesaistīšanu veikušas, aicinot talkā jaunos aktīvistus. Lai rosinātu savu palīgu darbu, daudzās bērnu bibliotekās (Rīgas pils. 11., Ogres, Jaunjelgavas, Rēzeknes, Līvānu, Zilupes, Dundagas u. c.) notikuši konkursi «Esi bibliotekas draugs». Konkurso noteikumos bija izvirzītas prasības, lai skolēni lasītu vispusīgi, palīdzētu bibliotekai fonda apstrādē un aizsardzībā, lasītāju apkalpošanā un masu darbā, kā arī iesaistītu par lasītājiem savus biedrus. Līvānu bērnu bibliotekas konkursā piedalījās 271 skolēns un 65 no viņiem ieguva nosaukumu «Jaunais bibliotekas draugs». Rēzeknes bērnu bibliotekā konkursa laikā pierakstījās ap 100 jaunu lasītāju. Cēsu rajona bērnu biblioteka organizējusi šādu konkursu

visa rajona mērogā. Lai ieinteresētu par biblioteku jaunāko klašu skolēnus, Cēsu rajona biblioteka aizsūtīja visām pamatskolas klasēm iemīlotā bērnu pasakas varoņa Buratino vārdā vēstuli ar aicinājumu pierakstīties bibliotēkā un izlasīt daudz interesantu grāmatu. Šīs vēstules pamudināti, daudzi 1.—4. klašu skolēni ieradās bibliotēkā.

Veiktā darba rezultātā lielākā daļa bērnu biblioteku savās atskaitēs ziņo, ka visi skolēni iesaistīti par lasītājiem. Daudz aktīvāk lasītāju iesaistīšanā jāstrādā dažās Rīgas pilsētas, Daugavpils pilsētas 2., Ventspils pilsētas, Varakļānu bērnu bibliotekām, kuras 1962./63. mācību gadā vēl nebija iesaistījušas bibliotēkas lasītāju skaitā visus skolēnus.

Vairākas bērnu un skolu bibliotēkas, tāpat kā daudzas pieaugušo bibliotēkas, uzskata par lasītājiem arī skolēnus, kuru mājas bibliotekās ir ap 100 bērnu grāmatu. Tomēr personīgajās bibliotekās komplektēta gandrīz tikai daiļliteratūra, kā to pareizi savā atskaitē norāda arī Grobiņas pilsētas bērnu bibliotēkas vadītāja.

Tā kā to bērnu lasīšanu, kas izmanto tikai mājas bibliotēkas, bērnu un skolu bibliotēku darbinieki nevar vadīt, skolēnu lasīšana ir vienpusīga. Nav arī iespējams kontrolēt, vai bērni lasa savam vecumam piemērotas grāmatas. Bez tam, lasot tikai mājās, skolēni nepierod strādāt bibliotēkā: orientēties brīvās pieejas plauktos, izvēlēties grāmatas no izstādēm, lietot katalogus, kartotēkas, ieteicamās literatūras sarakstus. Šie bērni paliek ārpus audzināšanas darba, ko bibliotēkas veic, gan strādājot individuāli ar lasītājiem, gan rīkojot dažādus masu pasākumus. Tādēļ varētu vēl pieļaut, ka mājas bibliotekās lasa 1.—4. klašu skolēni, bet, sākot ar 5. klasi, viņi katrā ziņā jāiesaista bibliotēkas lasītāju skaitā.

Bibliotekām jā rūpējas, lai arī vecāki izprasītu un pareizi novērtētu bibliotēkas lomu bērnu audzināšanā, jāpanāk, lai arī vecāki sekmētu bērnu lasīšanu.

To sapratuši jau vairāku bērnu bibliotēku darbinieki un aktivizējuši darbu ar vecākiem. Rīgas pilsētas 11., 34., Auces u. c. bērnu bibliotēku darbinieki piedalījušies vecāku sapulcēs un tautas universitāšu pedagoģisko fakultāšu nodarbībās, pastāstījuši par ārpusklases lasīšanas nozīmi bērnu audzināšanā, bibliotēkas darbu, nolasījuši literatūras apskatus par bērnu audzināšanu ģimenē, kā arī bērniem ieteicamo grāmatu apskatus. Kuldīgas bērnu bibliotēkas darbinieki ne vien nolasīja vecākiem referātu «Kā bērniem izvēlēties un lasīt grāmatu», bet izlika

arī izstādes «Ko lasīt 1.—2., 3.—4., 5.—8. klašu skolēniem», organizēja vecāku ekskursijas uz bērnu biblioteku. Salacgrīvas bērnu bibliotēka izlikusi literatūras izstādes par bērnu audzināšanu ģimenē nevien bibliotēkā, bet arī Ainažu zivju apstrādes rūpnīcā. Saldus pils. bērnu bibliotēka kopā ar pilsētas skolām sarīkoja vecākiem vakaru, kurā vecāki tikās ar LVI Bērnu un jaunatnes literatūras redakcijas pārstāvi rakstnieku B. Saulīti un žurnālu «Zilīte» un «Bērniņa» redakcijas pārstāvi rakstnieku L. Vāczemnieku, kuri iepazīstināja vakara dalībniekus ar redakcijas darbu, kā arī stāstīja par savām iecerēm bērnu literatūrā. Latvijas PSR Valsts bibliotēkas metodiķe I. Novika sniedza konsultāciju, kā vecākiem sekot bērnu ārpusklases lasīšanai. Vakara nobeigumā Saldus bērnu bibliotēkas darbiniece Z. Feldmane kopīgi ar bibliotēkas aktivistiem sniedza īpatnas literāri muzikālas montāžas veidā pārskatu par jaunāko bērnu literatūru un bibliotēkas darbu.

1962. g. republikas bērnu bibliotēkas izsniegušas 2.892,9 tūkstoši bibliotēkārās vienības, t. i., par 141,6 tūkstošiem vairāk nekā 1961. gadā.

No 83 bibliotēkām, salīdzinot ar 1961. gadu, izsniegums palielinājies 65 bibliotēkās, samazinājies — 18 bibliotēkās.

Vidējā lasāmība 1962. gadā ir 37 (tāda pati kā 1961. gadā). Izsniegumu pa nozarēm raksturo šādi skaitļi (tūkstošos):

	Literatūras izsniegums		Izmaiņas
	1961.	1962.	
Sabiedriski-politiskā literatūra .	131,0	164,6	+33,6
Dabzinātņu literatūra	61,4	71,0	+ 9,6
Tehnikas literatūra	106,5	127,6	+21,1
Lauksaimniecības literatūra . .	15,0	18,5	+ 3,5
Daiļliteratūra	1041,4	1076,6	+35,2
Mākslas literatūra	—	95,2	
Priekšskolas vecuma bērnu literatūra	—	937,5	

1962. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, literatūras izsniegums atsevišķās zinātņu nozarēs palielinājies, it sevišķi sabiedriski politiskā literatūra. Šie panākumi gūti, uzlabojot skolēnu lasīšanas vadību.

Lasišanas vadības pamatā ir **individuālais darbs ar lasītājiem**. Jāatzīmē, ka gandrīz visas bērnu bibliotēkas savās atskaitēs raksta par dažādām individuālā darba formām. Rīgas pilsētas 34. bibliotēka, pierakstot jaunu lasītāju, noskaidro, vai skolēnam mājās ir grāmatas, kuras no tām patīk labāk, kas ir mīļākais grāmatu varonis, kādā bibliotēkā skolēns vēl lasa, kādi mācību priekšmeti interesē visvairāk, vai piedalās pašdarbībā u. c. Šo jautājumu noskaidrošana palīdz bibliotekāriem izraudzīt literatūru, kas bērņus interesē un palīdz viņiem ārpusklases nodarbībās.

Daudzas bibliotēkas sistemātiski analizē lasītāju formulārus, noskaidro, cik vispusīga ir skolēnu lasīšana, cenšas viņiem ieteikt grāmatas dažādās zinātņu nozarēs. Piemēram, Jelgavas pilsētas bērnu bibliotēka ik ceturksni analizē lasītāju formulārus un cenšas panākt, lai ikviens skolēns bez daiļliteratūras izlasītu arī 2—3 populāri zinātniskas grāmatas.

Dažkārt bibliotekāri formulārus gan analizē, atzīmē arī literatūras nozares, kuras lasa mazāk, tomēr vēlāk maz dara, lai stāvokli uzlabotu. Ar lasītāju formulāru analīzes rezultātiem netiek iepazīstināti klašu audzinātāji, literatūras skolotāji, skolu bibliotekāri, kas vada bērnu ārpusklases lasīšanu skolā.

Jēkabpils rajona bērnu bibliotēka (vad. I. Devjatņikova) turpina darbu ar lasītāju burtnīcām. Te ikvienam 5.—6. kl. skolēnam iekārtota īpaša burtnīca, kurā katram tematam vai zinātņu nozarei iedalīta sava lappuse (piemēram: par Ļeņinu, par komunismu, par pionieriem, vēsturi, dabzinātnēm, ģeogrāfiju, mākslu u. c.). Burtnīcas glabājas abonementā, kur skolēni paši attiecīgajās lappusēs ieraksta izlasītās grāmatas. Tā gan bibliotekārs, gan arī paši skolēni redz, par kādiem tematiem un kādu zinātņu nozaru literatūru lasa nepietiekami.

Stājoties ļeņiniskajā sardzē, Saldus, Alūksnes pilsētas u. c. bibliotēku lasītāji pionieri savās saistībās apņēmas izlasīt 2—3 grāmatas par Ļeņinu, pionieriem, komjaunatni, par komunisma celtniecību, kosmosa iekarošanu, kā arī ieteikt tās saviem biedriem.

Jaunjelgavas bērnu bibliotēkas darbinieki cenšas panākt, lai ikviens skolēns izlasītu skolu programās ieteikto literatūru ārpusklases lasīšanai.

Daudzas bibliotēkas sastādījušas lasīšanas plānus. Tā Rīgas pilsētas 34. bibliotēkā 57 skolēni lasīja pēc plāniem, 17 no viņiem — par morāles kodeksu un pionieru likumiem, 14 — par tehniku. Rīgas pilsētas 31. bibliotēkā 37 lasītāji izmantoja

lasīšanas plānus par tematiem: «Kāds būs cilvēks komunistiskajā sabiedrībā», «Leņina komjaunatnes vēsture», «Pionieris — paraugs mācībās un darbā», «Apcelosim mūsu dzimteni».

Lasišanas plāni sastādīti arī Liepājas 2., Jelgavas, Grobiņas pilsētu, Ogres rajona u. c. bērnu bibliotēkās.

Minētie pasākumi rosinājuši bērnus nopietnāk pārdomāt lasāmās vielas izvēli, viņu lasīšana kļuvusi vispusīgāka un mērķtiecīgāka. Tā Jelgavas pilsētas bērnu bibliotēkas atskaitē atzīmēts, ka skolēni, kas agrāk lasīja tikai piedzīvojumu literatūru, tagad interesējās par vēsturi, ģeogrāfiju, tehniku un citām nozarēm.

Tomēr individuālajā darbā ar lasītājiem bibliotekāri maz vēl strādā tieši ar nesekmīgajiem un nedisciplinētajiem skolēniem, ieteicot viņiem literatūru priekšmetos, kur ir nepietiekamas atzīmes, kā arī grāmatas, kas palīdz stipras gribas un rakstura veidošanā. Rūpīgi jāvada lasīšana tiem bērniem, kuri dzīvo reliģiozu vecāku vai ģimenes locekļu vidū, iesakot viņiem dabzinātņu literatūru, kas dod materiālistiski pareizu dabas parādību izskaidrojumu, kā arī daiļliteratūru, kas atmasko garīdznieku liekulīgo seju.

Lai gan vairākkārt uzsvēta individuālās lasīšanas vadības liela, izšķirošā nozīme, tomēr arī 1961. gadā vairākās bērnu bibliotēkās (Rēzeknes, Talsu, Valmieras rajona, Sabiles, Viļānu, Varakļānu pils. u. c.) šis darbs atstāts novārtā.

Līdzās individuālās lasīšanas vadībai bibliotēkas izvērsušas plašu **masu darbu**, propagandējot literatūru dažādās zinātņu nozarēs.

Sevišķi rosīgs bijis bibliotēku darbs sabiedriskās literatūras propagandā.

Par vienu no vissvarīgākajiem uzdevumiem darbā ar **sabiedriski politisko literatūru** bērnu bibliotēkas uzskata literatūras propagandu par V. I. Leņinu. Kuldīgas bērnu bibliotēka 1962. gadā sāka neklātienas ceļojumu pa V. I. Leņina dzīves un darbības vietām, Liepājas 1. un Ventpils 1. bērnu bibliotēkā notikuši konkursi «Ko tu zini par V. I. Leņina dzīvi un darbību», daudzās bibliotēkās sarīkoti tematiski vakari, pārrunas par grāmatām par V. I. Leņinu, iekārtotas literatūras izstādes, izgatavoti plakāti un albumi.

Krāslavas bērnu bibliotēka, gatavojoties V. I. Leņina pionieru organizācijas 40. gadadienai, sastādīja ieteicamās literatūras sarakstus «Ko lasīt par V. I. Leņinu», «V. I. Leņina iemīļotās grāmatas», «V. I. Leņina mīļākās dziesmas» u. c. Bibliotēka

sastādīja arī kartoteku, kurā uzrādīja grāmatas un rakstus par V. I. Ļeņinu.

Daudz pasākumu sarīkots PSKP XXII kongresa materiālu izskaidrošanai, literatūras ieteikšanai par komunisma celtniecību, komunisma cēlāju morāles kodeksa principiem. Aknīstes bērnu bibliotēkā noticis konkurss «Ko tu zini par PSKP XXII kongresa lēmumiem». Daugavpils pilsētas 1., Jēkabpils pilsētas, Auces, Kārsavas, Valkas u. c. bibliotēkās apspriesta Ļ. Kasiļa grāmata «Par dzīvi — labu un skaistu», J. Dubrovicka un V. Orlova «33 atbildes uz 33 jautājumiem». Arvien plašāk bibliotēku darbā ieviešas tāda interesanta darba forma kā disputi. It sevišķi daudz disputu noticis par komunistiskās morāles kodeksa principos izvirzītajiem jautājumiem. Jaunpiebalgas bērnu bibliotēkā disputa temats bija «Cilvēks cilvēkam draugs, biedrs, brālis», Ogres rajonā — «Mana vieta cīņā par komunisma uzcelšanu», «Mūsu laikabiedrs», Preiļos u. c. — «Kuru no grāmatas varoņiem ņemsim līdz komunismā», Stendē — «Dzīvē vienmēr ir vieta varoņdarbiem» utt. Lai iepazīstinātu bērnus ar komunisma celtniecību mūsu republikā, Madonas pilsētas bērnu bibliotēka sarīkojusi interesantu neklāties ceļojumu «Pa komunisma jaunceltņem Daugavas krastos». Līdzīgu ceļojumu pa Gauju un Daugavu organizējusi arī Cēsu rajona bērnu bibliotēka.

PSKP XXII kongresa materiālu izskaidrošanai sarīkoti arī vairāki bērnu rīti, mutvārdu žurnāli, tematiski vakari u. c. pasākumi.

8 bērnu bibliotēkas piedalījās PSKP XXII kongresa materiālu propagandai veltīto masu pasākumu pieredzes apmaiņas stafetē. LPSR Kultūras ministrija atzinīgi novērtēja Madonas rajona Lubānas ciemata bērnu bibliotēkas plašo literatūras propagandas darbu. Šī bibliotēka organizēja disputu «Cilvēks cilvēkam draugs, biedrs un brālis». Sakarā ar to iesniegtas 650 grāmatas un iesaistīti 140 jauni lasītāji.

Plašu darbu bibliotēkas izvērša, sagaidot V. I. Ļeņina pionieru organizācijas 40. gadadienu.

Liepājas pilsētas 2., Viļakas pilsētas, Baldones ciemata u. c. bibliotēkās organizēti pārrunu cikli, bibliogrāfiski apskati, tematiski vakari par pionieriem varoņiem, pionieru likumiem. Vairākās bibliotēkās sastādītas ieteicamās literatūras kartotēkas par pionieriem.

Sekmējot pionieru divgades saistību izpildi, bibliotēkas iekārtojušas izstādes, kartotēkās, rīkojušas pārrunas. Pionieru organizācijas 40. gadadienu sagaidot, sevišķi interesantu un

daudzpusīgu darbu bija izvērsusi Krāslavas rajona bērnu biblioteka (vad. Z. Magīda). Literatūras propagandai par pionieru organizāciju bibliotekā bija izlikta izstādes «Par Ļeņinu un Ļeņiniešiem», «Pionieri — Dzimtenei», «Pionieru divgade — ieguldījums lielajā septiņgadē» u. c. Sarīkotas pārrunas par N. Krupskajas grāmatu «Vēstules pionieriem», un avīzi «Пионерская правда», kā arī vakars konkurss «Kas vairāk zina un prot».

Atzīmējot pionieru organizācijas jubileju, Ogres rajona bērnu biblioteka sarīkoja pionieru dekādi. Tajā ik dienas iztirzāja kādu svarīgu jautājumu, kas saistīts ar pionieru organizāciju. Piemēram, pirmajā dienā runāja par pionieru organizācijas vēsturi, otrajā — par pionieru karogu un kaklautu, trešajā, «Gaidara dienā», apsprieda iemīļotā bērnu rakstnieka grāmatas.

Daudzas bērnu bibliotekas labi sadarbojas ar skolu pionieru organizācijām un rajona pionieru padomi.

Tā Jēkabpils rajona bērnu biblioteka, pionieru nams un skolu pionieru organizācijas kopīgi rīkoja pionieru sanāksmju ciklu par tematu «Ļeņins un pionieri». Aknīstes bērnu biblioteka iekārtoja pionieru vadītājiem un aktivistiem metodisko stūrīti «Darbam ar pionieriem un oktobrēniem». Dundagas bērnu bibliotekā darbojas oktobrēnu klubs. Tā nodarbības vada pionieri, bet biblioteka sniedz metodisko palīdzību darbā ar grāmatu, rīko grāmatu izstādes, literatūras apskatus un citus masu pasākumus. Visi kluba dalībnieki ir aktīvi bibliotekas lasītāji.

1962. g. oktobrī pionieri stājās Ļeņinskajā sardzē, sacensībā par labāko pionieru pulciņu. Daudzās bērnu bibliotekās izveidoti pionieru stūrīši, kuros novietoti vietējo skolu pionieru saistību saraksti, pionieru pilsētīņas plāns, literatūra, kas sekmē saistību izpildi.

Palīdzība pionieru organizācijai būtu vēl aktīvāka, konkrētāka, ja bērnu bibliotekas, it sevišķi tās, kas atrodas rajonu centros, vairāk ievērotu rajona pionieru padomes plānotos pasākumus, saskaņotu savus plānus ar pionieru padomi, piedalītos visos tās pasākumos, propagandējot literatūru.

Lai audzinātu mūsu jauno paaudzi tautu draudzības garā, bibliotekas sarīkojušas vairākus pasākumus.

Jelgavas pilsētas bērnu bibliotekā notika bērnu rīts 1.—4. klases skolēniem «Daudzu tautību bērni», kurā piedalījās kā latviešu, tā krievu un citu tautību bērni. Tāds pats draudzības vakars sarīkots arī Madonas bērnu bibliotekā.

Interesantu draudzības vakaru, kurā piedalījās arī pionieri no Lietuvas PSR Palangas pilsētas, sarīkoja Liepājas 1. biblioteka.

Sakarā ar vācu kultūras nedēļu Jelgavas pilsētas bērnu biblioteka organizēja mutvārdu žurnālu «Draudzība tālumu nepazīst». Mutvārdu žurnālā tika pārrunāti ceļojuma iespaidi pa Vāciju, bibliotekas darbiniece pastāstīja par vācu rakstniekiem un viņu grāmatām bērniem, tika demonstrēta kinofilma «Nogrimušā kuģa kapteinis».

Vairāk nekā iepriekšējos gados bērnu bibliotekas ir pievērsušās **antirelīģiskajai propagandai**. Lielu darbu jauno karojošo ateistu audzināšanā veikusi Liepājas pilsētas 2. bērnu biblioteka kopā ar Liepājas pilsētas 5. vidusskolu. Te notikuši 2 mutvārdu žurnāli par zinātniski ateistiskiem tematiem, kā arī diskuts konkurss, kuram gatavojoties skolēni izlasīja daudz anti-relīģiska satura grāmatu.

Liepājas pilsētas 1. biblioteka sarīkojusi lasītāju konferenci par V. Tendrjakova grāmatu «Brīnumdare», Cēsu raj. bērnu biblioteka — konkursu «Dabas pārveidošana un reliģija».

Nepietiekama vērība vēl joprojām veltīta **novadpētnieciskajam darbam**. Tikai nedaudzas bibliotekas savās atskaitēs raksta par šo darbu. Jelgavas pilsētas bērnu bibliotekā iekārtota izstāde «Aug pilsēta mana ne dienām, bet stundām» un sarīkota pārruna par Jelgavas izaugsmi.

Cēsu rajona bērnu biblioteka sarīkojusi ekskursiju uz novadpētniecības muzeju un Ed. Veidenbauma muzeju «Kalāčos», kā arī literāru pēcpusdienu «Iepazīsim savā novada vēsturiskās vietas». Ventspilī noticis Jānim Fabriciūšam veltīts vakars.

Tomēr tie ir piemēri no nedaudzām bibliotekām. Vairums bērnu biblioteku darbinieku nepietiekami iepazīstina skolēnus ar novada revolucionāro pagātņi, sasniegumiem komunisma celtniecībā, ar novada izcilajiem ļaudīm, darba pirmrindniekiem.

Ik gadus plašāks kļūst **populāri zinātnisko grāmatu** klāsts bērniem. It sevišķi iemīļota ir A. Volkova grāmata «Zeme un debess». Par to sarīkotas tematiskas pēcpusdienas un konkursi Alsungas, Jaunjelgavas, Valkas un citās bērnu bibliotekās. Izmantojot Kuldīgas bērnu bibliotekas pieredzi, arī Balvu rajona biblioteka organizējusi neklātienas ceļojumu uz Antarktīdu. Cēsu rajona bērnu bibliotekā noticis konkurss «Dižā un varenā daba», Madonas raj. Ērgļu ciematā — jautājumu un atbilžu vakars

«Neparastās dabas parādības», Ventspils pilsētas 1. bibliotekā — saistošās matemātikas vakars.

Jāatzīmē Rīgas pils. 33. un 34. bibliotekas centieni populāri zinātniskās literatūras propagandu cieši-saistīt ar skolu mācību priekšmetiem, lai tās lasīšana palīdzētu nostiprināt un paplašināt zināšanas, ko skolēns iegūst stundās. Tā 33. bibliotekā iekārtota pastāvīga literatūras izstāde «Aiz jūsu mācību grāmatu lappusēm», kurā grāmatas mainītas saskaņā ar skolu programmas izņemšanu.

Vēl iedarbīgāku formu populāri zinātniskās literatūras propagandai izvēlējušies Rīgas pilsētas 34. bibliotekas darbinieki, (vad. M. Timofejeva), kuri Rīgas pilsētas 6. vidusskolā audzināšanas stundās dažādām klasēm nolasījuši literatūras apskatus «Zināšanās tavs spēks». Tajos ieteica literatūru atbilstoši katras klases mācību programām. Šādi pasākumi ieteicami ikvienai bibliotekai.

Tehnikas literatūras propagandu veicinājusi tehniskās literatūras dekādes organizēšana gan Rīgā, gan arī citās pilsētās.

Interesantus pasākumus tehnikas literatūras dekādē sarīkojusi Jelgavas pilsētas bērnu biblioteka. Vienā no tiem, kuru palīdzēja sagatavot 3. vidusskolas fizikas skolotājs, 6.—8. klases skolēni iepazīs ar radio tehnikas attīstību, iemācījās uzņemt radiosakarus ar vidusskolu, noskatījās mākslas filmu «Ja cilvēki visā pasaulē». Bibliotekā noticis arī tematisks vakars «Pa kosmonautu dzīves vietām» u. c. pasākumi.

Mūsu sasniegumiem kosmiskās telpas iekarošanā skolēni seko ar dzīvu interesi. Tādēļ arī daudzu citu biblioteku pasākumi veltīti tieši šim tematam. Jēkabpils rajona bērnu biblioteka sarīkoja tematisku vakaru «Kosmiskās ēras rīts». Tam gatavojoties, tika iekārtota izstāde un nolasīts eksponēto grāmatu apskats. Tematiskajā vakarā skolēni noklausījās referātu, deklamēja un dziedājadziesmas par lidojumiem kosmosā, tika atskaņoti J. Gagarina un H. Titova runu ieraksti, demonstrēta filma «Varenie spārni». Baldones bērnu bibliotekā noticis mutvārdu žurnāls «Zvaigznes kļūst tuvas», Liepājas pilsētas 2. bibliotekā sarīkots konkurss «Kas jāzina jaunajiem kosmonautiem». Gatavojoties konkursam, tika izmantota J. Dubrovicka un N. Orlova grāmata «33 atbildes uz 33 jautājumiem».

Veicinot bērnu tehnisko jaunradi, Valkas bērnu bibliotekā izlikta izstādes «Mācīsimies būvēt modeļus» un «Gatavojies darbam dzīvē, mācies būvēt un celt».

Rīgas pilsētas 34. biblioteka arī tehnikas literatūras propa-

gandu saista ar skolā izņemamo vielu. Bibliotēkas darbinieki sastādījuši 3 literatūras sarakstus pēc praktisko darbu programmām «Palīgs tavai politehniskajai apmācībai». Meitenēm sastādīts ieteicamās literatūras saraksts «Sūsim pašas». Audzināšanas stundās nolasīti tehnikas literatūras apskati par reaktīvo tehniku, elektrotehniku, sakaru tehniku, transportu u. c.

Arī citām bibliotēkām tehnikas literatūras propaganda jāsaista ar skolēnu ražošanas apmācībām un praktisko darbu.

Tikai dažas bibliotēkas organizējušas pasākumus **lauksaimniecības literatūras propagandai**.

Tā Alūksnes pils. bērnu bibliotēkā iekārtotas izstādes «Ko lasīt jaunajam lopkopim», «Ko lasīt jaunajam laukkopim». Cēsu rajona bērnu bibliotēkā izlikta izstāde «Kā pavadīsim brīvdienas» ar nodaļām «Tevi gaida dārzs un lauks» un «Pie pilēniem un cālēniem».

Jaunpiebalgas ciemata bērnu bibliotēkā izgatavots plakāts «Mūsu vasaras darbs dzimtajā kolhozā», kur atzīmēts, cik izstrādes dienu katras skolas skolēni nopelnījuši. Otrs plakāts vēsta, cik katras skolas skolēni apņēmušies izaudzēt cukurbietes.

Siguldas bērnu bibliotēkā izliktas izstādes «Dārzāji jākopj rūpīgi» un «Audzēsim trušus».

Tas, ka bibliotēkas lauksaimniecības literatūras propagandai pievērsušās mazāk, pa daļai izskaidrojams ar to, ka latviešu valodā maz lauksaimniecības grāmatu bērniem. Tādēļ bibliotēkām vairāk jāizmanto Ž. Līņa grāmata «Ziedi, mūsu zeme». R., LVI, 1962. 48 lpp. un V. Lejiņa grāmata «Tevi gaida dārzs un lauks». R., LVI, 1962. 72 lpp., kas iznākušas sērijā «Pirmās...» un «Otrās pakāpes pionieriem», kā arī raksti no žurnāliem un avīzēm.

Daudz masu pasākumu sarīkots **dailliteratūras propagandai**. Gandrīz visās bibliotēkās organizēti rakstnieku daiļradei (A. Puškinam, J. Rainim, A. Upītim, L. Paeglem, A. Gaidaram, S. Maršakam u. c.) veltīti literāri vakari, bērnu rīti un konkursi.

Jēkabpils raj. bērnu bibliotēkā noticis literārs karnevāls, Kuldīgas bērnu bibliotēkā — neklātienes konkurss «Padomā, atbildi», kas tika organizēts sakarā ar krievu kultūras nedēļu.

Lai sekmētu bērnu **estētisko audzināšanu**, bibliotēkas sarīkojušas dažādus pasākumus mākslas grāmatu propagandai. Tā Liepājas pils. 2. bērnu bibliotēka, gatavojoties krievu kultūras

nedēļai, pārrunas par krievu rakstnieku darbiem papildināja, demonstrējot lielo krievu gleznotāju darbu reprodukcijas.

Jelgavas bērnu biblioteka reizi ceturksnī rīko muzikas vakarus, Rēzeknes bērnu bibliotēkā noticis bērnu rīts «Parunāsim par mākslu», veltīts gleznotājam V. Perovam. Alūksnes bērnu bibliotēkā izkeltas vairākas izstādes par tēlotāju mākslu un muziku. Rīgas pilsētas 34. bibliotēka iepazīstināja 32. astoņgadīgās skolas skolēnus ar kino vēsturi, filmu uzņemšanu, izcilo aktieru darbu. Vairākas bibliotēkas iekārtojušas izstādes «Pionieri tēlotājā mākslā».

Kaut arī bibliotēkās sarīkoti daži pasākumi bērnu estētiskajā audzināšanā, tomēr šajā jomā vēl daudz jāstrādā, vairāk jāsadarbojas ar novadu pētniecības muzejiem, lietišķās mākslas un muzikas vidusskolām, kultūras universitātēm. Vairāk jāizmanto diafilmās, diapozitīvi un skaņu plātes. Bibliotēkas var organizēt tikšanos ar māksliniekiem novadniekiem.

Iedarbīgākai literatūras propagandai bibliotēkas meklē arvien **jaunas darba formas**. Lai pirms pasākuma ieinteresētu par grāmatām iespējami vairāk jaunākā klašu skolēnu, Ilūkstes, Maītas u. c. bibliotēkas organizējušas bērnu sarakstīšanos ar grāmatu varoņiem. Aknīstes bērnu bibliotēka literatūras propagandai ar labām sekmēm izmanto gaismas avīzes. Grobiņas un Zilupes bērnu bibliotēkās notiek jauno grāmatu dienas. Šajās dienās tiek izkeltas jaunākās literatūras izstādes, nolasīti apskati, jaunākā vecuma bērniem grāmatas lasa priekšā. Liepājas 1. bērnu bibliotēka sarīkojusi neklātienes lasītāju konferenci par A. Dripes grāmatu «Črtri ceturkšņi» un A. Kužņecovas «Komjaunieša goda vārds», Liepājas 2. bibliotēka noorganizējusi neklātienes konferenci par tematu «Biedriskums, draudzība un mīlestība A. Gaidara darbs». Tajās piedalījās 400 skolēnu.

Tomēr masu pasākumi pagaidām vēl nepietiekami cieši saistīti ar individuālo lasīšanas vadību. Ikvienam masu pasākumam jābūt liela iepriekšēja individuālā darba nobeigumam, rezumējumam.

Bibliotēkas vēl nepietiekoši analizē masu pasākumu iedarbīgumu. Tikai nedaudzas bibliotēkas atskaitēs uzrāda, cik grāmatu izsniegts par pasākuma tematu, cik jaunu lasītāju pasākuma laikā iesaistīts bibliotēkā, cik aktīvi bērni tajā piedalījušies, kādas jaunas zināšanas un iemaņas tas bērniem devis, kā uzlabojusies disciplīna un sekmes.

Vēl arvien bibliotēkas neatzīmē izsniegumu no izstādēm, kā arī neanalizē pasākumu rezultātus.

1962. gadā republikas bērnu biblioteku fondos kopskaitā bija 1.326,4 tūkstoši bibliotekāro vienību. Gada laikā iegādāts 126 tūkstoši vienību.

Arī 1962. gadā bibliotekas turpināja no fondiem izņemt novecojušo un bērnu bibliotekām neatbilstošo literatūru, kā arī dubletus. Madonas, Valmieras, Jelgavas pilsētas un citas bērnu bibliotekas nodevušas savām bibliotekām neatbilstošos fondus ciemu un pilsētu bibliotekām, bet dubletus — skolu bibliotekām.

Fondu labāku izmantošanu veicinājusi arī to nodošana lasītāju brīvai pieejai. Republikas bērnu biblioteku lielākajā daļā ir organizēta brīvā pieeja grāmatām. Arī 1962. g. vairākas bibliotekas pārgājušas jaunās telpās un savus fondus nodevušas brīvai pieejai.

Tā 1962. g. brīvo pieeju organizējusi Jēkabpils pilsētas bērnu biblioteka. Grāmatas sakārtotas pa lasītāju vecuma grupām, atsevišķā plauktā izdalītas grāmatas, kas skolas programmās ieteiktās ārpusklases lasīšanai.

Arī Jēkabpils rajona bērnu bibliotekā iekārtota brīva pieeja. Lai pievērstu lasītāju uzmanību sabiedriski politiskajām un populāri zinātniskajām grāmatām, plauktu daļēni ir ilustrēti. Atsevišķi izdalīta literatūra par tematiem: «Ļeņins daiļliteratūrā», «Septiņjūdžu soļiem», «Proti saimniekot» u. c. Izgatavoti plakāti par to, kā izraudzīt grāmatas no brīvās pieejas plauktiem. 1962. g. arī visās citās Jēkabpils rajona bērnu bibliotekās, izņemot Pļaviņu pilsētas biblioteku, ir ieviesta brīva pieeja.

1962. g. uz brīvo pieeju fondiem pārgāja Jaunjelgavas bērnu biblioteka. Vismazākajiem lasītājiem te iekārtots grāmatu stūrītis «Šurp visi, kas lasīt prot.»

Brīva pieeja grāmatām pieradina mazos lasītājus orientēties bibliotekas fonda izvietojumā, patstāvīgi izraudzīties literatūru, apgūt iemaņas darbā ar grāmatu, kas būs nepieciešamas turpmākajā dzīvē. Tādēļ ikvienai bibliotekai, kur vien telpas ir, jāorganizē lasītāju brīva pieeja fondiem, bet bibliotekām, kas atrodas šaurās telpās, jāiekārto daļēji brīva pieeja grāmatām vai arī atsevišķi tematiski plaukti.

Kaut gan bibliotekas ir rūpējušās, lai fondi apgrozītos pēc iespējas vairāk, tomēr vidējā fondu apgrozība, salīdzinot ar 1961. gadu, 1962. gadā ir nedaudz mazāka:

1961. gadā — 2,21

1962. „ — 2,17

Atsevišķās bērnu bibliotekās tā ir vēl zemāka (piemēram, Jaunpiebalgas — 0,61, Rūjienas — 0,76, Viļānu — 0,90). Tas norāda, ka rūpīgi jāanalizē fondu sastāvs, jāizņem novecojuši un bibliotekai nepiemērota literatūra, kā arī jāieteic lasītājiem labas un vērtīgas grāmatas, kas kaut kādu iemeslu dēļ līdz šim maz lasītas.

Biblioteku darbinieki savās atskaitēs tikai nedaudz pieskārušies **darbam ar katalogiem**. Tomēr katalogu organizācijā ir vēl daudz trūkumu: tajos netiek savlaicīgi ievietotas jaunākās literatūras kartītes, ne vienmēr tiek izņemti no kataloga to grāmatu apraksti, kuras norakstītas kā novecojušas (piemēram, Kokneses ciemata bērnu bibliotekā). Atsevišķās bibliotekās pat viena daļa fonda katalogos nav atspoguļota. Biblioteku darbinieki (Jēkabpils raj., Elejas u. c.) uzskata, ka brīvas pieejas apstākļos katalogi it kā zaudē nozīmi, lasītāji tos mazāk izmanto. Šāds uzskats nav pareizs, jo sistemātiskais katalogs dod pilnīgu fondu atspoguļojumu, turpretī plauktos nekad nav atrodamas visas grāmatas, jo daļa vienmēr ir pie lasītājiem. Bibliotekas izmanto anotētās iespīestās kartītes. Anotācijas atklāj grāmatu saturu, norāda, kāda vecuma lasītājam tā domāta, ko nevar noskaidrot, samērā pavisām iepazīstoties ar grāmatu pie plaukta. Papildapraksti palīdz atrast grāmatas, kas klasificētas radniecīgajā nodaļā. Brīvas pieejas apstākļos katalogu nozīme nemazinās. Bibliotekāriem jāmaca lasītāji izmantot katalogus, izraugot literatūru.

Bērnu bibliotekas organizē dažādas tematiskas kartotekas par aktuāliem jautājumiem, recenziju kartotekas, kā arī kartotekas jaunākā skolas vecuma bērniem. Daudzās bērnu bibliotekās (Madonas, Krāslavas raj., Apes pils. u. c.) ir kartotekas par Ļeņinu, par pionieru organizāciju, komunisma celtniecību, lidojumiem kosmosā u. c. jautājumiem. Cesvaines bērnu bibliotekā ir kartoteka «Kuba Latvijas PSR presē», «Divas pasaules, divas sistēmas, divas bērniecības», kā arī zinātniski ateistiskās literatūras kartoteka.

Ļoti nepieciešamu kartoteku «Ko lasīt 5.—8. klašu skolēniem botānikā, fizikā, ķīmijā u. c. priekšmetos» sastādījuši Ludzas raj. bērnu biblioteka. Šādai kartotekai jābūt ikvienā bērnu bibliotekā.

Tomēr kartotekas bieži vien tiek sastādītas, bet netiek sistemātiski papildinātas ar jauno literatūru un tādēļ zaudē nozīmi.

Biblioteku darbinieki sastādījuši arī daudzus ieteicamās lite-

ratūras sarakstus. Te jāmiņ literatūras programās ievietotie ārpusklases lasīšanai ieteiktās literatūras saraksti, kuriem jābūt ikvienā bērnu bibliotēkā.

Apes bērnu bibliotēkā sastādīti literatūras saraksti «Ko lasīt par tehniku», «Jaunais fiziķis», lasīšanas plāni «Pazīsti savu dzimteni», «Ko lasīt par pionieru organizācijas vēsturi», Liepājas 2. bibliotēkā ir literatūras saraksti «Ko lasīt 1., 2., 3. pakāpes pionieriem». Daudzas bibliotēkas iekārtojušas avižu izgriezumus mapes. Jāievēro, ka arī saraksti un izgriezumus mapes sistemātiski jāpapildina ar jauno literatūru.

Bibliotēku darbinieki vēl nepietiekami propagandē LPSR Valsts bibliotēkas un citu bibliotēku ieteicamās literatūras rādītājus un uzziņu literatūru lasītāju vidū. Daudzās lasītavās vēl joprojām nav iekārtoti bibliogrāfiskās un uzziņu literatūras stūrīši, maz notiek individuālās pārrunas par šo materiālu izmantošanu.

Vēl arvien netiek veikts sistemātisks darbs lasīšanas kultūras izkopšanā. Tikai atsevišķās bibliotēkās notikušas pārrunas par lasīšanas kultūru. Rīgas pils 34. bērnu bibliotēkā notiek individuālās pārrunas par lasīšanas kultūru. Kolektīvas pārrunas «Iemācies lasīt grāmatu» rīkotas 3. klases skolēniem. Arī 6. klases skolēniem notikušas līdzīgas pārrunas.

Bibliotēkā iekārtots stends «Iemācies patstāvīgi izvēlēties grāmatu un pareizi to lasīt». Stendā izvietoti ieteicamās literatūras rādītāji, metodiski materiāli par to, kā strādāt ar grāmatu.

Vairākas pārrunas par bērnu enciklopēdiju un citu uzziņu materiālu lietošanu organizējusi Rīgas pilsētas 33. bērnu bibliotēka.

Līdzīgas pārrunas notikušas arī Salacgrīvas un Aknīstes bērnu bibliotēkā. Kuldīgas bērnu bibliotēkā notikušas pārrunas par grāmatu ilustrācijām.

Tomēr sistemātiskas bibliotēkārās stundas visās klasēs pēc programmas, kas ievietota krājumā «Materiāli bērnu un skolu bibliotēkām» (R., 1961, 41.—46. lpp.), nav organizējusi neviena bērnu bibliotēka.

Liela palīdzību bibliotēkām sniedz aktīvistu jaunie grāmatu draugi, pionieri instruktori, kas darbojas visās bibliotēkās. Viņi palīdz katalogizēt un labot grāmatas, apkalpot lasītājus, aktīvi piedalās masu pasākumu organizēšanā. Daudzās bibliotēkās darbojas bibliotēku sakarnieki. Katrā klasē ir savs sakarnieks, kas noskaidro, kuri no skolēniem vēl nelasa bibliotēkās, palīdz

jaunatnes rajona komiteju, rajona pionieru padomi, pionieru namu.

Tā Jēkabpils rajona bērnu bibliotekai ir ciešs kontakts ne vien ar skolām, bet arī ar pionieru namu. Biblioteku aktīvistī piedalās pionieru vadītāju un pionieru aktīva semināros, nolasa lekcijas par darbu ar grāmatu un literatūras apskatus. Pionieru nama vadītāja savukārt palīdz bērnu bibliotekai bērnu un skolas bibliotekāru semināru organizēšanā.

Labi ar rajona Tautas izglītības nodaļu un rajona pionieru padomi sadarbojas Saldus pils. bērnu biblioteka, kas sniedz metodisko palīdzību skolu bibliotekām un kopā ar tām organizē dažādus pasākumus.

Roku rokā ar skolu savu darbu veic Dundagas ciemata bērnu biblioteka. Bibliotekas darbinieki piedalās pedagoģiskajās sēdēs, ziņo tajās par bibliotekas darbu. Skolotāji savukārt ir bērnu bibliotekas lasītāji, bieži ierodas bibliotekā; interesējas par to, ko skolēni lasa, kā uzvedas bibliotekā, aktīvi piedalās bibliotekas pasākumos. Skola bibliotekai daudz palīdz arī praktiski. Zīmēšanas pulciņa dalībnieki skolotāja vadībā palīdz uzskates aģitācijas veidošanā. Praktisko darbu stundās skolēni pagatavoja bibliotekai katalogu kastītes, plauktiņus, logu aizkaru listes.

Turpretī Subates bērnu bibliotekas vadītāja pati atskaitē atzīstas, ka biblioteka organizējusi maz masu pasākumu, jo nevarot sadarboties ar skolām. Masu darbs nesekmējas bibliotekām, kur sadarbība ar skolām nav panākta, jo atbildīgo jaunās paaudzes audzināšanas darbu var labi veikt tikai kopīgiem spēkiem.

Liela nozīme bērnu biblioteku darbā ir **telpām**. 1962. gadā vairākas bērnu bibliotekas (Jēkabpils, Viesītes, Zilupes, Strenču pilsētas, Daugavpils pils. 2., Tukuma, Dobeles raj.) bibliotekas pārgājušas uz jaunām, plašākām telpām. Paplašinātas arī Dundagas ciema bērnu bibliotekas telpas. Tomēr daudzas bērnu bibliotekas vēl arvien strādā nepiemērotās, ļoti šaurās telpās, kas traucē lasītāju apkalpošanu. Ļoti mazas telpas ir Rēzeknes pils. bērnu bibliotekai (50 m²), šī biblioteka apkalpo 1204 lasītājus. Tā kā bibliotekā ir 24.430 grāmatu, tad tās aizņem gandrīz visu telpu un arī tad fondu nav iespējams kārtīgi izvietot. Lasītāju rīcībā ir maz vietas, tādēļ bibliotekai jāierobežo lasītāju apkalpošana, dienā izsniedzot grāmatas tikai dažām klasēm, pēc īpaša grafika.

Nepiemērotas telpas ir arī Jūrmalas pilsētas 2., Saulkrastu ciemata bērnu bibliotēkai u. c. Talsu rajonā Kultūras nama remonta dēļ bērnu bibliotēku pārcēla uz neapkurināmu ļoti mazu istabiņu, kur nebija iespējams apkalpot lasītājus. Kaut gan vairākkārt tika lemts par jaunu telpu ierādīšanu bibliotēkai, tomēr 1962. gadā jautājums netika atrisināts. Bibliotēkas bijušās vadītājas Pāvuliņas vainas dēļ bērnu bibliotēkā vispār nekas netika darīts, bibliotēka nesadarbojās ar skolām, nesniedza metodisku palīdzību ciemu bibliotēkām, neorganizēja masu pasākumus.

PRIEKŠLIKUMI DARBA UZLABOŠANAI

1963./64. mācību gadā bērnu un skolu bibliotēkām sava darba pamatā jāliek PSKP XXII kongresa un PSKP CK jūnija plēnuma lēmumi. Tām jāaudzina skolēni padomju tradīciju garā ar Ņeņina dzīves paraugu.

1. Jaunajā mācību gadā panākt, lai it visi agrāk bibliotēkās iesaistītie skolēni lasītu sistemātiski un vispusīgi, kā arī iesaistīt par lasītājiem visus pārējos skolēnus.

2. Turpināt un padziļināt individuālo lasīšanas vadību. Ievērot, ka arī ikvienam lielākam masu pasākumam jābūt iepriekšējā individuāla darba rezultātam.

3. Vēl plašāk iesaistīt bibliotēkas darbā sabiedrību. Ikvienai bibliotēkai sagatavot bibliotekāru sabiedriskos vietniekus un konsultantus pie brīvās pieejas plauktiem.

4. Visus pasākumus veikt, cieši sadarbojoties ne vien ar skolām, bet arī ar komjaunatnes rajona komiteju un rajona pionieru padomi.

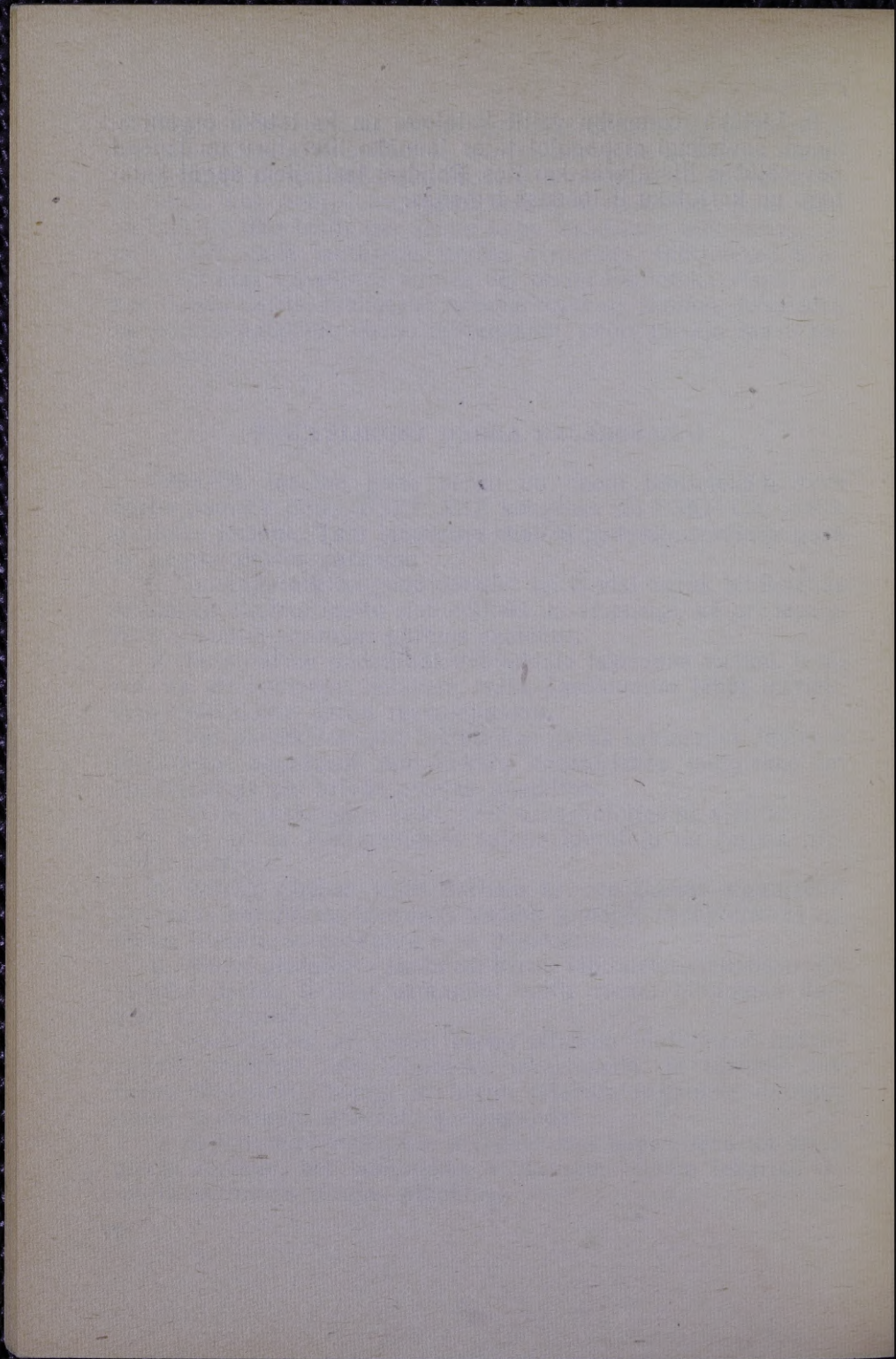
5. Vairāk vērības veltīt darbam ar vecākiem, organizējot pārrunas par bērnu lasīšanas vadību ģimenē, pedagoģiskās un bērnu literatūras apskatus u. c. pasākumus.

6. Aktīvi piedalīties skolu un bērnu bibliotēku metodisko apvienību darbā, lielāku uzmanību veltīt ciemu bibliotēku darbam ar bērniem.

7. Sadarboties ar visām bērnu istabām bibliotēkas mikro-rajonā. Palīdzēt tām bibliotēku iekārtošanā, ja tuvumā nav bērnu bibliotēku, kopīgi ar bērnu istabām organizēt dažādus masu pasākumus grāmatu propagandai.

8. Ikvienā bibliotēkā, kur ir piemērotas telpas, iekārtot brīvo pieeju fondam, bet bibliotēkās ar šaurām telpām iekārtot tematiskus brīvās pieejas plauktus.

9. Lielāku uzmanību veltīt katalogu un kartoteku organizēšanai, savlaicīgi atspoguļot tajos jaunāko literatūru un izņemt novecojušās literatūras kartītes. Palīdzēt lasītājiem apgūt katalogu un kartoteku lietošanas iemaņas.

IV. KADRI. METODISKAIS DARBS UN KVALIFIKĀCIJAS CELSANAS PASĀKUMI

Ar katru gadu bibliotekāra darbs kļūst sarežģītāks un prasa dziļas profesionālas un vispārīgas zināšanas. Gandrīz visi biblioteku darbinieki centās papildināt savas zināšanas politpulkciņos vai arī tautas universitātēs. Daļa mācījās neklātienē Rīgas kultūras darbinieku tehnikumā un LPSR Valsts universitātes biblioteku nodaļā.

1962. gadā par labu lasītāju apkalpošanu un literatūras propagandu 18 masu bibliotekām tika piešķirts teicama darba bibliotekas nosaukums:

Rīgas pils. 1. (Centrālajai) bibliotekai	(vad. A. Daugaviete)
Rīgas pils. 3.	„ (vad. A. Treijere)
Saldus rajona	„ (vad. E. Anapārte)
Ogres raj. Ķeguma strādn. ciemata	„ (vad. Sirmā)
Liepājas pils. 1. bērnu	„ (vad. E. Jansone)
Rīgas pils. 11.	„ (vad. S. Stepanova)
Rīgas raj. Baldones strādn. ciemata bērnu	„ (vad. A. Lanka)
Saldus pils. bērnu	„ (vad. D. Vanaga)
Gulbenes raj. Jaunlaicenes ciema 2.	„ (vad. Kalekaure)
Balvu raj. Vectilžas ciema	„ (vad. Zelča)
Balvu raj. Susāju ciema	„ (vad. Bratuškina)

Cēsu raj. Kūduma ciema Stalbes	„	(vad. Pumpura)
Dobeles raj. Bērzes ciema	„	(vad. Dimsone)
Dobeles raj. Bikstu ciema	„	(vad. H. Piķe)
Madonas raj. Lubānas ciema Indrānu	„	(vad. Konone)
Saldus raj. Jaunlutriņu ciema Ošenieku	„	(vad. Grasbergs)
Tukuma raj. Tumes ciema	„	(vad. Štrause)
Valkas raj. Apes pils.	„	(vad. Tempa)

Tomēr, salīdzinot ar 1961. gadu, kadru stāvoklis republikā nav uzlabojies. No 1557 biblioteku darbiniekiem tikai 30 ir augstākā speciālā izglītība, bet 389 — vidējā speciālā izglītība. Bibliotekās strādā 186 darbinieki, kam nav pabeigtas vidējās izglītības. No šiem skaitļiem redzams, ka bibliotekām ļoti trūkst kvalificētu darbinieku speciālistu. Dažu biblioteku darbu ļoti traucē biežā kadru maiņa. Tā Kuldīgas rajona Rumbas ciema I bibliotekā 1962. gadā mainījušies 4 bibliotekas vadītāji. Sakarā ar to biblioteka strādāja ar lieliem pārtraukumiem. Arī Kuldīgas rajona Rumbas ciema II biblioteka 2 mēnešus bija slēgta vadītāju maiņas dēļ.

Līdzīgi fakti ir arī citos rajonos. Bauskas rajona Mežotnes ciema bibliotekā gada laikā mainījušies 3 bibliotekāri. Darba rādītāji pazeminājušies arī tad, kad bibliotekas bijušas slēgtas sakarā ar to, ka vadītāji apmeklējuši kvalifikācijas celšanas kursus, bijuši mācību atvaļinājumos. Turpmāk jā rūpējas, lai šādos gadījumos darbotos sabiedriskie bibliotekāri. Atsevišķās vietās bibliotekārus atrauj no darba, uzdodot citus pienākumus un negādājot vietniekus. Piemēram, Cēsu raj. Priekuļu ciema bibliotekai samazinājušies rādītāji sakarā ar to, ka bibliotekāre visu gadu aizstāja ciema padomes sekretāri.

Mūsu republikas rajonu bibliotekas sniedz **metodisku palīdzību pilsētu, strādnieku ciematu un ciemu bibliotekām**. 1962. gadā metodiskajā darbā piedalījās ne tikai rajona bibliotekas, bet arī pilsētu un pat dažas labākās ciemu bibliotekas. 1962. g. 1. septembrī tika izveidota Rīgas Centrālā biblioteka, kas uzņemas pārējo Rīgas biblioteku metodisko vadību. Jūrmalā šos pienākumus sāka veikt 2. biblioteka, Liepājā tas uzdots Zinātniskajai bibliotekai. Daugavpils zinātniskā biblioteka vadīja lasītāju iesaistīšanas darbu visā pilsētā, sniedza konsultācijas par bibliotekārā darba jautājumiem arī citu sistēmu bibliotekām.

pārbaudīja to darbu un kopīgi ar pilsētas kultūras nodaļu organizēja pilsētas bibliotekāriem kvalifikācijas celšanas seminārus. Citas Daugavpils pilsētas bibliotēkas sniedz metodisku palīdzību citu sistēmu bibliotēkām un šefības kārtā arī dažām ciemu bibliotēkām. Tā Daugavpils 4. bibliotēka palīdz autoremontu rūpnīcas bibliotēkai, pilsētas sabiedriskajai bibliotēkai, 7. un 4. vidusskolas bibliotēkām un gada laikā 3 reizes izbraukusi uz Maļinovkas ciema bibliotēku. Daugavpils 3. bibliotēka praktiski palīdz Motovelokēžu rūpnīcas bibliotēkai.

Ciņu bibliotēkām palīdz arī citu pilsētu bibliotēkas. Piemēram, Jēkabpils rajona Pļaviņu pils. 2. bibliotēka sadarbojas ar Staburaga ciema bibliotēku: analizē bibliotēkas darbu, norāda, kā novērst trūkumus. Izbraukuma laikā Pļaviņu 2. bibliotēkas darbinieki iekārtoja izstādes «Lauksaimniecības kāpināšana — visas tautas uzdevums» un «PSKP XXII kongress», kā arī parādīja, kā izgatavot vienkāršus burtus lozungiem.

Liepājas rajonā arī labākās ciema bibliotēkas uzņēmušās šefību par tuvākajām kaimiņu ciņu bibliotēkām: Gaviezes ciema bibliotēka palīdz Virgas ciema bibliotēkai, bet Tadaikņu ciema bibliotēka — Tašu ciema Aisteres, Bunkas un Tašu ciema bibliotēkām. Visas ciņu bibliotēkas savukārt ir metodiskie centri arodbiedrību un skolu bibliotēkām, kas atrodas ciemā.

Tomēr vairākas bibliotēkas metodiskajā darbā vēl pasīvas. Tā tas ir Dobeles, Valmieras un citos rajonos. Lai aktivizētu metodiskos centrus, rajonu bibliotēkām jāplāno metodiskais darbs un jāseko tā izpildei.

1962. gadā metodiskajā darbā galvenā uzmanība tika veltīta katras ģimenes iesaistīšanai par lasītājiem, PSKP XXII kongresa materiālu propagandai, kā arī aktuālās sabiedriski politiskās, dabzinātņu un lauksaimniecības literatūras popularizēšanai. Šos jautājumus izskatīja semināros, apspriedēs un izbraucot tieši uz bibliotēkām.

Reizi divos mēnešos rajona kultūras nodaļas organizē kultūras darbinieku kvalifikācijas celšanas seminārus, kas ilgst 1—3 dienas. Bibliotekāri sava darba jautājumus izskata bibliotekāra darba sekcijā.

Semināros apspriež svarīgākos un aktuālākos darba jautājumus, sniedz konsultācijas, organizē masu pasākumus, kā arī izbraukumus uz atsevišķām bibliotēkām. Rīgas pilsētas Kultūras pārvalde organizē seminārus, kuros nodarbības notiek diferencēti: bibliotēku vadītājiem, abonementa un lasītavu vadītājiem. Semināra laikā bibliotēku darbinieki piedalās kādā masu pasākumā, pēc tam kopīgi to novērtē. Jūrmalas pilsētas bibliotēku

darbinieki savstarpēji cenšas piedalīties masu pasākumos un iztīrā tos kārtējā seminārā. Tā biedriska kritika palīdz novērst kļūdas un uzlabot masu pasākumus. Cēsu rajona biblioteka (vad. L. Mazarēviča) kopīgi ar rajona kultūras nodaļu katru ceturksni pārbauda visas bibliotēkas. Pēc pārbaudes bibliotēkas organizē 3 dienu semināru, kurā apspriež rezultātus un uzvarētājai bibliotēkai pasniedz ceļojošo vimpeli. Bez 3 dienu semināriem rajona bibliotēka organizē seminārus, kuri notiek kādā ciema bibliotēkā. Semināra dalībnieki sīki analizē bibliotēkas darbu, pārbauda dokumentāciju, grāmatu fonda kārtojumu, apstrādi, uzskates aģitāciju u. c. Šādi semināri stimulē bibliotēku darbu. Gulbenes rajona Alūksnes pils. bibliotēka (bij. Alūksnes raj. bibliotēka) semināra laikā organizē izbraukumus uz labākajām ciemu bibliotēkām, lai apmainītos pieredzē.

Atsevišķi rajoni pieredzes apmaiņas nolūkā semināros praktizē izbraukumus uz kaimiņu rajoniem. Tā Gulbenes rajona bibliotekāri apmeklēja Cēsu, Alūksnes un Balvu rajonu bibliotēkas un guva daudz jaunu un vērtīgu ierosinājumu darbam, bet bijušā Ilūkstes rajona bibliotēkām bija kopīgs seminārs ar Lietuvas PSR Zarasai rajona bibliotēkām. Bibliotēku darbinieki iepazīnās ar savu kaimiņu darbu un apguva viņu pieredzi.

Rajonu bibliotēkas semināros cenšas iesaistīt arī pārējo sistēmu bibliotēku darbiniekus, paziņojot par semināru, tā programmu un uzaicinot tos. Pagaidām gan šis darbs vēl nav izvērst.

Vairums bibliotēku sapratušas semināru nozīmi bibliotēku darba uzlabošanā un cenšas tos organizēt satura ziņā dziļus un bagātus. Vērtīgus seminārus organizē Rīgas, Madonas, Cēsu, Jēkabpils, Liepājas u. c. rajonos.

Tomēr atsevišķos rajonos semināru nodarbības bibliotēku sekcijā organizē ļoti formāli, bez izdomas. Tajos netiek apskatīti nozīmīgākie un aktuālākie jautājumi. Tā Preiļu rajonā 1962. gada 3 pirmajos ceturkšņos semināros bibliotēku sekcijai tika veltītas tikai 2 stundas. Bijušajā Siguldas rajonā 1962. gada oktobra seminārā bija nodarbība bibliogrāfisko apskatu sastādīšanā, bet tā ilga tikai dažas minūtes. Semināros reti notiek praktiskās nodarbības, ne vienmēr dalībniekiem uzdod mājas uzdevumus, atsevišķos gadījumos tie netiek pārbaudīti.

Latvijas PSR Kultūras ministrijas kursu bāze 1962. gadā organizēja 1 mēneša kursus rajonu bibliotēku vadītājiem un 2 mēnešu kursus ciemu bibliotēku vadītājiem. Kursus beidza 34 rajonu bibliotēku vadītāji un 95 ciemu bibliotēku vadītāji.

Biblioteku darbinieki klausījās lekcijas par biblioteku propagandu un lasītāju iesaistišanu, metodisko darbu, masu darbu, par alfabētiskā un sistemātiskā kataloga organizēšanu u. c. jautājumiem.

Rīgas pilsētas bibliotekāriem noorganizēti svešvalodu kursi. Vācu valodu tajos apgūst 26 biblioteku darbinieki, bet angļu valodu — 24.

Viena no iedarbīgākajām metodiskās palīdzības sniegšanas formām ir **biblioteku apmeklējumi**. Izbraukumos biblioteku darbinieki iepazīstas ar biblioteku, sniedz konsultācijas, redīgē katalogus u. c. Vairāk nekā 130 reizes uz ciemu bibliotekām izbraukuši Limbažu pilsētas bibliotēkas darbinieki un snieguši bibliotekāriem praktisku palīdzību. Liepājas rajona bibliotēkas darbinieki apmeklēja katru ciema biblioteku 2—3 reizes gadā, sliktākajās iegriežas pat biežāk. Cēsu rajona bibliotēkas darbinieki piedalījušies 8 ciemu padomju sēdēs, kurās izskatīts ciema bibliotēku darbs, kā arī palīdzējuši noorganizēt Mazstraupes ciema bibliotēkā lasītāju konferenci, kur nolasījuši galveno referātu un vadījuši norises gaitu. Tāpat rajona bibliotēku darbinieki palīdzējuši noorganizēt masu pasākumus Taurenes ciema bibliotēkā un Mazstraupes ciema Rozulas bibliotēkā.

Labākās bibliotēkas praktizē uzdoto uzdevumu kontroles braucienus (Liepājas rajona bibliotēka). Šādas pārbaudes disciplinē bibliotēku darbiniekus un liek tiem izlabot novērotās kļūdas.

Pretstatā bibliotekām, kas ir īsti sava rajona metodiskie centri, vēl ir tādas bibliotēkas, kas praktiski nepalīdz pārējām bibliotekām, reti izbrauc uz tām. Tā Valkas rajona bibliotēkas darbinieki gada laikā izbraukuši uz ciemu bibliotekām tikai 33 reizes. Ir vēl, diemžēl, arī tādi rajona bibliotēku darbinieki, kas, izbraukuši uz ciema bibliotēku, pavada tajā tikai pāris stundu, neiedziļinās darbā, sniedz tikai vispārīgus norādījumus. Šādiem pārbaudes braucieniem nav dziļākas nozīmes.

Bibliotēku darba iesācējiem rajona un lielākās pilsētu bibliotēkas organizē **praktikumus**, kas ilgst apmēram 1—2 nedēļas. Šādā praktikumā jaunais bibliotekārs iepazīstas ar bibliotēkāra darba pamatiem un rajona bibliotēkas darbinieki ievada viņu darbā. Taču vēl ir gadījumi, kad jaunie bibliotēku darbinieki netiek aicināti uz praktikumu rajona vai tuvākās pilsētas bibliotēkā. Šādi gadījumi jānovērš.

Neskatoties uz zināmiem panākumiem metodiskajā darbā, jāatzīmē, ka ne visi metodiskie centri praktiski palīdzējuši bib-

lioteku darbā. Rajona bibliotēkas nepietiekami pēta un apkopo sava rajona bibliotēku darba pieredzi, neievieš darbā pieredzi, kas aprakstīta metodiskajos krājumos. Nepieciešams palīdzēt bibliotēkām organizēt sistēmātisku un mērķtiecīgu visu nozaru literatūras propagandu. Ne visas bibliotēkas veic metodisko darbu sistēmātiski. Tā nepietiekamas kontroles dēļ Ludzas rajona bibliotēkās pasliktinājies darbs. Vāji metodiskie centri bija arī Daugavpils rajona bibliotēka un bijušā Viļānu rajona bibliotēka.

Bērnu bibliotēku uzdevums ir sniegt metodisko palīdzību skolu bibliotēkām un ciemu bibliotēkām darbā ar bērniem, aktīvi piedalīties skolu bibliotēkāju kvalifikācijas celšanā.

Darbu ar skolu bibliotēkām plaši izvērsusi Saldus pilsētas bērnu bibliotēka. Bibliotēka sistēmātiski rīko bērnu un skolu bibliotēku darbinieku seminārus (metodiskās apvienības), kuros pārrunā bibliotēku tuvākos uzdevumus, iepazīstina semināra dalībniekus ar LPSR Kultūras un LPSR Izglītības ministrijas, kā arī rajona Tautas izglītības un Kultūras nodaļu pavēlēm. Semināros analizē skolu bibliotēku darba plānus un atskaites, pārbaudes rezultātus, apmainās pieredzē, rīko praktiskas nodarbības bibliotēkas tehnikas apgūšanā. Bibliotēkas darbinieki kopā ar rajona Tautas izglītības nodaļas inspektoriem bieži izbrauc uz skolu bibliotēkām, sniedz skolu bibliotēku darbiniekiem konsultācijas. Veiktie pasākumi palīdzējuši uzlabot skolu bibliotēku darbu. Visās bibliotēkās realizēti bibliotēkārās apkalpošanas plāni, no 23 skolu bibliotēkām 15 skolās ir klasificētas visas grāmatas un iekārtoti sistēmātiskie katalogi, interesantāki un saturīgāki kļuvuši masu pasākumi. Skolu bibliotekāri cenšas ieteikt skolēniem ne vien daiļliteratūru, bet arī populāri zinātniskās grāmatas. Labs ir Brocēnu vidusskolas bibliotēkas darbs, kur pēc Jūrmalas pils 3. bibliotēkas parauga nodibināts jauno maršakiešu pulciņš, kā arī Cieceres internātskolas bibliotēkas darbs. Neapmierinoši vēl strādā Saldus pilsētas astoņgadīgo skolu bibliotēkas, kas ne vienmēr ievēro bērnu bibliotēkas darbinieku norādījumus.

Atzīmējams arī Kuldīgas raj. bērnu bibliotēkas (vad. E. Lukševica) metodiskais darbs. Tur labi darbojas bērnu un skolu bibliotēku metodiskā apvienība, sistēmātiski notiek bērnu un skolu bibliotēkāju semināri, tiek rīkotas ekskursijas uz labākajām bērnu un skolu bibliotēkām. Kuldīgas rajona bērnu bibliotēkas darbinieki bieži izbrauc uz rajona skolām, labi pārzina to darbu.

Rajona bibliotēkas darbinieki pavairojuši programmas bibliotēkāju instruktoru sagatavošanai un bibliotēkārājām stundām, kuras rajona Tautas izglītības nodaļas pedagogiskais kabinets izsūtīja skolām.

Aktivizējies Madonas pilsētas bērnu bibliotēkas metodiskais darbs. Bērnu un skolu bibliotēku metodisko apvienību vada bērnu bibliotēkas vadītāja V. Ozoliņa. Ik ceturksni notiek bibliotēku darbinieku semināri. Skolu bibliotēkas iesūta rajona bibliotēkai ceturkšņa atskaites un plānus. Atsevišķi plāni tika sastādīti arī krievu kultūras nedēļai. Bērnu bibliotēkas darbinieki analizē šos plānus. Lai palīdzētu skolu bibliotēkām labāk sagatavoties krievu kultūras nedēļai, bērnu bibliotēka izstrādāja īsus metodiskus norādījumus. Madonas rajonā darbojas pavisam četras bērnu bibliotēkas. Viss rajons sadalīts zonās, un ikviena bērnu bibliotēka atbild par savas zonas skolu bibliotēku darbu.

Tomēr vēl arvien vairākos rajonos un pilsētās regulāri nedarbojas bērnu un skolu bibliotēkāju apvienības. Par trūkumiem šai darbā jau aizrādīts Rīgas rajona Saulkrastu bērnu bibliotēkai. Tas pats sakāms par Valkas rajona bērnu bibliotēku.

Dažos rajonos, kur bērnu un skolu bibliotēkāju metodiskās apvienības vada skolas bibliotēkas pārzinis, bērnu bibliotēku vadītāji paliek pasīva novērotāja lomā. Tā tas bija Tukuma, Talsu u. c. rajonos.

Neapmierinošs ir Jelgavas pilsētas bērnu un skolu bibliotēkāju metodiskās apvienības darbs, kuru vada Jelgavas 1. vidusskolas bibliotēkas pārzinis Viksne.

1963./64. mācību gadā iniciatīva jāpārņem bērnu bibliotēkai, jo tai ir iespējams metodisko darbu un skolu bibliotēkāju kvalifikācijas celšanu organizēt labāk un interesantāk.

Toties Jēkabpils rajona un Ogres pilsētas bērnu bibliotēkas vadītājas I. Devjatņikova un A. Galindone aktīvi piedalās visos kvalifikācijas celšanas pasākumos. Kaut gan tur skolu bibliotēkāju metodiskās apvienības vada skolu bibliotēkāri.

Vēl arvien nepietiekamu vērību bērnu bibliotēkas velta ciemu bibliotēku darbam ar bērniem, aprobežojoties ar kādas lekcijas nolasīšanu kultūras darbinieku seminārā. Ne visur bērnu bibliotēku darbinieki ir panākuši, lai ciemu bibliotēkas rūpētos par visu skolēnu iesaistīšanu par lasītājiem. Bērnu bibliotēku darbinieki neanalizē ciemu bibliotēku atskaites un plānus, reti izbrauc uz bibliotēkām un sniedz metodisko palīdzību dažādu pasākumu organizēšanā bērniem. Pagaidām aktīvāk ar

ciemu bibliotekām strādā Ogrēs un Kuldīgas bērnu bibliotekas.

Apsveicama ir Kuldīgas rajona pieredze, kur jaunie ciemu biblioteku darbinieki praktikuma laikā vienu dienu strādā bērnu bibliotekā.

Arvien nozīmīgāka kļūst namu pārvalžu bērnu istabu loma skolēnu un pirmsskolas vecuma bērnu audzināšanā. Dažās bērnu istabās organizētas arī bibliotekas. Rīgas pils. 11. un Liepājas pils. 2. bērnu biblioteka labi sadarbojas ar bērnu istabām. Tomēr daudzas bērnu bibliotekas vēl nav noskaidrojušas, kur bibliotekas mikrorajonā ir bērnu istabas, nepalīdz bērnu istabu biblioteku iekārtošanā, nav izsniegušas tām pārvietojamās bibliotekas, neorganizē tur masu pasākumus grāmatu propagandai.

Lai uzlabotu biblioteku darbu, turpmāk jānovērš minētās nepilnības metodiskajā darbā, kā arī jāpastiprina ciemu un skolu biblioteku darba kontrole.

PIELIKUMI

Rajonu biblioteku darba rādītāji 1962. gadā

Nr. p. k.	Rajona biblioteka	Lasītāju sk. (tūkstošos)	fonds Grāmatu (tūkstošos)	Izsniegums (tūkstošos)	Izsniegums pa zinātņu nozarēm (tūkst.)					Lasāmība	Apgrozība
					1,2	5	9	63	Dailliteratūra		
					3,9						
1. Balvu . . .	1,1	18,0	36,7	3,6	1,4	3,7	1,8	20,2	33,4	9,0	
2. Bauskas . . .	1,0	28,2	26,4	2,5	0,7	1,2	0,3	16,8	26,4	0,93	
3. Cēsu	3,3	47,7	157,5	21,0	7,0	10,9	9,2	80,6	47,7	3,3	
4. Daugavpils	1,6	18,4	41,5	2,1	1,2	1,4	0,8	31,4	25,9	2,2	
5. Dobeles . .	2,0	22,0	57,4	6,7	2,4	3,5	4,3	36,5	28,7	2,6	
6. Gulbenes .	1,2	17,6	58,0	5,3	2,7	4,2	2,8	34,5	48,0	3,2	
7. Jēkabpils .	1,1	21,0	39,5	3,6	2,3	2,6	1,9	20,8	36,0	1,8	
8. Krāslavas .	2,3	25,0	47,4	3,1	0,7	1,0	1,3	33,3	20,6	1,9	
9. Kuldīgas .	1,6	21,1	42,0	2,5	1,0	2,5	0,7	27,8	26,2	2,0	
10. Liepājas . .	1,0	28,7	26,8	4,0	1,7	2,1	3,2	12,8	26,8	0,9	
11. Ludzas . . .	2,5	28,1	65,7	7,0	1,5	2,5	2,6	33,0	26,1	2,3	
12. Madonas . .	1,0	21,0	39,4	7,7	0,7	3,4	0,7	20,0	39,4	1,8	
13. Ogres	1,7	24,6	44,3	4,7	0,9	4,2	0,7	23,6	26,0	1,8	
14. Preiļu	1,0	22,1	25,0	2,0	0,4	1,3	0,5	15,4	25,0	1,1	
15. Rēzeknes . .	0,7	16,9	24,4	3,0	0,7	1,3	0,7	9,3	38,8	1,4	
(Malta)											
16. Rīgas	2,3	34,0	71,0	7,9	1,6	5,5	2,3	32,3	30,9	2,0	
17. Saldus	2,0	24,7	70,8	10,5	2,1	6,7	1,8	27,9	35,4	2,8	
18. Talsu	2,1	60,6	66,8	8,1	1,6	6,2	1,5	30,2	31,8	1,1	
19. Tukuma . . .	2,0	30,3	58,9	6,6	0,9	2,1	0,9	36,1	29,4	2,9	
20. Valkas	2,1	27,3	63,5	4,4	0,7	3,8	0,7	28,1	30,2	2,3	
21. Valmieras	2,8	57,2	91,9	11,3	2,9	6,8	2,4	50,4	32,8	1,6	

Ciemu bibliotēku darba rādītāji 1962. gadā

Nr. p. k.	Rajons	Ciemu bibliotēku skaits	Lasītāju skaits (tūkstošos)	Gramatņu fonds (tūkstošos)	Izsniegums (tūkstošos)	Izsniegums pa zinātnu nozarēm (tūkstošos)					Lasāmība	Aproziļa
						1,2 3,9	5	6	63	dabliite- ratūra		
1.	Balvu . . .	28	12,0	131,2	179	9,2	4,4	4,8	10,5	90,2	14,9	0,9
2.	Bauskas . . .	38	12,1	222,2	210,1	12,1	4,6	5,9	11,0	120,7	17,4	1,4
3.	Cēsu . . .	45	16,5	240,1	243,9	17,2	5,6	8,2	17,7	136,2	14,8	1,0
4.	Daugavpils . . .	51	19,0	275,9	372,4	20,4	6,8	9,7	17,4	203,0	19,6	1,3
5.	Dobele . . .	37	14,3	201,5	229,6	11,8	5,5	6,5	13,4	137,9	15,4	1,1
6.	Gulbenes . . .	42	13,2	233,4	280,4	18,2	7,2	9,9	21,5	148,4	21,2	1,2
7.	Jēkabpils . . .	41	12,2	206,8	217,3	11,6	4,8	5,4	13,0	123,7	17,8	1,1
8.	Krāslavas . . .	40	12,9	182,0	226,5	12,7	4,8	5,1	10,6	118,9	17,6	1,2
9.	Kuldīgas . . .	35	9,5	172,8	133,7	7,9	2,7	3,8	7,7	73,8	14,1	0,8
10.	Liepājas . . .	44	13,5	239,8	199,4	12,0	4,5	5,9	11,6	113,6	14,8	0,8
11.	Ludzas . . .	52	15,3	229,9	242,3	13,5	4,5	7,0	13,0	123,1	15,8	1,1
12.	Madonas . . .	39	9,8	206,0	163,1	9,3	3,1	4,3	9,1	94,3	16,7	0,8
13.	Ogres . . .	34	10,4	192,5	172,9	11,9	3,4	5,2	8,1	97,9	16,6	0,9
14.	Preiļu . . .	37	10,2	176,3	139,3	6,9	3,1	3,9	8,3	65,7	13,7	0,8
15.	Rēzeknes . . .	54	18,5	257,9	288,3	16,2	5,4	6,9	15,5	153,8	15,6	1,1
16.	Rīgas . . .	45	14,2	259,3	294,4	17,0	6,6	8,6	17,6	168,2	20,7	1,1
17.	Saldus . . .	24	8,2	124,5	124,8	8,3	3,0	4,7	6,6	66,4	15,2	1,0
18.	Talsu . . .	50	13,0	238,8	251,6	14,8	5,2	8,4	13,1	145,5	19,3	1,1
19.	Tukuma . . .	33	13,3	189,1	177,8	7,8	3,0	3,5	6,7	109,5	13,9	0,9
20.	Valkas . . .	31	9,2	178,1	147,3	9,7	3,2	4,4	9,1	85,4	16,1	1,0
21.	Valmieras . . .	58	14,8	309,0	238,2	14,5	5,3	7,0	15,6	139,1	16,2	0,8

Bērnu bibliotēku darba rādītāji 1962. gadā

Nr. p. k.	Rajona centrā esošās bērnu bibliotēkas	Lastajā skaitis	Gramatu fonds (tūkstošos)	Izsniegums (tūkstošos)	Izsniegums pa zinātnu nozarēm (tūkstošos)					Bērnu literatūra	Lasāmība	Apgrozība	Bērnu bibliotēku kopskaitis rajona
					1,2	3,9	5	6	7				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Balvu pilsētās	511	13,1	14,7	0,4	0,2	0,2	0,1	5,9	6,6	28,8	1,1	2
2.	Bauskas raj.	445	19,1	21,6	1,2	0,2	0,7	0,2	9,4	7,1	48,6	1,1	1
3.	Cēsu raj.	1466	20,7	42,8	1,6	1,0	1,7	0,6	13,2	10,9	29,2	2,0	2
4.	Daugavpils raj.	1084	7,2	24,4	0,8	0,7	1,8	0,6	13,8	3,9	22,5	3,3	4
5.	Dobeles raj.	633	15,6	25,4	0,5	0,2	0,2	0,06	17,4	5,9	40,2	1,6	3
6.	Guibenes pils.	711	14,0	30,4	1,9	0,7	1,2	0,5	14,8	8,8	42,8	2,1	2
7.	Jēkabpils raj.	1023	15,3	41,9	2,5	1,4	1,3	0,3	17,0	16,6	41,0	2,7	5
8.	Krāslavas raj.	1240	13,9	30,4	0,7	0,5	0,6	0,1	12,6	13,2	24,5	2,1	2
9.	Kuldīgas raj.	469	12,9	19,9	0,4	0,2	0,4	0,06	8,4	8,7	42,5	1,5	3
10.	Liepājas raj.	1370	22,8	87,6	6,1	2,5	3,4	0,3	33,2	28,7	63,9	3,8	3
11.	Ludzas pils.	854	14,8	24,8	1,5	0,4	0,4	0,2	6,2	14,9	29,0	1,6	4
12.	Madonas pils.	954	15,5	46,6	1,3	0,7	0,9	0,2	15,6	26,1	48,9	3,0	3
13.	Ogres raj.	635	16,2	21,1	0,7	0,3	0,8	0,07	10,1	7,9	33,2	1,3	2
14.	Preiļu pils.	512	14,5	13,1	0,2	0,2	0,4	0,08	4,6	7,2	25,6	0,9	3
15.	Maltas ciemata	rajona centrā bērnu bibliotēkas nav											
16.	Rīgas raj.	1222	15,5	40,8	3,0	1,1	2,5	0,7	9,1	12,5	33,3	2,6	1
17.	Saldus pils.	676	15,7	14,7	0,6	0,1	0,3	0,08	6,2	6,7	21,8	0,93	6
18.	Talsu pils.	1028	16,7	43,8	0,5	0,4	3,2	0,07	24,4	10,2	42,5	2,6	3
19.	Tukuma pils.												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
20.	Valkas raj.	"	552	17,6	36,1	1,2	0,3	0,7	0,08	18,9	4,6	65,4	2,0	4
21.	Valmieras raj.		658	15,8	26,1	0,6	0,3	0,2	0,08	20,1	3,6	39,7	1,6	6
Republikānisko pilsētu bērnu bibliotēkas														
Rīgas pilsētas														
11.		6205	53,4	172,5	18,8	4,7	12,8	0,5	67,0	34,3	27,8	3,2		
20.	"	2280	32,1	93,8	8,2	4,3	4,9	0,3	8,1	34,4	41,1	2,9		
31.	"	1513	26,5	80,3	6,4	3,6	5,6	0,1	19,1	24,4	53,7	3,0		
33.	"	2180	22,7	70,1	4,0	2,9	3,3	0,4	12,6	37,3	32,1	3,1		
34.	"	3071	38,3	123,2	13,3	5,2	8,4	0,4	47,0	20,8	40,1	3,2		
36.	"	1586	22,7	55,9	4,8	1,6	3,7	0,1	23,4	11,1	35,2	2,4		
37.	"	1502	22,4	31,3	2,9	0,9	2,2	0,1	3,6	11,9	20,8	1,3		
Daugavpils pils.														
1.		4951	31,8	177,8	2,2	1,5	5,5	0,8	84,9	70,8	35,8	5,6		
2.	"	1120	13,7	56,7	4,1	2,8	3,4	0,1	18,5	19,5	50,6	4,1		
Jelgavas pils.														
		1997	18,9	73,6	5,6	3,2	5,6	0,1	16,8	9,0	36,8	3,8		
Jūrmalas pils.														
1.		1517	28,2	71,9	5,3	2,2	2,9	0,8	20,0	26,6	47,4	2,5		
2.	"	795	13,3	35,2	2,8	1,0	1,3	0,1	11,0	15,5	44,2	2,6		
3.	"	678	16,3	33,5	2,1	0,6	1,2	0,1	9,4	15,6	49,4	2,0		
Liepājas pils.														
1.		3622	29,7	150,2	3,4	3,1	9,2	0,4	55,9	36,1	41,4	5,0		
2.	"	2269	22,9	84,8	4,5	1,2	3,9	0,3	25,3	33,2	37,3	3,7		
Rēzeknes pils.														
		1204	24,4	45,9	2,4	1,1	1,2	0,4	29,4	8,3	38,1	1,2		
Ventspils pils.														
1.		2175	26,9	81,7	8,1	4,3	5,8	1,2	15,3	20,9	37,5	3,0		
2.	"	542	15,6	20,2	0,7	0,3	0,4	0,1	7,9	8,9	37,4	1,2		

SATURS

	Lpp.
I. Rajonu, pilsētu un strādnieku ciematu bibliotekas	5
II. Ciemu bibliotekas	37
III. Bērnu bibliotekas	59
IV. Kadri. Metodiskais darbs un kvalifikācijas celšanas pasākumi	79
 Pielikumi	
Rajonu biblioteku darba rādītāji 1962. gadā	87
Ciemu biblioteku darba rādītāji 1962. gadā	88
Bērnu biblioteku darba rādītāji 1962. gadā.	89

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

LATVIJAS PSR MASU BIBLIOTEKU
DARBA PĀRSKATS 1962. GADĀ

Latvijas PSR Valsts biblioteka

Redaktore S. Vilciņa. Tehniskais red. J. Ruža.
Nodota salikšanai 1963. g. 7. augustā. Parakstīta
iespiešanai 1963. g. 7. oktobrī. Papīra formāts
60×84/16. 5,87 fiz. iespiedl.; 5,87 uzsk. iespiedl.
Metiens 1300 eks. JT 17939. Bezmaksas.

Latvijas PSR Valsts biblioteka,
Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 14.

Iespiesta Latvijas PSR Kultūras ministrijas
Poligrāfiskās rūpniecības pārvaldes 7. tipogrāfijā,
Rīgā, Akas ielā Nr. 5/7. Pasūt. Nr. 2120. Tir. 1300.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308078768

018